

ผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อการออม: กรณีศึกษาบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Effect of Self-Control on Saving Behavior:
A Case Study of Chulalongkorn University's Employees

Mr. Supapong Tunsuparp

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อการออม :

กรณีศึกษาบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดย

นายสุภาพงษ์ ตันสุภาพ

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ดร.สันต์ สัมปัตตะวนิช

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ดร.สันต์ สัมปัตตะวนิช)

.....กรรมการ

(ดร.ชนิษฐา แต่มบุญเลิศชัย)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร.ทิตนันทน์ มัลลิกะมาส)

สุภาพงษ์ ต้นสุภาพ : ผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อการออม: กรณีศึกษาบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (The Effect of Self-Control on Saving Behavior: A Case Study of Chulalongkorn University's Employees) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 หลัก: ดร.สันต์ สัมปตตะวนิช, 141 หน้า.

จากงานสำรวจเกี่ยวกับการออมหลายชิ้นก่อนหน้านี้พบว่า แม้ผู้คนส่วนใหญ่จะมีการเก็บออม แต่ก็พบว่าการออมนั้นยังไม่เพียงพอต่อการเกษียณอายุ และคนวัยทำงานส่วนมากยังคงมีความกังวลใจเรื่องความเพียงพอของเงินที่ใช้ในยามเกษียณ ซึ่งการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวภายใต้ทฤษฎีวงจรชีวิต เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ การใช้กรอบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมในเรื่องของการควบคุมตนเองมาอธิบายพฤติกรรมกรรมการออมในระดับบุคคล น่าจะอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการควบคุมตนเอง รวมถึงผลกระทบของการใช้การผูกมัดตนเองในการออมที่มีต่อการออมของภาคครัวเรือน โดยจะศึกษาผ่านปริมาณการออมและโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังหักจากเลิกทำงานประจำ ผ่านการสำรวจจากบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในปี 2560 โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐมิติเข้ามาเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบ

ผลการศึกษาผ่านปริมาณเงินออม และโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำพบว่า การควบคุมตนเอง และการผูกมัดตนเองในการออมนั้นส่งผลทางบวกต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในกลุ่มที่มีการออมเพื่อใช้หลังจากเลิกทำงานประจำนั้นพบว่า พฤติกรรมความล่าเอียงกับปัจจุบันสามารถอธิบายความไม่สมเหตุสมผลของการออมได้เช่นกัน ในส่วนของโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำนั้นพบว่า การควบคุมตนเอง ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน และพบว่าการผูกมัดตนเองในการออมนั้นสามารถช่วยให้ปริมาณเงินออมต่อเดือน และโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผูกมัดการออมในรูปแบบของการตั้งกฎต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยออม และลดสภาพคล่องของเงินออมนั้นเพื่อป้องกันการถอนเงินมาใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถส่งเสริมให้บุคลากรมีการออมที่ดีขึ้นได้โดยการปรับนโยบายให้บุคลากรทุกคนมีการออมผ่านกองทุนใดกองทุนหนึ่ง รวมถึงการเป็นสมาชิกสหกรณ์จุฬาฯตั้งแต่วัยเริ่มทำงานเพื่อเป็นหลักประกันในการออม รวมถึงการพัฒนาความรู้ทางการเงินให้แก่บุคลากร และส่งเสริมวินัยในการออมให้แก่บุคลากร

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5785159229 : MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS: SAVING / SELF-CONTROL / SAVING ADEQUACY / COMMITMENT DEVICES

SUPAPONG TUNSUPARP: The Effect of Self-Control on Saving Behavior: A Case Study of Chulalongkorn University's Employees. ADVISOR: SAN SAMPATTAVANIJA, Ph.D., 141 pp.

From previous savings surveys, it was found that even though most people have savings, savings were not enough for retirement and most workers concern about the adequacy of their retirement savings. The explanation for these incidences under Life-Cycle Hypothesis may be not enough. By using a behavioral economics framework about self-control theory, these incidences can be explained more accurately. The purpose of this research is to study the influence of self-control and commitment devices on individual savings through factors of savings amounts and probability to save adequately for retirement. The selected population for this empirical study is Chulalongkorn University's employees. This study uses a questionnaire to collect data in 2017 and econometric approaches to analyze the impact.

The results of this study show that self-control has a positive significant relationship with savings amounts and savings for long-term objectives can be explained by present-biased preferences as well. In case of probability to have enough money after retirement, this study found that self-control also has a positive significant relationship with probability to have enough money after retirement. Having saving rules along with making that savings illiquid is the most efficient method to increase savings amount and probability to have enough money after retirement.

Associated departments can encourage employees to improve their savings by making all the employees have default savings through provident fund (PVD) including being a member of Chulalongkorn University cooperative since they begin working at Chulalongkorn University. Moreover, improving financial literacy and encouraging self-discipline in savings can also help the employees improve their savings.

Field of Study: Economics

Student's Signature

Academic Year: 2016

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาของบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร. สันต์ สัมปตตะวนิช อาจารย์ผู้เป็นที่ปรึกษาซึ่งได้เสียเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาครั้งนี้ และการศึกษาครั้งต่อไปในภายภาคหน้า

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. วรเวศม์ สุวรรณระดา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการทุกท่านซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ ดร. ขนิษฐา แต่มบุญเลิศชัย และ ดร. ทิตนันทน์ มัลลิกะมาส ที่ให้คำแนะนำอันมีค่ายิ่งต่อการปรับปรุงงานชิ้นนี้ให้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ รวมถึงขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะเศรษฐศาสตร์ สำหรับการประสานงานในเรื่องต่าง ๆ และการจัดการในด้านเอกสารเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ คุณประโยชน์อันได้อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขออุทิศแด่ บิดา มารดา ผู้เป็นกำลังใจที่สำคัญ เป็นแรงผลักดันให้ทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จลุล่วงเสมอมา โดยหากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ภูมิหลังของการออมในประเทศไทย.....	6
2.1.1 ความหมาย รูปแบบ และวัตถุประสงค์ของการออม.....	6
2.1.2 การวางแผนการออมเพื่อการเกษียณอายุ.....	7
2.1.3 สภาวะการออมภาคครัวเรือนของไทย.....	7
2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.3 วรรณกรรมปริทัศน์.....	16
2.3.1 งานศึกษาปัจจัยที่กำหนดการออม	16
2.3.2 งานศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสในการมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ	23
บทที่ 3 วิธีการศึกษาและข้อมูลที่ใช้	26

3.1	กรอบความคิดในการวิจัย	26
3.2	ทฤษฎีและแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา.....	28
3.2.1	การกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	28
3.2.2	การศึกษาอิทธิพลของการควบคุมตนเองที่มีต่อระดับการออมของบุคลากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	38
3.2.3	การศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมแบบ Self-Control ต่อการกำหนดโอกาสที่จะมี เงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	42
3.3	ประชากร และการเก็บตัวอย่าง	46
3.4	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	48
3.5	การรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	49
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง	52
4.1	ลักษณะการกระจายตัวของตัวอย่าง	52
4.2	ภาวะการออมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	56
4.3	ภาวะการมองถึงอนาคตหลังเลิกทำงานประจำของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	64
4.4	ภาวะรายจ่ายของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	70
4.5	ความรู้ทางการเงิน และตัวแปรด้านพฤติกรรมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	75
บทที่ 5	ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการออมระดับบุคคล ด้วย แบบจำลองทางเศรษฐมิติ.....	82
5.1	ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์และการวิเคราะห์อิทธิพลของการควบคุมตนเองที่มีต่อ ปริมาณเงินออมต่อเดือน	82
5.1.1	ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากตัวอย่างทั้งหมด.....	82
5.1.2	ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยแบ่งตามคุณลักษณะต่าง ๆ	87
5.1.3	วิเคราะห์ผลการศึกษา.....	92

5.2 ผลการวิเคราะห์ผลของการควบคุมตนเองที่มีต่อโอกาสที่มีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงาน ประจำ.....	101
5.2.1 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	101
5.2.2 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มโดยแบ่งตามคุณลักษณะต่าง ๆ.....	104
5.2.3 วิเคราะห์ผลการศึกษา	106
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	113
6.1 สรุปผลการศึกษา	113
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	117
6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	120
6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	121
รายการอ้างอิง	122
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก. ตัวอย่างแบบสอบถาม	126
ภาคผนวก ข. ผลการทดสอบทางสถิติเพิ่มเติม	136
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	141

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2.1 รายได้รายจ่าย และการออมของครัวเรือน	8
ตารางที่ 2.2 สัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ในแต่ละภูมิภาค	9
ตารางที่ 2.3 สัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ในแต่ละกลุ่มอาชีพ	10
ตารางที่ 2.4 สัดส่วนผู้ไม่มีการออมจำแนกตามระดับรายได้	10
ตารางที่ 2.5 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออม	21
ตารางที่ 2.6 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอเมื่อเลิกจาก การทำงานประจำ	25
ตารางที่ 3.1 การกำหนดคะแนนในแต่ละระดับความเห็น	28
ตารางที่ 3.2 การประเมินคะแนนความสามารถในการควบคุมตนเอง	31
ตารางที่ 3.3 ตัวอย่างการประเมินคะแนนความสามารถในการควบคุมตนเอง	32
ตารางที่ 3.4 การวัดความเพียงพอของเงินหลังจากเลิกทำงานประจำ	34
ตารางที่ 3.5 ตัวอย่างการประเมินความเพียงพอของเงินเมื่อเลิกทำงานประจำ	36
ตารางที่ 3.6 สมมติฐานในการศึกษาและกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมของ ครัวเรือน	41
ตารางที่ 3.7 สมมติฐานในการศึกษา และกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาส ที่จะ มีเงิน เพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ	44
ตารางที่ 4.1 สัดส่วนผู้ออม/ไม่ออม ในแต่ละรูปแบบ	57
ตารางที่ 4.2 ความสม่ำเสมอในการออม	57
ตารางที่ 4.3 สาเหตุของการไม่สามารถออมได้แม้มีความสามารถที่จะออม	58
ตารางที่ 4.4 สาเหตุของการไม่สามารถออมได้เนื่องจากใช้รายได้หมดพอดี	58
ตารางที่ 4.5 ข้อมูลด้านการออมในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง	59
ตารางที่ 4.6 วัตถุประสงค์ในการออม	60
ตารางที่ 4.7 การตั้งกฎในการออม	61

ตารางที่ 4.8 สาเหตุของการจำกัดสภาพคล่องเงินออม	61
ตารางที่ 4.9 ปริมาณเงินออมโดยเฉลี่ยของการผูกมัดในรูปแบบต่าง ๆ	62
ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีการผูกมัดในการออม	63
ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมตนเองกับรูปแบบการผูกมัดในการออม.....	63
ตารางที่ 4.12 อายุที่คาดว่าจะเลิกทำงานประจำ.....	64
ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างสายงานกับตัวแปรในการมองถึงอนาคต	65
ตารางที่ 4.14 การคาดการณ์ถึงความเพียงพอของเงินที่ใช้จ่ายเมื่อเลิกจากการทำงานประจำ	66
ตารางที่ 4.15 รายจ่ายเพื่อการบริโภคโดยเฉลี่ยต่อเดือนแบ่งตามคุณลักษณะต่าง ๆ	70
ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างภาระเลี้ยงดูและเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน	71
ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทหนี้กับสายงาน.....	71
ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทหนี้กับเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน.....	72
ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคมามากกว่าที่ตั้งใจ กับเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน	73
ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนรูปแบบการติดตามเงินที่มีกับเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน	74
ตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการติดตามเงินที่มีกับเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน.....	75
ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินกับสายงาน	75
ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างความล่าเอียงกับปัจจุบัน	77
ตารางที่ 4.24 ข้อมูลด้านการมี Self-Control ในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง	77
ตารางที่ 4.25 การควบคุมตนเองด้านการออมเงินในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง.....	78
ตารางที่ 4.26 การควบคุมตนเองด้านการใช้จ่ายในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง	79
ตารางที่ 4.27 การควบคุมตนเองในด้านการตรวจสอบเงินของตนอย่างสม่ำเสมอในแต่ละ คุณลักษณะของตัวอย่าง.....	81
ตารางที่ 5.1 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์.....	82
ตารางที่ 5.2 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit.....	85

ตารางที่ 5.3 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit (Cluster INC) ตามประเภทและ สายงานของบุคลากร 87

ตารางที่ 5.4 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit (Cluster INC) ตามระดับรายได้ ของบุคลากร 89

ตารางที่ 5.5 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit (Cluster INC) ตามวัตถุประสงค์ ใน การออมของบุคลากร 91

ตารางที่ 5.6 สรุปผลการทดสอบพฤติกรรมกรรมการควบคุมตนเองที่มีต่อการออมของบุคลากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..... 100

ตารางที่ 5.7 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม 101

ตารางที่ 5.8 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มด้วยวิธี Probit (Cluster FLIT) ตามประเภท และสายงานของบุคลากร 104

ตารางที่ 5.9 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มด้วยวิธี Probit (Cluster FLIT) ตามรายได้ ของบุคลากร..... 106

ตารางที่ 5.10 สรุปผลการทดสอบพฤติกรรมกรรมการควบคุมตนเองที่มีต่อการออมของบุคลากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..... 112

ตารางที่ 6.1 สถิติการของจุฬาฯ และข้อเสนอแนะ..... 119

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1.1 สัดส่วนประชากรในแต่ละช่วงอายุ.....	1
ภาพที่ 1.2 การวางแผนการออมเพื่อการเกษียณอายุ.....	2
ภาพที่ 1.3 ความเพียงพอของเงินที่ออม.....	2
ภาพที่ 2.1 กราฟแสดงรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน/ต่อเดือน/ราย (ปี 2554)	8
ภาพที่ 2.2 กราฟแสดง รายได้ ค่าใช้จ่าย หนี้สินต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามกลุ่มอาชีพ (ปี 2554)	9
ภาพที่ 2.3 สาเหตุของความกังวลใจในการใช้ชีวิตหลังเกษียณ.....	11
ภาพที่ 2.4 ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีการออมเงิน.....	11
ภาพที่ 2.5 ความเพียงพอของรายได้ของผู้สูงอายุ	12
ภาพที่ 2.6 Discount Function ในรูปแบบต่าง ๆ.....	15
ภาพที่ 3.1 กรอบความคิดเรื่องการควบคุมตนเอง.....	26
ภาพที่ 3.2 กรอบความคิดในการวิจัย (Conceptual Framework).....	27
ภาพที่ 3.3 บุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยจำแนกตามเพศและสายงาน	47
ภาพที่ 3.4 บุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยจำแนกตามอายุและสายงาน.....	47
ภาพที่ 4.1 การกระจายตัวของคณะของบุคลากรที่ทำการเก็บตัวอย่าง.....	52
ภาพที่ 4.2 การกระจายตัวของสายงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด.....	53
ภาพที่ 4.3 การกระจายตัวเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านเพศของประชากร	53
ภาพที่ 4.4 การกระจายตัวด้านอายุของตัวอย่าง	54
ภาพที่ 4.5 สัดส่วนผู้มีเงินออมในแต่ละคณะ	55
ภาพที่ 4.6 สัดส่วนผู้มีเงินออมในแต่ละสายงาน	55
ภาพที่ 4.7 สัดส่วนผู้มีเงินออมโดยแบ่งตามเพศ	56
ภาพที่ 4.8 สัดส่วนของผู้มีเงินออมในแต่ละช่วงอายุ.....	56
ภาพที่ 4.9 กิจกรรมหลังจากเลิกทำงานประจำที่ต้องการ.....	66

ภาพที่ 4.10 สาเหตุของการคาดการณ์ความเพียงพอไม่เพียงพอของเงินที่ใช้จ่ายเมื่อเลิกจาก การทำงานประจำ.....	69
ภาพที่ 4.11 รูปแบบสินทรัพย์ในการออมเพื่อไว้ใช้เมื่อเลิกทำงานประจำ.....	69
ภาพที่ 4.12 การติดตามการใช้เงินในรูปแบบต่าง ๆ.....	74
ภาพที่ 4.13 การคิดลดมูลค่าเงินในแต่ละช่วงเวลา.....	76

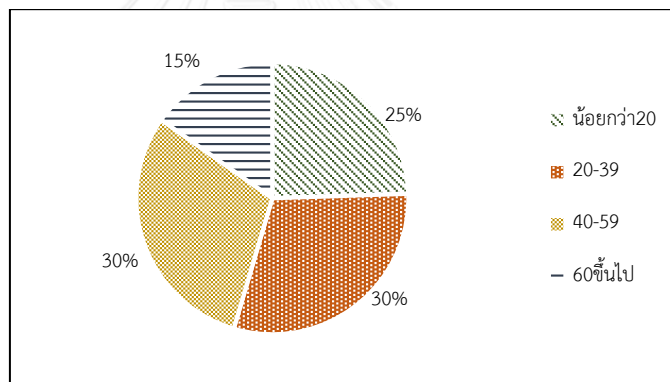
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

ในปี พ.ศ.2559 จากข้อมูลสถิติประชากรของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ โดยการเป็นสังคมผู้สูงอายุนั้น นำมาซึ่งความจำเป็นในการใช้งบประมาณด้านสวัสดิการสังคมจากรัฐที่มากขึ้นเพื่อดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งบางครั้งการพึ่งพาแต่เพียงสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีพ ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการออม โดยการเตรียมการตั้งแต่ในช่วงวัยทำงานจึงมีความสำคัญ เนื่องจากเงินที่ได้จากการออมในช่วงวัยทำงานจะเป็นแหล่งรายได้สำคัญในการดำเนินชีวิตหลังวัยทำงานได้

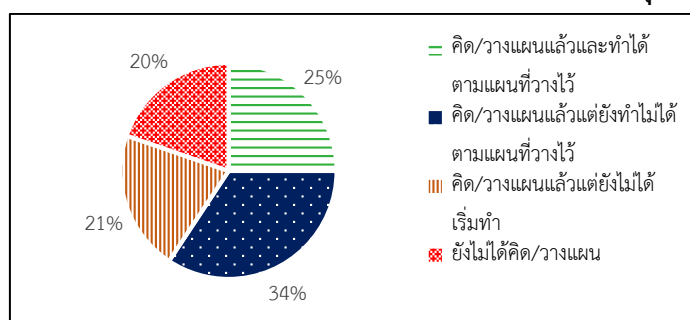
ภาพที่ 1.1 สัดส่วนประชากรในแต่ละช่วงอายุ

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พ.ศ.2559

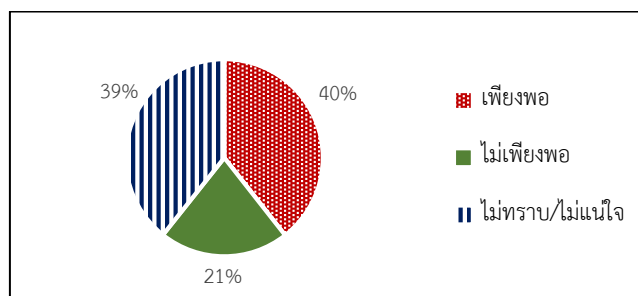
เมื่อพิจารณาพฤติกรรมกรรมการออม และการใช้เงินของภาคครัวเรือน จากการสำรวจในปี 2556 ของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า ประชาชนไทยร้อยละ 40.5 มีทัศนคติที่ดีต่อการวางแผนทางการเงิน และตระหนักถึงความสำคัญของการออมเงินสำหรับอนาคต และร้อยละ 77.4 มีการออมเงิน อย่างไรก็ตามมีเพียงร้อยละ 44 ของคนที่ออมเงิน ที่มีเป้าหมายในการออมเพื่อใช้จ่ายในยามชรา และร้อยละ 47.4 ของการออมเงินโดยรวมมักเป็นไปเพื่อการใช้จ่ายในระยะสั้น อาทิ เพื่อบริหารรายรับรายจ่ายตามฤดูกาล และการเดินทาง และในส่วนใหญ่ที่มีการออมเพื่อยามเกษียณอายุ พบว่ายังคงมีปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการออมเงิน ดังภาพที่ 1.2

ภาพที่ 1.2 การวางแผนการออมเพื่อการเกษียณอายุ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 1.3 ความเพียงพอของเงินที่ออม

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากภาพที่ 1.2 พบว่าพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุนั้นยังคงมีปัญหา โดยในกลุ่มที่มีการออมเพื่อการเกษียณอายุ มีเพียงร้อยละ 25 ที่สามารถออมเงินได้ตามแผนที่วางไว้ และส่วนใหญ่ยังไม่สามารถทำได้ตามแผนที่ตนเองวางไว้ นอกจากนี้ จากภาพที่ 1.3 พบว่าผู้ตอบมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ที่มีการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุระบุว่า การออมเพื่อการเกษียณอายุยังไม่เพียงพอ (ร้อยละ 21.3) และไม่แน่ใจว่ามีการออมเพียงพอหรือไม่ (ร้อยละ 39.3)

ในทางเศรษฐศาสตร์นั้น การออมของภาคครัวเรือนนั้นถือว่ามีส่วนสำคัญกับการบริโภค โดยเงินออมนั้นเป็นส่วนของรายได้ที่ไม่ได้ถูกใช้ไปเพื่อการบริโภค โดยในแต่ละช่วงเวลา รายได้ของผู้บริโภคจะถูกจัดสรรไปเพื่อการบริโภคในปัจจุบัน หรือเพื่อการออมไว้ใช้ในอนาคตตามสมมติฐานรายได้ถาวร (Friedman, 1957) อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่ว่า พฤติกรรมการออมเงินของมนุษย์ในความเป็นจริงแล้วเป็นไปตามที่ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักกล่าวไว้เสมอไปหรือไม่ โดยในบางครั้งคนเราอาจตัดสินใจบริโภคในปัจจุบันโดยไม่ได้คำนึงถึงการบริโภคในอนาคต หรือในบางครั้งไม่สามารถจัดสรรเงินออมเพื่อบริโภคในอนาคตได้ตามที่เคยมวางแผนไว้ และบางคนอาจพอใจกับการอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อมาจำกัดการใช้เงินของตนเองในปัจจุบัน เพื่อให้มีเงินออมเพียงพอต่อการบริโภคในระดับที่ตัวเองพอใจในอนาคต และบางคนอาจใช้การผูกมัดตัวเองล่วงหน้าเพื่อป้องกันปัญหาความไม่มีเหตุผลของตนเองที่อาจจะเกิดขึ้นได้ นั้นแสดงถึงการที่คนเราบางครั้ง

อาจไม่ได้มีเหตุผล หรือสามารถตัดสินใจได้อย่างดีที่สุดเสมอไป อันเนื่องมาจากความไม่คงเส้นคงวาของพฤติกรรมเมื่อเวลาผ่านไป จึงทำให้การใช้แบบจำลองการบริโภคตามสมมติฐานรายได้ถาวรตลอดช่วงชีวิตแต่เพียงอย่างเดียวในกรณีนี้อาจไม่สามารถอธิบายได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าใดนัก

ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการควบคุมตนเองได้ถูกนำเสนอโดย Thaler and Shefrin (1981) ซึ่งถือเป็นการปรับเปลี่ยนแบบจำลองวงจรชีวิตด้วยการใช้ลักษณะของพฤติกรรมจริงในการอธิบาย โดยแบบจำลองดังกล่าวได้รวมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง (Self-control) เข้ามาในการอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งได้อธิบายโดยผ่านแบบจำลองที่มองมนุษย์เป็นเหมือนองค์กรหนึ่ง ๆ ซึ่งประกอบด้วยผู้วางแผนหนึ่งคนซึ่งแทนสภาวะการตัดสินใจที่มองการณ์ไกล และผู้ลงมือกระทำหลายคนแทนสภาวะการปฏิบัติจริงในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งความขัดแย้งมักจะเกิดขึ้นเพราะผู้กระทำมีความเป็นลักษณะสายตาสั้น (เห็นแก่ประโยชน์ในปัจจุบัน) ความขัดแย้งดังกล่าว โดยพื้นฐานแล้วนั้นคล้ายคลึงกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่คนเราใช้ในการจัดการกับพฤติกรรมการบริโภคของตนเองนั้น คล้ายคลึงกับวิธีการที่นายจ้างใช้ในการจัดการกับลูกจ้าง เช่น การปล่อยให้อัตว์ผู้บริโภคในสภาวะผู้กระทำ (ลูกจ้าง) ใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเอง และในบางกรณี ตัวผู้บริโภคในสภาวะผู้วางแผน (นายจ้าง) อาจยอมใช้การผูกมัดตนเองล่วงหน้า เช่นการตั้งกฎต่าง ๆ ขึ้นมาผูกมัดล่วงหน้า เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงกระบวนการตัดสินใจบางอย่างของผู้กระทำ (ลูกจ้าง) ที่อาจก่อให้เกิดผลเสียในระยะยาว

ผลจากการสำรวจของ ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในประเด็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เงิน และการออมของภาคครัวเรือน พบว่า แม้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีในการออม และเห็นความสำคัญของการออม แต่มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถออมเงินตามที่วางแผนไว้ได้จริง และความกังวลในการใช้ชีวิตหลังเกษียณของพนักงานส่วนใหญ่ นั่นคือความกังวลที่ว่าจะมีเงินออมไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจอธิบายด้วยทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้ถาวรตลอดช่วงชีวิตได้อย่างไม่สมบูรณ์เท่าใดนัก เนื่องจากถ้าคนมีการคาดการณ์อย่างมีเหตุผล (Rational Expectation) ตามแนวคิดนี้ ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ก็ไม่น่าจะเกิดขึ้นกับคนส่วนใหญ่ ซึ่งในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยเชื่อว่าสามารถอธิบายได้ด้วยปัญหาการควบคุมตนเอง (Self-Control Problem) อันเนื่องมาจากผู้บริโภคบางคน ไม่สามารถรักษาความคงเส้นคงวาของการบริโภคเมื่อเวลาผ่านไปได้ โดยเมื่อต้องเผชิญกับตัวเลือกระหว่างความพึงพอใจที่เกิดขึ้นในปัจจุบันกับอนาคต ถ้าผู้บริโภคไม่มีการวางแผนที่ดี อาจส่งผลให้จุดที่ตัดสินใจจริงเบี่ยงเบนไปจากที่ตั้งใจไว้ได้ เช่น การตัดสินใจในการบริโภค หรือออมนเงินจากการทบทวนงานศึกษาก่อนหน้าพบว่า การวางแผนในการดำเนินชีวิต และการมีลักษณะมองถึงระยะยาวมีผลทางบวกต่อการออมด้วยเช่นกัน (Kim, Lee, & Hong, 2013; วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ, 2552)

เนื่องด้วยงานศึกษาในไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการออม โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมยังพบไม่มากเท่าใดนัก ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้จะเป็นการศึกษาโดยใช้ปัจจัยเชิงพฤติกรรม และปัจจัยอื่น ๆ ในระดับจุลภาค เช่น เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ เพื่อมาศึกษาหาคำตอบว่าการควบคุมตนเองมีบทบาทอย่างไรต่อพฤติกรรมการออมในระดับบุคคล โดยงานศึกษาคั้งนี้จะเป็นกรณีศึกษาจากกลุ่มบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ประกอบไปด้วยบุคลากรในหลายสายงาน และตำแหน่ง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น สายวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย อาจารย์ผู้สอน และนักวิจัย และสายปฏิบัติการ ซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยในแผนกต่าง ๆ กันไป จึงนับเป็นกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลาย ทั้งในด้านรายได้ การศึกษาที่แตกต่างกัน อันส่งผลต่อทัศนคติในการเก็บออมเงินซึ่งแตกต่างกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์อิทธิพลของการควบคุมตนเอง ที่มีต่อปริมาณเงินออมของบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์อิทธิพลของการควบคุมตนเอง ที่มีต่อการกำหนดโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำของบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบว่าพฤติกรรมการควบคุมตนเอง รวมถึงการมีการผูกมัดตนเองในการออมนั้นส่งผลต่อการออมของบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรือไม่
- 2) ผลการศึกษาที่ได้สามารถช่วยให้หน่วยงานระดับมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาสามารถพัฒนานโยบายเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในสถาบันของตนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 3) ผลการศึกษาที่ได้สามารถช่วยให้ภาคครัวเรือนตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงินมากยิ่งขึ้น รวมถึงการวางแผนการออมเงินเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของตนมากที่สุด

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่จะศึกษาได้แก่กลุ่มบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบไปด้วยบุคลากรที่อยู่ในสายงานวิชาการ และสายปฏิบัติการในตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันไป โดยจะดำเนินการเก็บตัวอย่างจากทั้งสองสายงาน เพื่อดูความหลากหลายของพฤติกรรมจากบุคลากรในแต่ละประเภท

1.5 นิยามศัพท์

บุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalongkorn University's Employees) หมายถึง บุคลากรที่อยู่ในกลุ่ม ข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานมหาวิทยาลัยที่เปลี่ยนสถานภาพ มาจากข้าราชการ และลูกจ้างประจำเงินงบประมาณแผ่นดิน ที่ทำงานอยู่ในคณะหรือหน่วยงาน ที่สังกัดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ (Saving Adequacy) หมายถึง การที่บุคลากรมีเงินที่จะได้รับหลังจากเลิกทำงานประจำ มากกว่าเงินที่ควรจะมีหลังจากเลิกทำงานประจำ ซึ่งการคำนวณนั้นจะอ้างอิงจากการคำนวณความเพียงพอของเงินหลังเกษียณของสำนักงานคณะกรรมการ กำนับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

การผูกมัดในการออม (Commitment Device) หมายถึง การที่ผู้ออมเงินมีการทำให้เงินออม ของตนเองมีสภาพคล่องน้อยลงโดยการนำเงินไปฝากประจำ หรือซื้อกองทุนต่าง ๆ รวมถึงการตั้ง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาล่วงหน้าเพื่อช่วยในการออม หรือผูกมัดตัวเองเพื่อให้ออม เช่น การหักเงินเดือน ส่วนหนึ่งเข้าบัญชีเงินออมในทันทีที่ได้รับเงิน เพื่อที่จะให้ตนเองมีเงินออมที่มั่นคงยิ่งขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ส่วนแรกจะเป็นการอธิบายถึงภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับการออม โดยจะอธิบายถึงภาพรวมของการออม และสภาวะการออมของภาคครัวเรือนไทย ในส่วนถัดไปนั้น จะเป็นการอธิบายถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออม โดยประกอบไปด้วยทฤษฎีดั้งเดิม และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม และในส่วนสุดท้ายจะเป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออมภาคครัวเรือนเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออมในระดับบุคคล โดยจะแบ่งเป็นการศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมต่อเดือน และปัจจัยที่กำหนดโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ

2.1 ภูมิหลังของการออมในประเทศไทย

2.1.1 ความหมาย รูปแบบ และวัตถุประสงค์ของการออม

การออม¹ เป็นการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น เพื่อไว้ใช้ในอนาคต เพื่อใช้เวลาฉุกเฉิน เพื่อใช้ในสิ่งที่อยากได้หรืออยากทำ การออมส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียด้านค่า และได้รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการลงทุน เช่น การฝากออมทรัพย์ การฝากประจำ การซื้อสลากออมทรัพย์ เป็นต้น โดยเมื่อพิจารณาภาคครัวเรือน รูปแบบการออมที่พบเห็นโดยทั่วไปของการออมเงินภาคครัวเรือนได้แก่ เงินฝากธนาคาร เงินฝากสหกรณ์ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กรมธรรม์ประกันชีวิต และการซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์

การออมในแต่ละรูปแบบนั้นเกิดขึ้นจากวัตถุประสงค์ประสงค์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งโดยหลักๆ แล้วสามารถแบ่งได้เป็น 4 วัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อกรณีฉุกเฉิน เช่นกรณีเจ็บป่วย หรือมีเหตุให้ต้องใช้เงินจำนวนมากในเวลาเร่งด่วน
2. เพื่อใช้ในสิ่งที่อยากได้หรืออยากทำ เป็นลักษณะของการออมระยะสั้นถึงปานกลาง 1-5 ปี เพื่อนำไปใช้จ่ายในสิ่งที่ต้องการ เช่น ท่องเที่ยว ซื้อของที่ต้องการ หรือบริจาคเพื่อสังคม
3. เพื่อใช้ในยามเกษียณ เป็นการออมระยะยาวเพื่อใช้จ่ายเมื่อพ้นวัยทำงาน ใช้ในการดูแลสุขภาพ ใช้ทำกิจกรรมเพื่อความสุขในชีวิต และลดภาระของลูกหลาน
4. เพื่อการลงทุน เป็นการนำเงินออมไปลงทุนให้งอกเงยเช่น ซื้อพันธบัตร กองทุนรวม หุ้น และอื่น ๆ

¹ สรุปรจากข้อมูลเรื่อง “การออม” จากศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

2.1.2 การวางแผนการออมเพื่อการเกษียณอายุ

การออมเพื่อการเกษียณเป็นหนึ่งในวิธีการสร้างความมั่งคั่งด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุหลังเกษียณ และเป็นการรักษามาตรฐานการดำรงชีวิตเมื่อไม่ได้ทำงานให้เป็นไปอย่างปกติหรือไม่ต่างจากตอนก่อนเกษียณมากเกินไปนัก โดยจากเอกสารเรื่องการวางแผนทางการเงินของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการออมเพื่อการเกษียณอายุไว้ตามสูตรดังนี้

จำนวนเงินที่ควรจะมี ณ วันเกษียณอายุ = ค่าใช้จ่ายต่อปีหลังเกษียณ X จำนวนปีที่คาดว่าจะใช้ชีวิตหลังเกษียณ

โดยเกณฑ์ของค่าใช้จ่ายต่อปีหลังเกษียณนั้นมีแนวคิดที่ต่างกันไป โดยทางตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ให้ข้อเสนอไว้ที่ร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายปัจจุบัน ในขณะที่ทางคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้ให้ข้อเสนอไว้ที่ประมาณร้อยละ 50 ของรายได้ต่อปีจากการทำงานปีสุดท้าย นอกจากนั้นแล้ว ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้นั้นยังขึ้นกับความต้องการพื้นฐานในระดับบุคคลและปัจจัยอื่น ๆ โดยเมื่อสามารถหาจำนวนเงินที่ควรจะมี ณ วันเกษียณอายุได้แล้ว การคำนวณความเพียงพอของรายได้หลังเกษียณ จะสามารถคำนวณได้จากมูลค่าของรายได้ที่คาดว่าจะมี ณ วันเกษียณอายุ ลบด้วยจำนวนเงินที่ควรจะมี ณ วันเกษียณอายุ (ซึ่งเปรียบเสมือนรายจ่าย) โดยการคำนวณมูลค่าของรายได้นั้น สามารถคำนวณได้จากผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับการลงทุนต่าง ๆ รวมถึงเงินบำนาญ บำนาญ ที่จะได้รับเมื่อเกษียณอายุ

2.1.3 สถานะการออมภาคครัวเรือนของไทย

การอธิบายในส่วนนี้นั้นจะเป็นการอธิบายเกี่ยวกับสถานะการออมของภาคครัวเรือนไทย โดยจะเริ่มจากการทบทวนผลสำรวจข้อมูลการออมภาคครัวเรือนในระดับมหภาคไปจนถึงการทบทวนผลสำรวจของพฤติกรรมการออมในระดับจุลภาค อันได้แก่ พฤติกรรมการออมในระดับบุคคล และทัศนคติต่าง ๆ เกี่ยวกับการออมเงิน

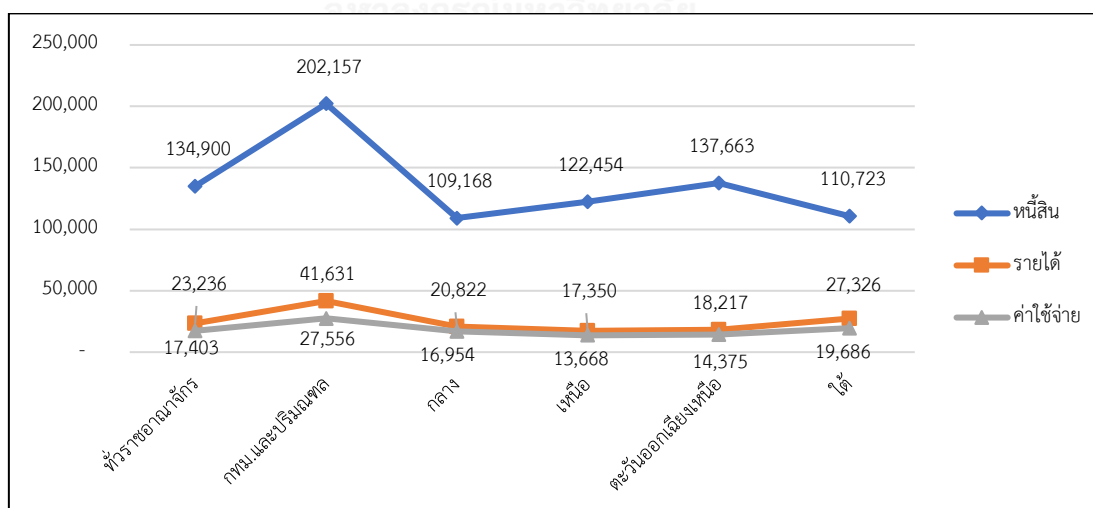
จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าการออมสุทธิของครัวเรือนไทย ณ ปี 2556 มีมูลค่า 594,439 ล้านบาท ซึ่งหดตัวร้อยละ 6.1 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า เนื่องมาจากการที่ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเติบโตมากกว่ารายได้ที่พึงจับจ่ายใช้สอย ส่วนเงินออมสุทธิต่อคนในปี 2556 พบว่ามีมูลค่า 8,905 บาท ซึ่งหดตัวร้อยละ 6.5 จากปีก่อนหน้า ซึ่งการที่ค่าใช้จ่ายในการบริโภคต่อคนนั้นมีการขยายตัวในอัตราที่มากกว่ารายได้ ในขณะที่เงินออมสุทธิต่อคนกลับมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงจนติดลบในปี 2556 นั้นสะท้อนถึงการที่ศักยภาพในการออมของครัวเรือนนั้นมีแนวโน้มที่จะลดลง ซึ่งอาจนำมาสู่ปัญหาหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น และส่งผลให้อำนาจซื้อในระยะยาวลดลงได้

ตารางที่ 2.1 รายได้รายจ่าย และการออมของครัวเรือน

รายการ	มูลค่า ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)			อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)		
	2554	2555	2556	2554	2555	2556
รายรับ	7,390,882	8,044,217	8,265,078	6.0	8.8	2.7
รายจ่าย	893,345	998,727	1,080,768	6.3	11.8	8.2
รายได้พึงจับจ่ายใช้สอย	6,497,536	7,045,490	7,184,310	6.0	8.4	2.0
หัก ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	5,978,093	6,518,056	6,718,786	6.2	9.0	3.1
บวก การเปลี่ยนแปลงในสิทธิในการรับเงินบำเหน็จบำนาญจากกองทุน	93,610	105,678	128,915	9.0	12.9	22.0
เงินออมสุทธิ	613,053	633,112	594,439	4.6	3.3	-6.1
รายได้พึงจับจ่ายใช้สอยต่อคน (บาท)	98,130	105,961	107,622	5.5	8.0	1.6
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคต่อคน (บาท)	90,285	98,028	100,649	5.7	8.6	2.7
เงินออมสุทธิต่อคน (บาท)	9,259	9,522	8,905	4.1	2.8	-6.5

ที่มา: รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย แหล่งข้อมูลจาก สำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 2.1 กราฟแสดงรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน/ต่อเดือน/ราย (ปี 2554)

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2554 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

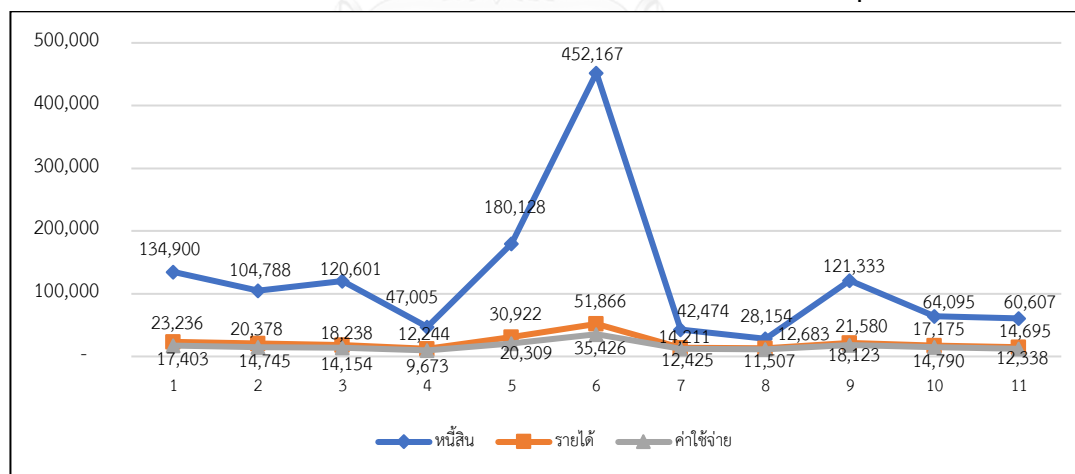
ตารางที่ 2.2 สัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ในแต่ละภูมิภาค

ภูมิภาค	ทั่วราชอาณาจักร	กทม.และ ปริมณฑล	กลาง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้
สัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ (ร้อยละ)	74	66	81	78	78	72

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2554 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อพิจารณาภาวะการออมในระดับภูมิภาคตามภาพที่ 2.1 พบว่า กรุงเทพฯ และ 3 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีรายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน 41,631 บาท ซึ่งสูงกว่าภาคอื่นมาก อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการออมหรือการเก็บเงินเพื่อใช้ในการชำระหนี้ อาจไม่สูงกว่าภาคอื่นมากนักเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายและจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุดเช่นเดียวกัน คือ 27,566 และ 202,157 บาท ตามลำดับ โดยพบว่าครัวเรือนภาคกลาง มีเงินออมหรือเงินเพื่อเก็บไว้ชำระหนี้ได้น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากแม้ว่าครัวเรือนภาคกลางจะมีรายได้มาก แต่ก็มีค่าใช้จ่ายมากเช่นกัน โดยเมื่อคิดเป็นสัดส่วนของค่าใช้จ่ายต่อรายได้นั้นมีค่าร้อยละ 81.4 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ในขณะที่ครัวเรือนภาคใต้มีความสามารถในการเก็บออม และมีเงินในการชำระหนี้ได้มากกว่าภาคอื่น ๆ เนื่องจากเมื่อพิจารณาสัดส่วนของค่าใช้จ่ายต่อรายได้ พบว่ามีค่าต่ำสุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ

ภาพที่ 2.2 กราฟแสดง รายได้ ค่าใช้จ่าย หนี้สินต่อครัวเรือนต่อเดือน ตามกลุ่มอาชีพ (ปี 2554)

1. ทั่วราชอาณาจักร	5. ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร	9. เสมียน / พนักงาน / ผู้ให้บริการ
2. ผู้ถือครองทำการเกษตรเป็นเจ้าของที่ดิน	6. ลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ วิชาการ บริหาร	10. ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต
3. ผู้ถือครองทำการเกษตร เช้าที่ดิน / ทำฟรี	7. คนงานเกษตร	11. ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ
4. ประมง ป่าไม้ล่าสัตว์ของป่าและบริการทางการเกษตร	8. คนงานทั่วไป	

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2554 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 2.3 สัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ในแต่ละกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
สัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ (ร้อยละ)	75	72	78	79	66	68	87	91	84	86	84

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2554 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาตามอาชีพ จากภาพที่ 2.2 พบว่าครัวเรือนของลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ วิชาการ บริหาร มีศักยภาพในการเก็บออม และมีเงินในการชำระหนี้มากที่สุด โดยพิจารณาจาก สัดส่วนของค่าใช้จ่ายต่อรายได้ต่ำสุดเมื่อเทียบกับอาชีพกลุ่มอื่น โดยมีสัดส่วนเพียงแค่ร้อยละ 68 และพบว่าครัวเรือนคนงานทั่วไปมีศักยภาพในการเก็บออม และมีเงินชำระหนี้ที่น้อยที่สุดเนื่องมาจาก สัดส่วนของค่าใช้จ่ายต่อรายได้สูงสุดเมื่อเทียบกับอาชีพกลุ่มอื่น โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 90.7

เมื่อพิจารณาด้านทักษะทางการเงิน จากรายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2556 ของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า ในด้านพฤติกรรมการตั้งเป้าหมายระยะยาวและปฏิบัติตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ และพฤติกรรมการออมเงิน มีผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินการให้คะแนน ถึงร้อยละ 27.4 และ 22.6 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีประมาณ 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบไปด้วยคนที่มีรายได้ระดับต่าง ๆ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการออม

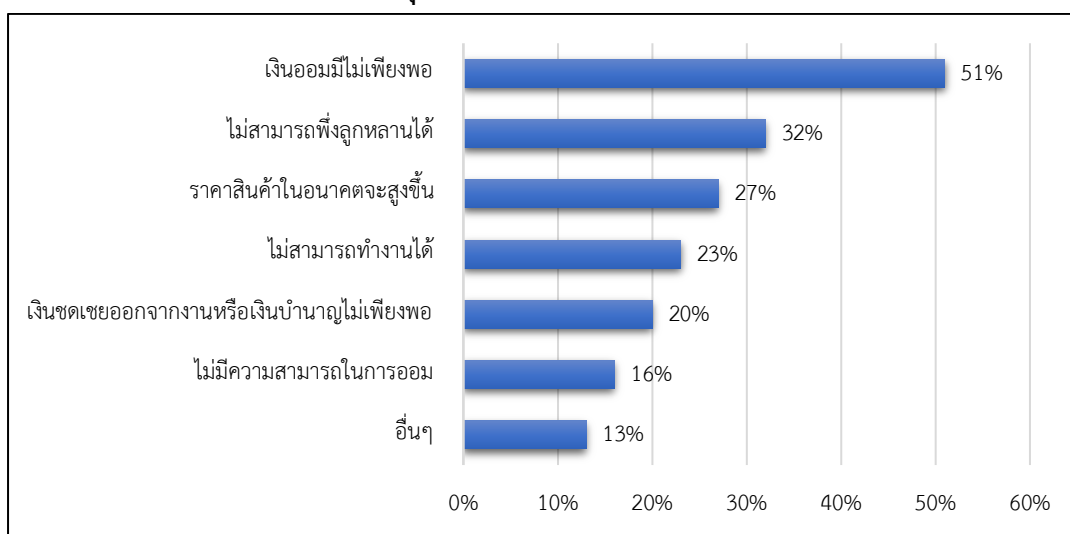
ตารางที่ 2.4 สัดส่วนผู้ไม่มีการออมจำแนกตามระดับรายได้

ระดับรายได้	สัดส่วนผู้ที่ไม่มีการออมในแต่ละกลุ่มรายได้
ต่ำ	52.1%
ปานกลาง	32.7%
สูง	15.2%

ที่มา: รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2556 ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาผู้ที่ไม่มีการออมจำแนกตามระดับรายได้ จากตารางที่ 2.4 พบว่า ผู้มีรายได้ต่ำส่วนใหญ่ไม่มีการออมเมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง และรายได้สูง โดยอาจเป็นผล จากการที่ผู้มีรายได้ต่ำบางส่วนมีเงินไม่มากพอที่จะเก็บออมได้

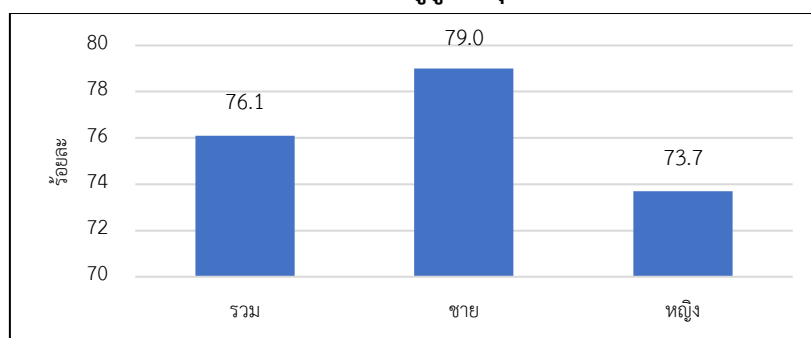
ภาพที่ 2.3 สาเหตุของความกังวลใจในการใช้ชีวิตหลังเกษียณ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ 2557

เมื่อพิจารณาภาวะการออมเพื่อใช้ในการเกษียณอายุของผู้มีงานทำ จากงานสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พบว่า ผู้มีงานทำส่วนใหญ่ไม่ได้วางแผนในการดำเนินชีวิต และเมื่อพิจารณาถึงความกังวลใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิตหลังเกษียณแล้วพบว่า ผู้มีงานทำส่วนใหญ่มีความกังวลเกี่ยวกับการที่จะมีเงินออมไม่เพียงพอหลังจากเกษียณอายุมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการออมของผู้มีงานทำที่พบว่ามีเพียงร้อยละ 40 เท่านั้นที่มีการออมเพื่อการเกษียณอายุ จากข้อมูลดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงการที่ผู้มีงานทำส่วนใหญ่ยังไม่ยังขาดการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเงินหลังเกษียณได้

ภาพที่ 2.4 ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีการออมเงิน

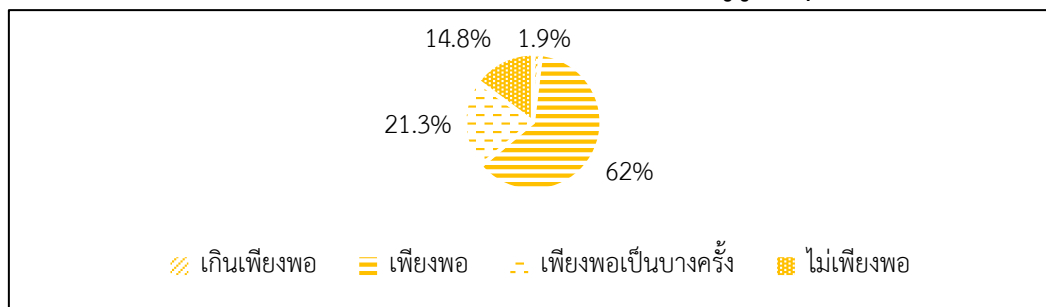

ที่มา: รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2557

ในกลุ่มผู้สูงอายุนั้น เมื่อพิจารณาด้านการออมแล้วพบว่า ส่วนใหญ่นั้นมีการออมเงิน โดยจากภาพที่ 2.4 พบว่ามีมากถึงร้อยละ 76.1 ซึ่งเพศชายนั้นมีสัดส่วนผู้ออมมากกว่าเพศหญิง

และเมื่อสำรวจความเพียงพอของรายได้ที่ผู้สูงอายุได้รับจากทุกแหล่งต่อการดำรงชีพ โดยการประเมินด้วยตนเองของผู้สูงอายุ จากภาพที่ 2.5 พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มองว่าตนมีรายได้เพียงพอ อย่างไรก็ตามยังมีร้อยละ 36.1 ที่ตอบว่า มีรายได้เพียงพอเป็นบางครั้ง และยังมีรายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีผู้สูงอายุบางส่วนที่ยังขาดความมั่นคงทางการเงินเพื่อไว้ใช้ในยามเกษียณอายุ

ภาพที่ 2.5 ความเพียงพอของรายได้ของผู้สูงอายุ

ที่มา: รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2557

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาแหล่งรายได้ของผู้สูงอายุแล้วพบว่า แหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุคือ รายได้จากบุตร ซึ่งจากข้อมูลสถิติด้านสังคม สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า อัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอันเนื่องจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย สะท้อนถึงการที่ในอนาคตนั้นประชากรวัยแรงงานที่จะมาดูแลผู้สูงอายุจะมีน้อยลงตามไปด้วย ดังนั้นการพึ่งพารายได้จากบุตรเพียงอย่างเดียวนั้นอาจไม่ใช่แหล่งรายได้ที่ยั่งยืนเสมอไป

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการออมของภาคครัวเรือนนั้น จะทำการศึกษาผ่านทฤษฎีว่าด้วยการบริโภคเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เนื่องจากการออมของภาคครัวเรือนเกี่ยวข้องกับการบริโภคโดยตรง ดังนั้นจึงมีความสำคัญที่จะต้องศึกษาทฤษฎีการบริโภคเพื่อจะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ต่อไป

การออมกับรายได้²

การศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านรายได้เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดการบริโภคและการออม ซึ่งการศึกษาทฤษฎีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ การออมและการบริโภค สามารถสรุปได้ดังนี้

² ตริณ พงศ์มพัฒน์. เศรษฐศาสตร์มหภาค ทฤษฎี นโยบาย และการวิเคราะห์สมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ทฤษฎีรายได้สัมบูรณ์ ซึ่งถูกนำเสนอโดย John Maynard Keynes เชื่อว่าระดับของรายจ่ายในการบริโภคถูกกำหนดมาจากรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงในปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ โดย Keynes มองว่ารายได้นี้เป็นตัวแปรที่สำคัญในการกำหนดการบริโภค และการเปลี่ยนแปลงการบริโภคจะเกิดขึ้นในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง แต่ขนาดของการเปลี่ยนแปลงการบริโภคจะน้อยกว่าขนาดของการเปลี่ยนแปลงในรายได้ เนื่องจากผู้บริโภคจะเก็บออมไว้ส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามคนที่มียาได้ต่ำการออมอาจติดลบได้ ซึ่งหมายถึงการที่มีการบริโภคมามากเกินกว่าระดับรายได้

ในช่วงถัดมา พื้นฐานแนวคิดจากทฤษฎีของ Keynes ได้ถูก James Duesenberry นำมาขยายเป็น ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ โดย Duesenberry เชื่อว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้สัมบูรณ์ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes เท่านั้น แต่เชื่อว่ามนุษย์มีพฤติกรรม การเลียนแบบในการบริโภคของสังคม (Demonstration Effect) จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคควรจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ที่เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมด้วย กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีระดับรายได้ต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยของคนในสังคม ครัวเรือนนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อรายได้ที่ค่อนข้างสูง เพราะเนื่องจากครัวเรือนเหล่านั้นต้องการรักษาระดับการบริโภคให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคเฉลี่ยของคนในสังคม และในทางตรงกันข้าม ครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงโดยเปรียบเทียบกับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคม ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคที่ต่ำเช่นกัน นอกจากนั้น Duesenberry ยังเสนอเพิ่มเติมว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในช่วงเวลาปัจจุบันยังขึ้นอยู่กับระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในช่วงเวลาเวลาก่อนๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพราะครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้ว มักจะไม่ยอมลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้น้อยลงกว่าเดิม เมื่อระดับรายได้ในปัจจุบันโดยเปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (Previous Peak Income) ลดลง

หลังจากนั้นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริโภคจึงถูกพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น โดย Milton Friedman มองว่าการบริโภคนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ในปัจจุบันตามที่ Keynes กล่าวไว้เพียงอย่างเดียว จึงได้เสนอทฤษฎีรายได้ถาวร ซึ่งอยู่บนความเชื่อที่ว่า การบริโภคขึ้นอยู่กับรายได้เฉลี่ยที่ได้รับทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรายได้เฉลี่ยนี้คือรายได้ถาวร (Permanent Income) ส่วนรายได้ที่มีลักษณะชั่วคราว (Transitory Income) จะไม่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค นอกจากนั้นยังมีทฤษฎีอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับทฤษฎีรายได้ถาวร ได้แก่ ทฤษฎีการบริโภคตลอดช่วงชีวิต ซึ่งถูกนำเสนอโดย Franco Modigliani และ Richard Brumberg ในปี ค.ศ. 1954 โดยทฤษฎีนี้กล่าวว่าการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ในขณะนั้น แต่ขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งหมดทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ทฤษฎีรายได้ถาวร และทฤษฎีการบริโภคตลอดช่วงชีวิตได้ถูกพัฒนาต่อมาในประเด็นของการคาดการณ์อนาคตเข้ามาด้วย โดย Robert Hall ในปี ค.ศ. 1978 ได้ปรับปรุงแบบจำลองใหม่โดยสมมติให้ผู้บริโภคมีการคาดคะเนอย่างมีเหตุผล (Rational Expectation) ซึ่งแบบจำลองทฤษฎีรายได้ถาวร และทฤษฎีการบริโภคตลอดช่วงชีวิตของแบบของ Hall เป็นพื้นฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมในปัจจุบันก็ย่อมถูกอธิบายในแนวทางนี้เช่นกัน

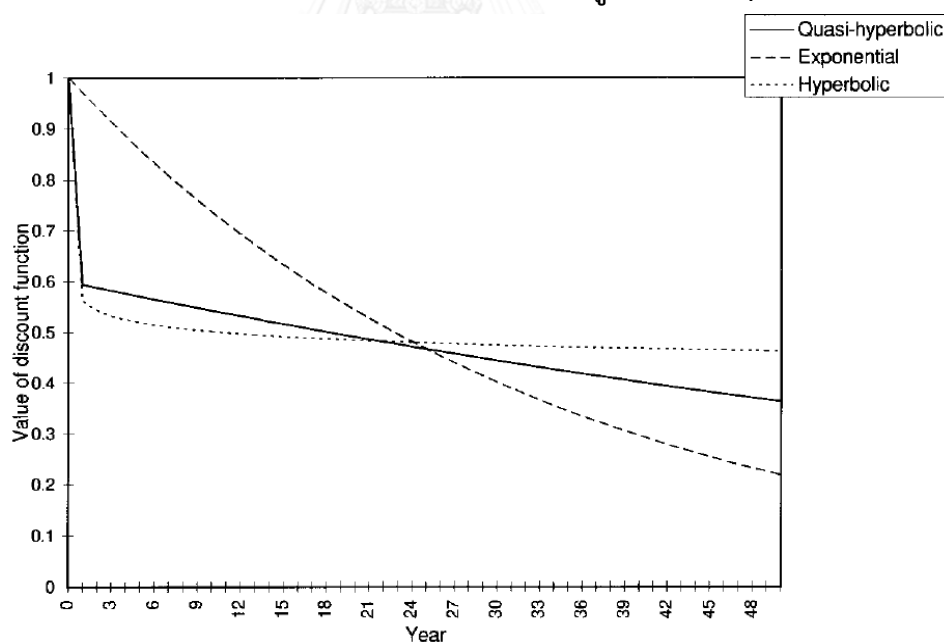
การออมกับทฤษฎีทางจิตวิทยา

แม้ว่าทฤษฎีดังกล่าวไปเบื้องต้นมักจะถูกใช้ในการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการบริโภคและการออมแต่ก็ยังมีประเด็นที่มักจะถูกตั้งคำถามถึงความสามารถนำไปใช้อธิบายพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงของมนุษย์ โดยได้มีนักจิตวิทยาบางกลุ่มออกมาวิพากษ์วิจารณ์ว่า ทฤษฎีดังกล่าวยังล้มเหลวในการที่จะรวมเข้ากับแนวคิดทางจิตวิทยา เช่น การประหยัด และการยับยั้งตนเองจากการบริโภคที่มากเกินไป (Warneryd, 1989)

ทฤษฎีการบริโภคตลอดช่วงชีวิตในเชิงพฤติกรรม (Behavioral Life-Cycle Hypothesis: BLC) ได้ถูกเสนอขึ้นโดย (Shefrin & Thaler, 1988) ซึ่งได้รวมปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางพฤติกรรมซึ่งขาดหายไปในการศึกษาการออม ซึ่งได้แก่ การควบคุมตนเอง (Self-Control) การทำบัญชีในใจ (Mental Accounting) และการวางกรอบ (Framing) โดย BLC ได้ให้ข้อสมมติว่า การควบคุมตนเองมีต้นทุนในการจัดการ และคนจะใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่นแผนสำหรับเงินบำนาญเพื่อที่จะจัดการกับปัญหาความยากลำบากในการที่จะควบคุมการใช้จ่ายในการบริโภคของตนเองในปัจจุบัน เพื่อให้มีเงินเพียงพอในอนาคตหลังเกษียณ โดย Shefrin and Thaler ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสถานะการมี 2 รูปแบบความพอใจในคน ๆ เดียว คือ รูปแบบความพอใจของผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติอยู่ในคน ๆ เดียวกัน โดยผู้วางแผน จะมองหาเทคนิคเพื่อช่วยให้การควบคุมตนเองซึ่งรวมถึงการตั้งกฎต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยในการออม โดยแนวคิดของการมีกฎนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Strotz (1955) ที่เสนอว่าในบางคนนั้นอาจมีการใช้กลไกภายนอกต่าง ๆ เช่น การผูกมัดตนเองล่วงหน้า เพื่อที่จะช่วยบังคับตนเองในการทำสิ่งต่าง ๆ ในส่วนของ Mental Accounting ได้เสนอว่าคนเรามีการแบ่งเงินออกเป็นส่วน ๆ และมองว่าเงินแต่ละส่วนนั้นไม่สามารถทดแทนกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเทียบระหว่าง เงินที่ถูกมองว่าเป็นทรัพย์สินนั้น ผู้บริโภคจะมีความต้องการใช้น้อยกว่าเงินที่ถูกมองว่าอยู่ในหมวดหมู่ของรายได้ และประเด็นของ Framing ได้เสนอว่า ผู้บริโภคมีความโน้มเอียงในการบริโภคส่วนเพิ่มที่แตกต่างกันในแต่ละรูปแบบของรายได้ เช่น ระหว่างเงินเดือนกับ โบนัส ความโน้มเอียงในการบริโภคของเงินสองแหล่งนี้จะไม่เท่ากัน

นอกจากทฤษฎีการควบคุมตนเองที่ถูกนำเสนอโดย Thaler and Shefrin (1981) แล้ว ทฤษฎีที่ถูกนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมการบริโภคในปัจจุบันที่ไม่เป็นไปตามทฤษฎีการบริโภคตลอดช่วงชีวิตนั้นได้แก่ทฤษฎี Present-Biased Preference โดยทฤษฎีนี้มองว่าในความเป็นจริงมนุษย์มักจะมีค่าความลำเอียงกับปัจจุบัน โดยต้องการความพึงพอใจในปัจจุบันมากกว่าในอนาคต ดังนั้นเมื่อเผชิญกับทางเลือกระหว่างปัจจุบันและอนาคตนั้น จะทำให้รรถประโยชน์ของตัวเลือกในอนาคตจะถูกลดทอนอย่างมากเมื่อเทียบกับปัจจัยการคิดลดแบบเอกซ์โพเนนเชียลที่ใช้ในแบบจำลองที่อธิบายการบริโภคแบบดั้งเดิม งานวิจัยของ Strotz (1955) เป็นงานวิจัยแรกๆ ที่ได้เสนอแบบจำลองความขัดแย้งระหว่างเวลา ซึ่งต่อมา Ainslie (1992) ได้เสนอแบบจำลองที่มีการพัฒนาไปใช้ปัจจัยการคิดลดแบบไฮเพอร์โบลิก (Hyperbolic Discounting Factor) ซึ่งมีผลจากความลำเอียงกับปัจจุบันเพิ่มเติมเข้ามา ต่อมางานวิจัยของ Laibson (1997) ได้เสนอการประมาณปัจจัยการคิดลดแบบไฮเพอร์โบลิกโดยใช้ ปัจจัยการคิดลดแบบไฮเพอร์โบลิกเสมือน (Quasi-Hyperbolic Discounting Factor) ซึ่งมีผลลัพธ์คล้ายคลึงกับปัจจัยการคิดลดแบบไฮเพอร์โบลิก แต่มีรูปแบบฟังก์ชันที่ง่ายกว่ามาก

ภาพที่ 2.6 Discount Function ในรูปแบบต่าง ๆ

ที่มา: Laibson, D. (1997)

จากรูปที่ 2.6 เป็นการเปรียบเทียบปัจจัยการคิดลดในรูปแบบต่าง ๆ สังเกตว่าหลังจากปีที่ 1 เป็นต้นไป ปัจจัยการคิดลดแบบเอกซ์โพเนนเชียลจะค่อยๆ ลดลงเป็นสัดส่วนอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ปัจจัยการคิดลดแบบไฮเพอร์โบลิกและแบบไฮเพอร์โบลิกเสมือนจะลดลงอย่างมากในปีที่ 1

แล้วค่อย ๆ ลดลงในปีต่อ ๆ ไปในอัตราที่น้อยกว่าปัจจัยการคิดลดแบบเอกซ์โพเนนเชียล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อตัวเลือกนั้นห่างออกไปจากปัจจุบันผู้บริโภคที่มีการคิดลดแบบไฮเพอร์โบลิก และแบบไฮเพอร์โบลิกเสมือน ความพอใจจะถูกลดทอนลงไปอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับผู้บริโภคที่มีการคิดลดแบบเอกซ์โพเนนเชียล แต่ในทางกลับกันเมื่อเป็นการตัดสินใจในช่วงเวลาอนาคต การคิดลดในทั้งสองแบบนี้จะน้อยกว่าแบบเอกซ์โพเนนเชียลมาก

2.3 วรรณกรรมปริทัศน์

2.3.1 งานศึกษาปัจจัยที่กำหนดการออม

การศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการออมภาคครัวเรือนจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงตัวแปร หรือปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ที่มีผลต่อการออมของภาคครัวเรือน ซึ่งปัจจัยส่วนใหญ่ที่มีการศึกษาค่อนข้างมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านรายได้ อายุ ภาระเลี้ยงดูบุคคลในครัวเรือน การกู้ยืมเงิน ความรู้ทางการเงิน และปัจจัยด้านการศึกษา โดยตัวแบบที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการออมของภาคครัวเรือนมีแตกต่างกันไปตามประเด็นที่แต่ละผู้วิจัยต้องการจะศึกษา โดยวิธีการได้มาซึ่งผลการศึกษา พบว่าโดยส่วนมากเป็นวิธีทางเศรษฐมิติ ซึ่งเป็นการใช้สมการถดถอยในรูปแบบที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะข้อมูล และแนวคิดที่แตกต่างกันไปของผู้วิจัย ซึ่งได้ถูกรวบรวมมาดังนี้

จากงานวิจัยที่ศึกษาผลกระทบของรายได้ที่มีต่อการออมเงิน จากงานศึกษาครัวเรือนในประเทศสหรัฐอเมริกาของ Rha, Montatlo, and Hanna (2006) พบว่า รายได้มีผลกระทบในทางบวกต่อการออมของกลุ่มครัวเรือน โดยพบว่ายิ่งรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น โอกาสที่ครัวเรือนจะมีการออมจะเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรเวศม์ สุวรรณระดา และสมประวิณ มันประเสริฐ (2552) ซึ่งพบว่ารายได้นั้นส่งผลทางบวกต่ออัตราการออมของกลุ่มผู้มีงานทำในประเทศไทยด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของรายได้แล้ว จากงานของ พรเพ็ญ ภูวิทย์พันธ์ (2540) พบว่าทั้งปัจจัยด้านรายได้สุทธิ และรายได้ที่ใช้จ่ายได้จากทรัพย์สินมีอิทธิพลในทางบวกต่อการออมเงินผ่านสถาบันการเงิน

ปัจจัยด้านอัตราดอกเบี้ย จากการศึกษาพบว่า อัตราดอกเบี้ยมักเป็นตัวแปรที่ถูกนำใช้อธิบายการออม ในกรณีที่เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา โดยจากผลการศึกษาของงานในอดีตพบว่า ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยที่มีต่อเงินออมนั้นยังไม่ชัดเจนว่าเป็นไปในทิศทางใด โดยจากงานศึกษาของ อูสาห์ แซ่มสุวรรณ (2544) พบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมของครัวเรือน อย่างไรก็ตาม จากงานของ สมถวิล จิตติมงคล (2544) พบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ การออมในรูปแบบของ

เงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ แต่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการออมในรูปของเงินฝากประจำ

ปัจจัยด้านการพึ่งพิงจากคนในครัวเรือน จากงานศึกษาของ Rha et al. (2006) พบว่าครัวเรือนที่ต้องเลี้ยงดูบุตรแต่เพียงลำพังนั้นจะมีโอกาสที่จะออมน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีบุตร ซึ่งสอดคล้องกับงานของวรเวศม์ สุวรรณระดา และสมประวิณ มันประเสริฐ (2552) พบว่าจำนวนบุตรมีผลในทางลบต่อโอกาสที่จะที่จะออม และอัตราการออมของผู้มีงานทำด้วยเช่นกัน

ปัจจัยด้านขนาดของครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า ขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับปริมาณการออมของครัวเรือนไทยในทิศทางตรงกันข้าม (อรนุช เชาวสุวรรณกิจ, 2550) ในขณะที่ผลการศึกษาของ ศิริลักษณ์ เรืองจิตซ์ชาลย์ (2543) กลับให้ผลต่างออกไปโดยพบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือน กับปริมาณการออมในรูปแบบของเงินฝากไม่มีความสัมพันธ์กัน

ปัจจัยด้านการเป็นหนี้ จากการศึกษาของ วรเวศม์ สุวรรณระดา และสมประวิณ มันประเสริฐ (2552) พบว่า การกู้ยืมเงินนั้น ส่งผลในทางลบต่อโอกาสที่จะมีการออม และการออมระยะยาวอย่างสมัครใจ และอัตราการออมของผู้มีงานทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Rha et al. (2006) ที่พบว่าการเป็นหนี้ส่งผลทางลบต่อโอกาสที่จะมีการออมเช่นกัน เช่นเดียวกับในกลุ่มครัวเรือนเกษตรไทย ที่การเป็นหนี้ส่งผลทางลบต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนของครัวเรือน (สาวิตรี พบกระโทก, 2554)

ปัจจัยด้านการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับกับการออมของครัวเรือนไทย (อรรวรรณ ยี่สาร, 2538) ซึ่งเมื่อพิจารณาในครัวเรือนภาคเกษตร การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนที่สูงกว่าประถมศึกษาก็มีอิทธิพลทางบวกต่อการออมเช่นกัน (สาวิตรี พบกระโทก, 2554) อย่างไรก็ตามจากงานศึกษาของ Rha et al. (2006) พบว่าการศึกษามีผลในทางลบต่อโอกาสที่จะมีการออมเงิน

ปัจจัยด้านสถานภาพสมรส จากการศึกษาของ ชลธิชา อัครนรินทร์ (2552) พบว่าผู้ที่กำลังสมรสมีระดับการออมเพื่อความมั่นคงยามสูงวัยมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด และเคยอยู่ในสถานภาพสมรส ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่างในประเทศอเมริกา โดยพบว่า บุคคลผู้ที่ไม่ได้สมรสนั้น จะมีสินทรัพย์โดยเฉลี่ยน้อยกว่าบุคคลที่สมรสแล้ว อย่างไรก็ตามจากงานของ Rha et al. (2006) พบว่าคนที่สมรสแล้ว จะมีโอกาสที่จะออมเงินน้อยกว่าคนที่ยังไม่ได้สมรส

ปัจจัยด้านอายุ นับเป็นอีกปัจจัยที่มักถูกนำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการออม โดยจะประกอบไปด้วย อายุ และอายุยกกำลังสอง ซึ่งงานที่มีการใช้ปัจจัยดังกล่าวในการอธิบายการออมได้แก่งานของ Ameriks et al. (2007) ซึ่งพบว่าอายุส่งผลทางบวก และอายุยกกำลังสองส่งผลในทางลบ ต่อการสะสมความมั่งคั่ง โดยเฉพาะความมั่งคั่งที่อยู่ในรูปสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องต่ำ ในขณะที่งานของ Rha et al. (2006) พบว่าอายุที่เพิ่มขึ้นส่งผลในทางลบต่อโอกาสที่จะมีการออมเงิน

และงานของวรเวศม์ สุวรรณระดา และสมประวิณ มันประเสริฐ (2552) กลับพบว่าทั้งอายุ และอายุ ยกกำลังสองนั้น ไม่มีผลต่อการออมเงิน และอัตราการออมเงินของกลุ่มผู้มีงานทำ

ปัจจัยด้านความแตกต่างทางอาชีพ พบว่าส่งผลต่อการความแตกต่างในการออมเช่นกัน โดยจากการศึกษาผ่านการออมของครัวเรือนไทยของ ชัยวุฒิ อัครวิจิตร (2541) พบว่า ในแต่ละกลุ่มอาชีพมีความโน้มเอียงในการออมหน่วยสุดท้ายต่างกัน โดยอาชีพที่มีความโน้มเอียงในการออมมากที่สุดได้แก่ รับจ้างทั่วไป และรองลงมาได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว ลูกจ้างภาคเอกชน ข้าราชการ และเกษตรกรตามลำดับ ในขณะที่งานของ Ameriks et al. (2007) พบว่าความแตกต่างทางด้านอาชีพไม่มีผลต่อความแตกต่างในการสะสมความมั่งคั่งอย่างมีนัยสำคัญ

ความแตกต่างทางด้านเพศ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ถูกนำมาศึกษาในการออมระดับบุคคลเช่นกัน โดยจากการศึกษาของ วรเวศม์ สุวรรณระดา และสมประวิณ มันประเสริฐ (2552) พบว่าเพศชาย โดยเฉลี่ยแล้วมีอัตราการออมมากกว่าเพศหญิง ในขณะที่งานของ Ameriks et al. (2007) พบว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะมีการสะสมความมั่งคั่งน้อยกว่าเพศหญิง อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษา ทั้งสองนั้น พบว่าความแตกต่างด้านเพศไม่ได้ส่งผลต่อความแตกต่างในการออมอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมการออมเงินของภาคครัวเรือน โดยจากงานของ วิศกรณ์ ศิริวรรณ (2558) ที่ศึกษาในกลุ่มผู้ลงทุน ทั่วไป พบว่าทักษะทางการเงินขั้นสูง ซึ่งประกอบไปด้วย ทักษะคิดทางการเงิน พฤติกรรมการเงิน ความรู้ทางการเงิน และความรู้ทางการลงทุน ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุในทางบวก และเมื่อพิจารณาความรู้ทางการเงินในระดับพื้นฐานนั้น จากงานของ วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มันประเสริฐ (2552) พบว่าความรู้พื้นฐานทางการเงินนั้นส่งผลทางบวกต่อการออม ในกลุ่มผู้มีงานทำเช่นกัน

เมื่อพิจารณาที่พฤติกรรมการออมระยะยาว งานศึกษาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออม ระยะยาวอย่างสมัครใจ โดยพบงานของวรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มันประเสริฐ (2552) และวิศกรณ์ ศิริวรรณ (2558) โดยในงานของวรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มันประเสริฐ (2552) พบว่าระดับรายได้หลัก ความสม่ำเสมอของกระแสรายได้ การหย่าร้าง ลักษณะการวางแผน ชีวิตของผู้มีงานทำ และการได้รับสวัสดิการรักษาพยาบาลเพิ่มเติมจากระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า มีผลกระทบต่อการตัดสินใจออมระยะยาว โดยการกู้เงินจะส่งผลในทางลบต่อโอกาสที่จะเป็นผู้มี การออมเงินในระยะยาว เช่นเดียวกับพฤติกรรมการออมหรือไม่ออมของผู้มีงานทำ อย่างไรก็ตาม พบว่าจำนวนบุตรไม่มีผลต่อการตัดสินใจออมในระยะยาวอย่างมีนัยสำคัญ โดยงานของ วิศกรณ์ ศิริวรรณ (2558) ศึกษาการออมเพื่อการเกษียณอายุ พบความสัมพันธ์กันในตัวแปรรายได้ และอายุ

งานที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมควบคุมตนเองหลายชิ้นศึกษาในแง่ของปัญหาการควบคุมตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมของการผัดวันประกันพรุ่ง (Procrastination) ในเป้าหมายที่ตัวเองตั้งไว้ หรืองานที่ตัวเองได้รับผิดชอบโดย Akin (2012) ได้ให้ข้อเสนอผ่านตัวแบบทางทฤษฎีที่ได้สร้างขึ้นว่า คนที่ยังขาดความยับยั้งชั่งใจที่ดี (Naive) มักจะทำงานสำเร็จโดยได้คุณภาพต่ำกว่าที่ตั้งใจไว้ โดยในงานที่มีการกำหนดเวลาส่งที่ชัดเจนในอนาคต คนกลุ่มนี้จะใช้เวลาอย่างมากไปกับการพักผ่อน และทำงานอย่างหนักในช่วงเวลาใกล้กำหนดส่ง ซึ่งลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว ยังสามารถใช้อธิบายได้ถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง เช่น การเข้ายิม การเข้าชั้นเรียน โดยการปฏิบัติจริงมักจะได้ไม่เท่าเป้าหมายที่ตั้งใจตอนแรก และเมื่อทำการศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเอง จึงพบว่า คนที่เรียนรู้ที่จะควบคุมตนเองได้เร็วจะไม่พบปัญหาการผัดวันประกันพรุ่งจนถึงวันส่งงาน

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเองในเรื่องของการออม Baumeister (2002) และ Rha et al., (2006) พบว่าความสามารถในการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการออม และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาสที่จะก่อหนี้ (Bertaut et al., 2009 และ Mansfield et al., 2003) รวมถึงโอกาสที่จะมีเงินไม่พอใช้หลังเกษียณ (Kim et al., 2013) ในขณะที่ Laibson (1997) พบว่าเครื่องมือผูกมัด (Commitment Devices) เช่น แผนเงินบำนาญหลังเกษียณสามารถเป็นหลักประกันในการออมให้แก่ผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองที่น้อยได้ เช่นเดียวกับการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการออม คนที่มีการตั้งกฎต่าง ๆ ในการออม มีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายน้อยกว่ารายได้ มากกว่าคนที่ไม่มีกฎ นอกจากนั้นยังพบว่า การกำหนดเป้าหมายในการออม เช่น ใช้จ่ายเมื่อตอนเกษียณ ยังสามารถช่วยเพิ่มโอกาสที่จะมีเงินออม ซึ่งเป้าหมายในการออมที่ต่างกัน จะมีผลต่อการเพิ่มโอกาสที่จะมีเงินออม ในระดับที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Abel and Hayslip (1987) ที่พบว่าคนที่เข้าร่วมในโครงการเตรียมการเพื่อการเกษียณจะมีระดับของการควบคุมตนเองที่สูง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการควบคุมตนเองกับการเตรียมการเพื่อการเกษียณมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

จากการศึกษาโดยใช้ปัจจัย การควบคุมตนเอง เป็นปัจจัยเชิงพฤติกรรมเพียงอย่างเดียวจากงานของ Ameriks et al. (2007) พบว่า ปัจจัย การควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์กับ ความมั่งคั่ง (Wealth) โดยเฉพาะความมั่งคั่งที่มีสภาพคล่องสูง (Liquid Wealth) และพบว่าคนที่มียุสูงชันจะมีแนวโน้มที่จะมีการควบคุมตนเองที่ดีขึ้น

สำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อการออมนั้นพบว่ามีหลากหลายวิธีต่างกันไปตามแนวคิดของผู้วิจัย โดยการวิเคราะห์แบบแรก ได้แก่ การใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของ เช่น งานของ อูซาร์ห์ แซ่มสุวรรณ (2544) ซึ่งใช้การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าของปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการออม กับมูลค่าการออมของครัวเรือน

เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าของปัจจัยที่กำหนดการออม กับมูลค่าการออมที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเวลาผ่านไป โดยปัจจัยที่กำหนดการออมที่เลือกมาใช้วิเคราะห์ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของปีที่ผ่านมา และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริง

การวิเคราะห์ในส่วนถัดมาได้แก่ การทดสอบค่าไค-สแควร์ เช่น งานของ กนกวรรณ วิเชียร (2555) ซึ่งทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ การศึกษา กับปริมาณการออมในระดับต่าง ๆ เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล และปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีต่อพฤติกรรมการออม

สำหรับวิเคราะห์ด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อ การออมที่นิยมใช้ได้แก่ ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) เช่นงานของ วรเวชม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ (2552) ที่ศึกษาการออมในกลุ่ม ผู้มีงานทำ และงานของ สมปอง แจ้งสุบิน (2544) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างพฤติกรรมการออมของครัวเรือนก่อนเกิดวิกฤต และช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย

ในการวิเคราะห์แบบจำลองการออม เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อปริมาณ การออม นอกจากการใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแล้วยังพบงานที่ใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบสองชั้น เช่น งานศึกษาเกี่ยวกับการออมของครัวเรือนภาคเกษตรของไทย ของ สาวิตรี พบกระโทก (2554) โดยกำหนดให้รายได้ถูกกำหนดจากอายุ อายุกำลังสอง และการเป็นเจ้าของที่ดิน และขนาดพื้นที่ ในการทำการเกษตร และการออมถูกกำหนดจากรายได้ และปัจจัยอื่น ๆ เช่น สวัสดิการสังคม การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

นอกจากแบบจำลองการออม ที่ใช้วิธีการประมาณค่าสมการถดถอยหลายตัวแปรด้วยวิธี กำลังสองน้อยที่สุด แบบหนึ่งชั้น หรือสองชั้น ที่ใช้กับกรณีที่ตัวแปรตามเป็นเชิงปริมาณ เช่น ปริมาณ เงินออม หรือรายได้แล้ว ยังพบงานศึกษาที่ใช้แบบจำลองที่ตัวแปรตามไม่ใช่ตัวแปรเชิงปริมาณ หรือมีลักษณะเป็นทางเลือก ซึ่งได้แก่แบบจำลองสมการถดถอยโลจิสติกแบบทวิภาค (Binary Logistic Regression) ซึ่งถูกใช้โดย วรเวชม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ (2552) เพื่อวิเคราะห์ ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมหรือไม่ออมของผู้มีงานทำ ทั้งที่เป็นการตัดสินใจเพื่อเป็นการออม ทั่วไป และที่เป็นการออมเพื่อการดำรงชีวิตยามชราภาพ และแบบจำลองดังกล่าวยังถูกใช้โดย วิศกรณ์ ศิริวรรณ (2558) เพื่อหาผลกระทบของทักษะทางการเงินขั้นสูง ที่มีต่อการตัดสินใจ ที่จะมีการออมเพื่อการเกษียณอายุ

การใช้ตัวแบบทางด้านการออมโดยประยุกต์ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเข้ามาได้แก่ งานของ Ameriks et al. (2007) โดยได้มีการเพิ่มปัจจัยด้านปัญหาในการควบคุมตนเอง (Self- Control Problem) เข้ามาในการศึกษา ซึ่งในขั้นแรกได้ทำการแก้ปัญหา Censoring

ของตัวแปรที่วัดปัญหาการควบคุมตนเองและใช้วิธีลดถอยแบบโทบิทเพื่อรวมตัวอย่างที่มีความมั่งคั่ง
สุทธิเป็นศูนย์

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออมภาคครัวเรือน พบว่ามีการศึกษาปัจจัย
หลายปัจจัยที่มีผลต่อการออม ทั้งปัจจัยที่เป็นเชิงปริมาณ เช่น รายได้ อัตราดอกเบี้ย และปัจจัย
ที่เป็นเชิงคุณภาพ เช่น การกู้ยืมเงิน สถานภาพสมรส เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาในประเด็น
ของปัจจัยเชิงพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการออม
ของภาคครัวเรือน พบว่ายังมีการศึกษาค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะงานศึกษาในประเทศไทย
และการศึกษาผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อการออมนั้นมักจะเป็นการศึกษาผ่านการวัด
ความสามารถในการควบคุมตนเอง ในแง่ของการวางแผนการออม และการมีกฎในการออม
อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นดังกล่าวควรจะถูกนำมาพิจารณา เนื่องจากผู้ที่ออมได้มาก อาจจะ
ไม่ใช่ผู้ที่มี การควบคุมตนเองที่ดีเสมอไป แต่อาจเห็นประโยชน์จากการออมในปัจจุบัน จึงเอาตัวเองไป
ผูกกับกฎ หรือการผูกมัดต่าง ๆ ในการออม ดังนั้น ในการศึกษาผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มี
ต่อการออมในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงแยกแยะระหว่างตัวแปร การควบคุมตนเอง และตัวแปรที่เกี่ยวกับการผูกมัด
ในการออมออกจากกัน เพื่อที่จะอธิบายผลของการควบคุมตนเองมีต่อการออมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาทั้งหมด สามารถสรุปสมมติฐานของแต่ละตัวแปรได้ดังนี้

ตารางที่ 2.5 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออม

ตัวแปร	ผู้ศึกษา	ทิศทางของผลกระทบต่อการออม
รายได้	โสภณ โรจน์ธำรงค์ (2528)	+
	พรเพ็ญ ภูวิทย์พันธุ์ (2540)	+
	วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ (2552)	+
	Rha et al., 2006)	+
อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก	อุสาห์ แซ่มสุวรรณ (2544)	-
	สมถวิล จิตติมงคล (2546)	-(เงินฝากออมทรัพย์) +(เงินฝากประจำ)
การพึ่งพิง	Rha et al., (2006)	+
	วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ (2552)	-
ขนาดของครัวเรือน	อรนุช เชาวสุวรรณกิจ (2550)	-
	ศิริลักษณ์ เรืองจิตซ์ชวาล (2543)	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 2.5 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออม (ต่อ)

ตัวแปร	ผู้ศึกษา	ทิศทางของผลกระทบต่อการออม
การศึกษา	อรวรรณ ยี่สาร(2538)	+
	สาวิตรี พบกระโทก, 2554	+
	Rha et al., (2006)	-
การกู้ยืมเงิน	วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มันประเสริฐ (2552)	-
	Rha et al., (2006)	-
	สาวิตรี พบกระโทก(2554)	-
อายุ	Ameriks, et al. (2007)	+
	Rha et al., (2006) วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มันประเสริฐ (2552)	- ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
อายุ ²	Ameriks, et al. (2007) วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มันประเสริฐ (2552)	- ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
เพศ	Ameriks, et al. (2007) วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มันประเสริฐ (2552)	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
สถานภาพสมรส	Ameriks, et al. (2007) Rha et al., (2006) ชลธิชา อัครนรินทร์(2552)	สมรส>ไม่สมรส ไม่สมรส>สมรส สมรส>ไม่สมรส
อาชีพ	ชัยวุฒิ อัครจุฑกุล (2541) Ameriks, et al. (2007)	ธุรกิจส่วนตัว>ลูกจ้างภาคเอกชน> ข้าราชการ>รับจ้างทั่วไป> เกษตรกรกรรม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
มีการตั้งกฎ ในการออมเงิน	Rha et al., (2006)	+
อยู่ในแผนออมเงินเพื่อ การเกษียณ	Kim et al. (2013)	+

ตารางที่ 2.5 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออม (ต่อ)

ตัวแปร	ผู้ศึกษา	ทิศทางของผลกระทบต่อการออม
การควบคุมตนเอง (Self-Control)	Ameriks, et al. (2007) Baumeister, et al. (2002)	+
ทักษะทางการเงิน	วิศกรณ์ ศิริวรรณ(2558)	+
	วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ (2552)	+

2.3.2 งานศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสในการมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ

ปัจจัยที่ถูกนำมาศึกษาการกำหนดโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเกษียณ สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านพฤติกรรม โดยปัจจัยที่ถูกนำมาศึกษาและพบว่ามมีผลในการกำหนดโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเกษียณนั้นมีหลายปัจจัย เช่น รายได้ เพศ อายุ ลักษณะอาชีพ และสถานภาพสมรส

ปัจจัยด้านอายุ งานของ Scholz et al., (2006) และ Stoller and Stoller (2003) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Malroux and Xiao (1995) พบว่า ช่วงที่คนอายุน้อยโดยเฉพาะอายุในช่วงที่น้อยกว่า 38 ปี มีแนวโน้มที่จะมีโอกาสที่จะมีการออมเพียงพอน้อยกว่า ในขณะที่งานของ Kim et al., (2013) และ Li et al., (1996) กลับพบว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงลบ

ปัจจัยด้านสถานภาพสมรส งานของ Scholz et al., (2006) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณ และ Kim et al., (2013) พบว่า คนที่อยู่ในสถานภาพการอยู่ด้วยกันแบบไม่ได้สมรสกลับมีโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณมากกว่าคนที่สมรสแล้ว ในขณะที่ Malroux and Xiao (1995) กลับพบว่า การสมรสแล้วไม่ได้มีผลต่อการกำหนดโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณ

ปัจจัยด้านอาชีพ คนที่เป็นลูกจ้าง มีแนวโน้มที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณมากกว่าคนที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว (Malroux and Xiao, 1995) ขณะที่งานของ Scholz et al., (2006) พบว่าการเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว มีแนวโน้มที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณมากกว่างานในประเภทอื่น ๆ และ Li et al., (1996) พบว่า อาชีพภาคบริการ และอื่น ๆ มีโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณน้อยกว่าอาชีพเกษตรกร

ปัจจัยด้านเพศ พบว่าผลกระทบยังไม่แน่ชัด เนื่องจาก Scholz et al., (2006) พบว่าเพศชายมีโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอน้อยกว่าเพศหญิง ในขณะที่งานของ Malroux and Xiao (1995) กลับพบว่าเพศชายมีโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอมากกว่าเพศหญิง

ปัจจัยด้านการศึกษานั้น จากการศึกษาของ Kim et al., (2013) พบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมนั้นจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเกษียณมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่าระดับมัธยม อย่างไรก็ตาม ในระดับการศึกษาอื่น ๆ ที่สูงขึ้นยังไม่พบว่ามีความแตกต่างในโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเกษียณอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ถูกลำเอามาศึกษานั้น พบว่ามีความแตกต่างในการเลือกนำมาใช้และให้ผลการศึกษาต่างกันไป โดย Scholz et al., (2006) เลือกปัจจัยความมั่งคั่งสุทธิส่วนเกินและรายได้ตลอดช่วงชีวิต โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในการกำหนดโอกาสที่จะมีการออมเพียงพอแต่งงานของ Malroux and Xiao (1995); Kim et al., (2013) และ Li et al., (1996) เลือกปัจจัยรายได้ครัวเรือนและกลับพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบกับโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณ ในขณะที่ Stoller and Stoller (2003) เลือกปัจจัยรายได้เช่นกัน แต่กลับพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวก

นอกจากปัจจัยทางด้านรายได้แล้ว ยังพบงานที่ศึกษาปัจจัยทางด้านรายจ่าย ซึ่งได้แก่งานของ Li et al., (1996) ซึ่งศึกษาปัจจัยการมีหนี้ และพบว่าการเป็นหนี้มีผลทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเกษียณ

ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มักถูกนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมในการออม โดยจากงานของ Lusardi and Mitchell (2006) พบว่าความรู้ทางการเงินกับความสามารถในการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก

ปัจจัยด้านพฤติกรรมของตัวผู้ออมที่มักพบว่าถูกนำมาศึกษาได้แก่ การมีการวางแผนทางการเงินหรือการมีวัตถุประสงค์ในการออมที่ชัดเจน โดยงานของ Scholz et al., (2006) พบว่าการมีเป้าหมายในการเก็บเงินเพื่อเป็นมรดกให้ลูกหลานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณ ซึ่ง Malroux and Xiao (1995) และ Kim et al., (2013) พบว่าการมีการวางแผนการออมเงินเพื่อไว้ใช้ในระยะเวลา มีผลทางบวกต่อโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ Self-Control ที่เป็นประเด็นที่จะศึกษาในงานครั้งนี้ พบเพียงงานศึกษาของ Kim et al., (2013) ซึ่งพบว่า Self-Control มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเกษียณ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาทั้งหมด สามารถสรุปสมมติฐานของแต่ละตัวแปรได้ดังนี้

ตารางที่ 2.6 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอเมื่อเลิกจากการทำงานประจำ

ตัวแปร	ผู้ศึกษา	ทิศทางของผลกระทบต่อการออม
อายุ	Scholz et al., (2006) Stoller and Stoller (2003) Malroutu and Xiao (1995) Kim et al., (2013)	+ + + -
สถานภาพสมรส	Scholz et al., (2006) Kim et al., (2013)	สมรส>ไม่สมรส อยู่ด้วยกันแบบไม่สมรส>สมรส
อาชีพ	Malroutu and Xiao (1995) Scholz et al., (2006) Li et al., (1996)	ลูกจ้าง>ธุรกิจส่วนตัว ธุรกิจส่วนตัว>อื่นๆ ภาคบริการ และอื่นๆ>ชานา
เพศ	Scholz et al., (2006) Malroutu and Xiao (1995)	หญิง > ชาย ชาย > หญิง
ความมั่งคั่งสุทธิส่วนเกิน	Scholz et al., (2006)	+
รายได้	Malroutu and Xiao (1995) Kim et al., (2013) Li et al., (1996) Stoller and Stoller (2003)	- - - +
รายได้ ²	Li et al., (1996)	+
หนี้	Li et al., (1996)	-
การถือหุ้น หรือเข้าร่วมกองทุน	Li et al., (1996)	+
มีเป้าหมายการออม -เพื่อเป็นมรดก -เพื่อไว้ใช้ระยะยาว	Scholz et al., (2006) Malroutu and Xiao (1995) Kim et al., (2013)	+ + +
ทักษะทางการเงิน	Lusardi and Mitchell (2006)	+
การศึกษา	Kim et al., (2013)	มัธยม>ต่ำกว่ามัธยม
การควบคุมตนเอง	Kim et al., (2013)	+
เจ้าของบ้าน และอสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ	Li et al., (1996)	+

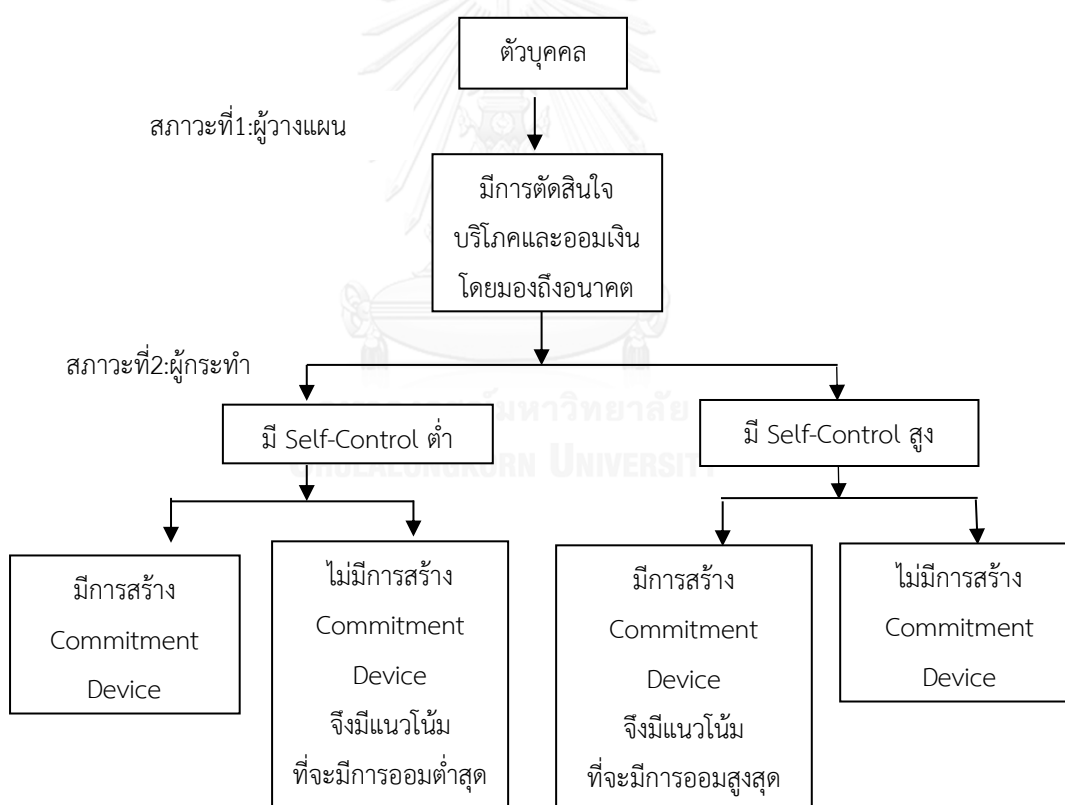
บทที่ 3

วิธีการศึกษาและข้อมูลที่ใช้

3.1 กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ต้องการศึกษา พฤติกรรมการควบคุมตนเองกับการออมภาคครัวเรือน ซึ่งเป็นการใช้องค์ความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเข้ามาผสมผสานกับองค์ความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยการนำแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเข้ามาประยุกต์ จะทำให้สามารถอธิบายแง่มุมของควมามีเหตุผลอย่างมีขีดจำกัดของมนุษย์

ภาพที่ 3.1 กรอบความคิดเรื่องการควบคุมตนเอง

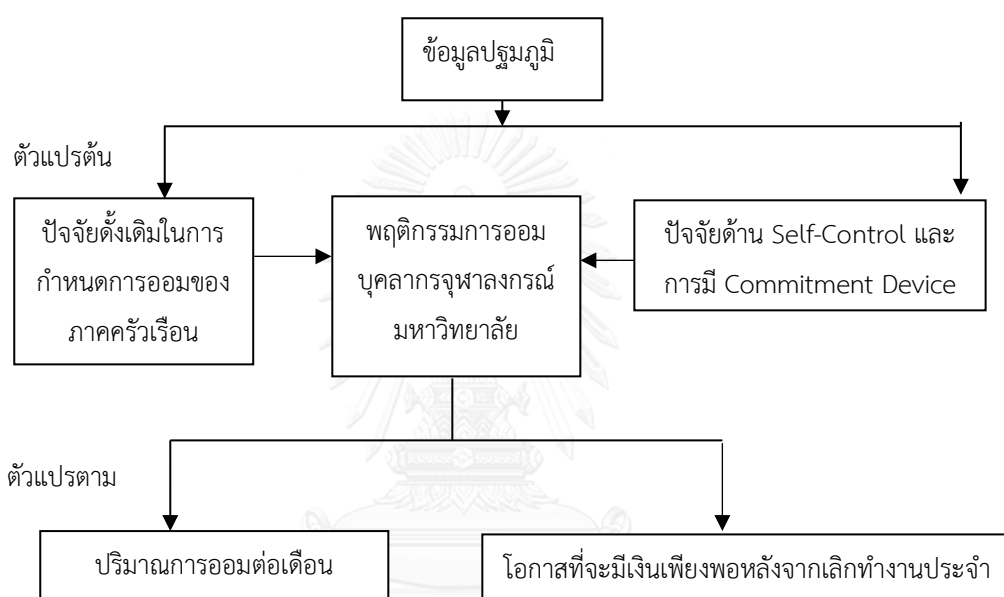

ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

จากภาพที่ 3.1 แสดงให้เห็นว่า ในระดับบุคคลหนึ่งๆนั้นจะมีสถานะการตัดสินใจอยู่ 2 สถานะ คือผู้วางแผน และผู้กระทำ โดยผู้วางแผนเป็นตัวแทนของสถานะการตัดสินใจที่มองการณ์ไกล และเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตนเองโดยคำนึงถึงระยะยาว และผู้กระทำแสดงถึงสถานะการปฏิบัติจริง

ในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งมักจะมีลักษณะการตัดสินใจที่คำนึงถึงประโยชน์ในปัจจุบัน โดยความต่างระหว่างจุดที่ผู้วางแผนคิดไว้ กับจุดที่ผู้กระทำปฏิบัติจริงจะแสดงถึงความสามารถในการควบคุมตนเองของแต่ละคน โดยทั้งนี้ คนที่มีการควบคุมตนเองต่ำสามารถป้องกันปัญหาการตัดสินใจที่อาจจะบกพร่องนั้นด้วยการผูกมัดตนเองในการออมในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อบังคับตัวเองไม่ให้เกิดการบริโภคที่มากเกินไป โดยมีสมมติฐานเพิ่มเติมว่าคนที่มีการผูกมัดตนเองในการออม จะมีการออมที่ดีกว่าคนที่ไม่มีการผูกมัดตนเอง โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองน้อย

ภาพที่ 3.2 กรอบความคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

การศึกษานี้ จะดำเนินการภายใต้กรอบความคิดดังภาพที่ 3.2 โดยจะเริ่มจากการเก็บข้อมูลปฐมภูมิของบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยจะเก็บข้อมูลทั้งปัจจัยดั้งเดิมที่มักถูกใช้ในงานศึกษาเกี่ยวกับการออมภาคครัวเรือน และปัจจัยเกี่ยวกับด้านพฤติกรรม โดยผ่านการประเมินตัวเองของกลุ่มตัวอย่าง และอธิบายการออมของกลุ่มดังกล่าวผ่านปัจจัย 2 กลุ่มนี้

ในการศึกษานี้ มีสมมติฐานว่า คนที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองที่สูง จะมีการออมสูงกว่าคนที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองที่ต่ำ และจากการศึกษานี้ จะทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของกลุ่มบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมากขึ้น ซึ่งนำมาสู่การปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงช่วยให้ภาคครัวเรือนได้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงินมากขึ้น

โดยในการศึกษานี้ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือทางเศรษฐมิติมาเพื่อช่วยศึกษาแบบจำลอง ซึ่งการศึกษานี้จะประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ

1) การศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมของการควบคุมตนเองที่มีต่อปริมาณเงินออมของบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) การศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมของการควบคุมตนเองที่มีต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำของบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษาทั้งสองส่วนนี้จะทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยในส่วนท้ายจะได้อธิบายถึงวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อที่จะเป็นตัวแทนในอธิบายพฤติกรรมของประชากรได้อย่างเหมาะสม โดยในส่วนถัดไปจะแสดงถึงทฤษฎี และตัวแบบที่จะใช้ทำการวิเคราะห์ในประเด็นที่จะศึกษา

3.2 ทฤษฎีและแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 การกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1.การควบคุมตนเอง

ตัวแปรการควบคุมตนเองเป็นตัวแปรสำคัญที่จะใช้ตอบคำถามวิจัยครั้งนี้ โดยการออกแบบสอบถามเพื่อวัดความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคลากร โดยจากการทบทวนงานศึกษาที่ผ่านมา พบว่าวิธีการวัดการควบคุมตนเองที่มักถูกอ้างถึงมี 2 วิธี โดยวิธีแรกจะเป็นลักษณะการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง และวิธีที่สอง ได้แก่ แบบสอบถามเชิงพฤติกรรม ในลักษณะที่ตอบคำถามจากสถานการณ์สมมติ เช่นในงานของ Ameriks, et al. (2007) ซึ่งผู้วิจัยจะนำการพัฒนามาตรวัดโดยประยุกต์จากงานทั้ง 2 เพื่อใช้กับงานศึกษาครั้งนี้ โดยการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างจะมีลักษณะดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 การกำหนดคะแนนในแต่ละระดับความเห็น

ระดับความเห็น	คำถามที่แสดง การมี Self-Control	คำถามที่แสดง การมี Self-Control Problem
	คะแนน	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
เห็นด้วยเพียงเล็กน้อย	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

ในการประเมินแบบแรกนั้น เป็นการประเมินแบบให้ผู้ตอบประเมินตนเองจากคำถามที่มีในแบบสอบถามว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดให้ นั้น ตรงกับตัวผู้ตอบแบบสอบถามมากน้อยเพียงใด

โดยจะมีคำถามที่เป็นแสดงถึงการมีการควบคุมตนเองที่ดี และไม่ดี เพื่อที่จะได้สามารถตรวจทานความสอดคล้องกันของคำตอบในการประเมิน

คำถามที่ใช้ในการวัด

- 2.3) ถ้าพฤติกรรมดังกล่าวใกล้เคียงกับตัวท่านที่สุดให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” และถ้าพฤติกรรมดังกล่าวไม่ใกล้เคียงกับตัวท่านแต่อย่างใด ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ในช่วงสัปดาห์แรกของการได้รับเงินเดือนท่านมักใช้เงินมากกว่าที่ท่านเคยคิดว่าต้องการจะใช้					
2. ความรู้สึกของท่านในการตัดสินใจสิ่งใดจำเป็น สิ่งใดไม่จำเป็นสำหรับตัวท่าน สามารถหยุดท่านจากการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยแม้ว่าท่านมีเงินพอที่จะซื้อได้					
3. ท่านมักถูกสิ่งต่าง ๆ ล่อใจให้ใช้เงินในทางที่จะทำให้ท่านรู้ว่าท่านจะต้องเสียใจในภายหลัง					

การประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างในรูปแบบถัดมา จะเป็นการคาดการณ์ถึงอนาคตหลังเกษียณเพื่อดูความเชื่อมั่นในการออมเงินเพื่อไว้ใช้หลังเกษียณของผู้ตอบ

คำถามที่ใช้ในการวัด

- 1.16) จากข้อมูลของศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน (TSI) ได้เสนอว่าค่าใช้จ่ายในวัยเกษียณจะอยู่ที่ประมาณ 70 % ของค่าใช้จ่ายปัจจุบัน จากตัวเลขดังกล่าว ท่านคิดว่าท่านจะมีเงินเพียงพอใช้จ่ายเมื่อท่านเลิกทำงานประจำหรือไม่เมื่อกำหนดถึงการได้รับเงินบำเหน็จบำนาญแล้ว (พร้อมระบุเหตุผล)

มาตรวัดการควบคุมตนเองแบบที่สองจะใช้วิธีการตั้งคำถามจากสถานการณ์สมมติ โดยการให้ผู้ตอบเลือกที่จะจัดสรรการบริโภคระหว่างช่วงเวลาปัจจุบันและอนาคต โดยถ้าปริมาณการบริโภคจริงแตกต่างกับปริมาณการเลือกในอุดมคติมาก แสดงถึงการที่มีการควบคุมตนเองที่น้อย

คำถามที่ใช้ในการวัด

2.4) “ถ้าท่านได้รับรางวัลจากห้างสรรพสินค้าที่ท่านเคยไปใช้บริการอยู่เป็นประจำ เป็นบัตรของขวัญมูลค่า 50,000 บาทโดยบัตรของขวัญดังกล่าวสามารถใช้แทนเงินสดเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ในห้างสรรพสินค้านั้นได้ในทุกร้านค้า และสามารถแบ่งซื้อครั้งละเท่าใดก็ได้ในวงเงินดังกล่าว โดยบัตรดังกล่าวจะหมดอายุลงภายใน 2 ปีหลังจากที่ท่านได้รับบัตรของขวัญดังกล่าวแล้ว”

เมื่อกำหนดให้ท่านเป็นผู้ตัดสินใจในการซื้อสินค้าและบริการแต่ละครั้งด้วยตนเองแล้ว กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้

- (1) จากบัตรของขวัญมูลค่า 50,000 ที่ท่านได้รับท่านคิดว่ามูลค่าการใช้บัตรของขวัญในการซื้อสินค้าและบริการที่เหมาะสมสำหรับตัวท่าน**ในปีแรก** ควรเป็นมูลค่า.....บาท(ตอบได้ไม่เกิน 50,000 บาท)
- (2) สำหรับตัวท่านแล้ว ท่านคิดว่าในความเป็นจริงท่านจะซื้อสินค้าและบริการ**ในปีแรก** ด้วยบัตรของขวัญรวมแล้วเป็นมูลค่า.....บาท(ตอบได้ไม่เกิน 50,000 บาท)
- (3) ถ้าจะให้ท่านแลกการได้รับบัตรของขวัญของท่านกับการได้รับเงินสดแทน **จำนวนเงินน้อยสุดที่จะทำให้ท่านเลือกที่จะรับเงินสดแทนบัตรของขวัญมีค่าเท่ากับ**.....บาท(ตอบได้ไม่เกิน 50,000 บาท)

นอกจากนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้ได้เพิ่มคำถามเพื่อวัดระดับของการควบคุมตนเองในลักษณะของการประเมินจากข้อมูลจริงจากพฤติกรรมทางการเงินเพื่อให้ได้ความถูกต้องของการวัดการควบคุมตนเองมากขึ้น เนื่องจากการใช้การประเมินตนเอง หรือการตัดสินใจภายใต้ข้อสมมติ อาจได้ข้อมูลที่ตัวอย่างตอบอย่างมีอคติในการเข้าข้างตนเอง หรือตอบในสิ่งที่ทำให้พฤติกรรมตนเองดีกว่าความเป็นจริง รวมถึงปัญหาความไม่แม่นยำในการประเมินตนเอง ดังนั้นการมีคำถามในส่วนนี้จะทำให้การประเมินความสามารถในการควบคุมตนเองแม่นยำยิ่งขึ้น

คำถามที่ใช้ในการวัด

1.1) หลังจากหักค่าใช้จ่ายประจำแล้ว **ท่านสามารถเก็บออมเงินได้หรือไม่** (โดยการออมเงินในที่นี้หมายถึงการเก็บเงินในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินสด เงินฝากในรูปแบบต่าง ๆ การซื้อประกันแบบสะสมทรัพย์ หรือการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ และไม่รวมเงินที่จ่ายสมทบในกองทุนบำเหน็จบำนาญที่ทางหน่วยงานจัดสรรให้)

1.2) ท่านเก็บออมเงินไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด เป็นวัตถุประสงค์หลัก

1.21) ในปัจจุบัน หน้าที่ท่านก่อส่วนใหญ่อยู่ในรายการใดมากที่สุด

2.1) โดยปกติแล้ว ค่าใช้จ่ายจริงของท่านในแต่ละเดือน โดยเปรียบเทียบกับที่ตั้งใจไว้เป็นอย่างไร

2.2) ท่านมีการติดตามเงินของท่านในรูปแบบต่าง ๆ ดังข้อต่อไปนี้หรือไม่ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

คำถามเพื่อวัดความสามารถในการควบคุมตนเองนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็นสามด้าน ได้แก่ ด้านการออมเงิน (ข้อ 1.1 1.2 และ 1.16) ด้านการใช้จ่ายเงิน (ข้อ 1.23 2.1 2.3 และ 2.4)

และด้านการติดตามเงินของตนอยู่เสมอ (ข้อ 2.2) ซึ่งการคิดคะแนนความสามารถในการควบคุมตนเองนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3.2 การประเมินคะแนนความสามารถในการควบคุมตนเอง

ข้อ	ประเภทคำถาม	คำตอบ	คะแนน SCS
ด้านการออม			
1.1)	ความสม่ำเสมอในการเก็บออม	-ออมเงินอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน -ออมเงินบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอทุกเดือน ขึ้นอยู่กับรายได้ที่ได้รับ -ออมเงินก็ต่อเมื่อมีรายได้พิเศษหรือหรือรายได้อื่นเพิ่มเท่านั้น -มีความต้องการซื้อสินค้าและบริการใหม่ ๆ อยู่เสมอ -ตัวเลือกอื่น ๆ	4 3 2 0 1
1.2)	วัตถุประสงค์ในการเก็บออม	-ไม่มีวัตถุประสงค์ -อื่น ๆ	0 1
1.16)	การมีความเชื่อมั่นในเงินเก็บออมเพื่อการเกษียณ	-เพียงพอเพราะคิดว่าเงินบำนาญ บำนาญเมื่อรวมกับเงินออมของตน เพียงพอต่อการใช้จ่ายในยามชรา) -อื่น ๆ	1 0
ด้านการบริโภค			
1.23)	ประเภทของหนี้ที่ก่อ	-ถ้าภาระหนี้ส่วนใหญ่เป็นการซื้อ สินค้าอุปโภคบริโภคแบบเงินผ่อน และมีภาระหนี้ในช่วง 10 - 20 % หรือ มากกว่า 20 % ของรายได้ -อื่น ๆ	0 1
2.1)	การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายจริงกับค่าใช้จ่ายที่ตั้งใจไว้	-มากกว่าที่ตั้งใจไว้ -อื่น ๆ	0 1
2.3)	การสำรวจตัวเองของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับพฤติกรรมค่าใช้จ่ายเงินและพฤติกรรมกรรมการบริโภคทั้งในแง่บวกและแง่ลบ	-ข้อ 1,3 ถ้าตอบ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อ 2 เป็นไปในทางตรงกันข้าม	5 4 3 2 1

ตารางที่ 3.2 การประเมินคะแนนความสามารถในการควบคุมตนเอง (ต่อ)

ข้อ	ประเภทคำถาม	คำตอบ	คะแนน SCS
2.4)	การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์สมมติเกี่ยวกับการเลือกทางเลือกในอุดมคติ และการเลือกทางเลือกที่คาดว่าจะปฏิบัติจริง	-ถ้าปริมาณที่ตั้งใจบริโภคน้อยกว่าปริมาณที่บริโภคจริง -ถ้าปริมาณที่ตั้งใจบริโภคมากกว่าหรือเท่ากับปริมาณที่บริโภคจริง	$1 - \frac{\text{(ปริมาณที่บริโภคจริง - ปริมาณที่ตั้งใจบริโภค)}}{\text{ปริมาณที่ตั้งใจบริโภค}}$ 1
การตรวจสอบเงินของตัวอย่างสม่ำเสมอ			
2.2)	การตรวจสอบเงินของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	-ถ้าตอบอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง -ถ้าไม่ตอบข้อใดเลย	1 0

โดยคะแนนในแต่ละข้อนั้นจะถูกหารด้วยคะแนนเต็มของข้อนั้น ๆ เพื่อปรับให้แต่ละข้อมีคะแนนเต็ม 1 เท่ากัน และในแต่ละด้านจะถูกหารด้วยจำนวนข้อของด้านนั้น ๆ เพื่อปรับให้แต่ละด้านคะแนนเต็ม 1 เช่นกัน ดังนั้นคะแนนการควบคุมตนเองจะมีค่าตั้งแต่ 0-3 โดยผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะสะท้อนถึงการที่มีการควบคุมตนเองที่ดีกว่า ดังตัวอย่างในตารางที่ 3.3 โดยกำหนดให้มี นาย A และนาย B ซึ่งมีพฤติกรรมในการควบคุมตนเองที่แตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 3.3 ตัวอย่างการประเมินคะแนนความสามารถในการควบคุมตนเอง

ข้อ	นาย A		นาย B	
	คำตอบ	คะแนน	คำตอบ B	คะแนน
1.1)	ออมเงินอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน	1	ออมเงินก็ต่อเมื่อมีรายได้พิเศษหรือหรือรายได้อื่นเพิ่มเท่านั้น	0.5
1.2)	มีวัตถุประสงค์เจาะจง	1	ไม่มีวัตถุประสงค์เจาะจง	0
1.16)	เชื่อว่ามีเงินเพียงพอใช้ในยามเกษียณเพราะคิดว่าเงินบำเหน็จบำนาญเมื่อรวมกับเงินออมของตนเพียงพอต่อการใช้จ่ายในยามชรา)	1	เพียงพอ เพราะคิดว่าสามารถพึ่งพาลูกหลานได้ในอนาคต	0
	คะแนนด้านการออม	1	คะแนนด้านการออม	0.17
1.23)	ภาระหนี้ส่วนใหญ่เป็นภาระหนี้เพื่อซื้อหรือเช่าบ้าน	1	ภาระหนี้ส่วนใหญ่เป็นการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคแบบเงินผ่อน และตอบว่ามีภาระหนี้อยู่ในช่วง 10 - 20 % ของรายได้	0

ตารางที่ 3.3 ตัวอย่างการประเมินคะแนนความสามารถในการควบคุมตนเอง (ต่อ)

ข้อ	นาย A		นาย B	
	คำตอบ	คะแนน	คำตอบ B	คะแนน
2.1)	มีการบริโภคมากกว่าที่ตั้งใจไว้	0	มีการบริโภคไม่ต่างจากที่ตั้งใจไว้	1
2.3)	1.ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2.ไม่เห็นด้วย 3.ไม่เห็นด้วย คิดเป็น	5 4 4 0.87	1.ไม่แน่ใจ 2.เห็นด้วย 3.เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็น	1 2 1 0.2
2.4)	(1) ปริมาณที่ต้องการจะใช้ =25,000 บาท (2) ปริมาณที่คาดว่าจะใช้จริง =30,000 บาท คิดเป็น	0.8	(1) ปริมาณที่ต้องการจะใช้ =25,000 บาท (2) ปริมาณที่คาดว่าจะใช้จริง =20,000 บาท คิดเป็น	1
	คะแนนด้านการบริโภค	0.67	คะแนนด้านการบริโภค	0.55
2.2)	มีการซื้ยกอดเงินในบัญชีเป็นประจำ และการทำบัญชีรายรับรายจ่าย	1	ไม่มีการติดตามเงินในรูปแบบใด ๆ	0
	คะแนนการควบคุมตนเองรวมของ A	2.67	คะแนนการควบคุมตนเองรวมของ B	0.72

จากตัวอย่างในตารางที่ 3.3 นาย A มีคะแนนการควบคุมตนเองรวมแล้วมากกว่า นาย B ซึ่งแสดงถึงการที่นาย A มีการควบคุมตนเองดีกว่านาย B ซึ่งตามสมมติฐานของผู้วิจัย ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่แล้ว นาย A จะมีการออมที่ดีกว่า นาย B ด้วยเช่นกัน

2.การผูกมัดตนเองในการออม

การผูกมัดตนเองในการออม (Commitment Device: CD) ในการศึกษาครั้งนี้จะวัดจากการที่บุคลากรมีการตั้งกฎหรือสร้างเงื่อนไขต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยออม หรือมีการลดสภาพคล่องของเงินออมเพื่อที่จะป้องกันการถอนเงินออกมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย หรือมีทั้งการตั้งกฎต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยออม และลดสภาพคล่องของเงินออมนั้น โดยถ้าบุคลากรมีการผูกมัดในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งนั้น ตัวแปรการผูกมัดในตนเอง (CD) จะมีค่าเท่ากับ 1 และถ้าบุคลากรไม่มีการผูกมัดตนเองในการออมในรูปแบบใด ๆ ตัวแปรการผูกมัดตนเองในการออม(CD) จะมีค่าเท่ากับศูนย์

คำถามที่ใช้ในการวัด

- 1.5) ท่านมีการสร้างเงื่อนไขหรือตั้งกฎต่าง ๆ เพื่อช่วยในการออมของท่านเหล่านี้บ้างหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1. ใช้จ่ายเงินที่ได้จากรายได้ประจำหรือเงินเดือน และเก็บออมรายได้ที่ได้รับจากช่องทางอื่น
 - 2. ออมเงินโดยกันเงินส่วนหนึ่งรายได้เมื่อได้รับทันที เข้าไปในบัญชีเงินออมเป็นประจำทุกเดือน
 - 3. ออมเงินจากรายได้ของสมาชิกบางคนในครอบครัว และใช้เงินจากสมาชิกคนอื่น ๆ ที่เหลือ
 - 4. อื่น ๆ ระบุ.....
 - 5. ไม่มีการตั้งเงื่อนไขหรือตั้งกฎต่าง ๆ เพื่อช่วยในการออม
- 1.6) ท่านมีการจำกัดสภาพคล่องของเงินออมของท่าน เช่นการฝากประจำ การซื้อกองทุน หรือเข้าร่วมระบบการฝากเงินระยะยาวอื่น ๆ บ้างหรือไม่
- มี ไม่มี (ข้ามไปทำข้อ 1.8)
- 1.7) จากการฝากเงินในข้อ 1.6) ท่านให้ความสำคัญกับปัจจัยใดเป็นหลัก (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)
- ผลตอบแทน การลดหย่อนภาษี การป้องกันการถอนเงินมาใช้ฟุ่มเฟือย อื่น ๆ (ระบุ).....

3. การวัดความเพียงพอของเงินหลังจากเลิกทำงานประจำ

การวัดโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ จะวัดจากการเปรียบเทียบระหว่าง รายได้ และรายจ่าย ที่คาดว่าจะมี ณ วันที่เลิกจากการทำงานประจำ โดยค่าใช้จ่ายที่ควรจะมีเมื่อเลิกทำงานประจำจะใช้เกณฑ์ ร้อยละ 70 ของรายจ่ายที่ใช้ในการบริโภคต่อเดือนคูณกับจำนวนอายุหลังจากเลิกทำงานประจำ ซึ่งเปรียบเสมือนรายได้ขั้นต่ำในการดำรงชีวิต และในส่วนของรายได้จะใช้วิธีคำนวณจาก สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์³ และปรับให้เข้ากับบริบทของการคำนวณกับบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยตัวแปรที่จะใช้ในการคำนวณมีดังนี้

ตารางที่ 3.4 การวัดความเพียงพอของเงินหลังจากเลิกทำงานประจำ

ตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร
ข้อมูลส่วนตัว	ข้อมูลเกี่ยวกับอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม
อายุปัจจุบัน (ปี)	อายุตัวเลขในปัจจุบัน
อายุที่คาดว่าจะเกษียณ (ปี)	ตัวเลขอายุที่คาดว่าจะเกษียณจากการทำงาน *ถ้าผู้ตอบไม่ได้ตอบ จะนับว่าเป็นอายุ 60 เนื่องจากเป็นอายุเกษียณโดยทั่วไป
จำนวนปีที่ต้องใช้เงินหลังเกษียณ (ปี)	ในขณะนี้ผู้วิจัยจะใช้อายุคาดหวังเป็นเกณฑ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับเพศของตัวอย่าง โดยผู้ชายไทยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 74 ปี ผู้หญิงไทยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 79 ปี อ้างอิงจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

³ <http://capital.sec.or.th/webapp/feedback/section2.php>

ตารางที่ 3.4 การวัดความเพียงพอของเงินหลังจากเลิกทำงานประจำ (ต่อ)

ตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร
ข้อมูลรายได้และค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ	โดยทั่วไปมูลค่าเงินในอนาคต จะคำนวณได้จาก เงินลงทุน + การเติบโตของเงิน (เงินเดือนเพิ่ม หรือ เงินออมเพิ่ม) + ผลตอบแทนที่แท้จริง (ซึ่งคำนวณได้จากผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนหักด้วยอัตราเงินเฟ้อ) อย่างไรก็ตาม การคำนวณครั้งนี้จัดทำภายใต้สมมติฐานที่ว่าผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนเท่ากับอัตราเงินเฟ้อ และจะนำเพียงปัจจัยเรื่องการเติบโตของเงินมาพิจารณาเท่านั้น
รายได้ต่อปีในปัจจุบันรวมโบนัสและเงินได้อื่น(บาท)	รายได้ต่อปีในปัจจุบัน
รายได้ต่อปีที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น (ร้อยละ)	ร้อยละที่คาดว่าจะรายได้จะเพิ่มขึ้น *โดยถ้าผู้ตอบไม่ได้ตอบในส่วนนี้ จะใช้ค่าร้อยละ 4 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของการเติบโตของรายได้ที่บุคลากรตอบ
จำนวนเงินที่ ควรจะมีเมื่อเกษียณอายุ	จากเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์เสนอว่าเงินที่ควรจะมี ควรจะมากกว่าร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายปัจจุบัน โดยในที่นี้ จะใช้เกณฑ์ร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายในการบริโภค โดยเปรียบเสมือนค่าใช้จ่ายขั้นต่ำในการดำรงชีวิตของบุคลากร
ข้อมูลการออม	ข้อมูลเกี่ยวกับเงินออม และผลตอบแทนที่คาดการณ์
เงินออมปัจจุบัน (บาท)	ตัวเลขจำนวนสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องทั้งหมด ณ ปัจจุบัน ได้แก่ 1. เงินฝากธนาคาร ให้นำจำนวนที่มีอยู่จนถึงปัจจุบัน 2. เงินสะสมและเงินสมทบ ในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ/กบข.ที่คุณมีอยู่จนถึงปัจจุบัน 3. มูลค่าพันธบัตร หุ้น หุ้นกู้ หน่วยลงทุนในกองทุนรวม/กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ 4. มูลค่ากรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ นับตั้งแต่วันที่กรมธรรม์มีผลบังคับจนถึงวันที่กรอกข้อมูล 5. สินทรัพย์อื่น อาทิ ทองคำ อัญมณี เป็นต้น *ถ้าผู้ตอบไม่ได้ตอบจะใช้ตัวเลขจากเงินสมทบที่จ่ายในกองทุนต่าง ๆ
ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้จากเงินออมในส่วนนี้ (ร้อยละ)	ร้อยละของผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์ดังกล่าว *ถ้าผู้ตอบไม่ได้ตอบข้อมูล จะใช้อัตราผลตอบแทนของกองทุนที่ผู้ตอบมีการจ่ายเงินสมทบ
เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ/กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	เงินที่จ่ายสมทบในกองทุนต่าง ๆ

ตารางที่ 3.4 การวัดความเพียงพอของเงินหลังจากเลิกทำงานประจำ (ต่อ)

ตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร
เงินเดือนปัจจุบัน (บาท)	ตัวเลขเงินเดือนต่อเดือน ณ ปัจจุบัน
เงินสะสมที่ถูกหัก (ร้อยละ)	ร้อยละของเงินสะสมที่ถูกหักเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ/กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ในแต่ละเดือน
เงินสมทบที่นายจ้างจ่ายให้ (ร้อยละ)	ร้อยละของเงินสมทบที่นายจ้างจ่ายให้ในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ/กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้จากเงินที่จ่ายสมทบ (ร้อยละ)	ผู้วิจัยจะใช้ตัวเลขผลตอบแทนเฉลี่ยของแต่ละกองทุน ณ เวลาที่ได้คำนวณ
เงินออมเพิ่มเติม	เงินออมในส่วนอื่น ๆ ซึ่งเป็นการออมโดยสมัครใจ
จำนวนเงินที่คาดว่าจะออมเพิ่มในแต่ละปี (บาท)	ตัวเลขจำนวนเงินที่คาดว่าจะมีการออมเพิ่มเติมในแต่ละปี
ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ (ร้อยละ)	ร้อยละของผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการออมเงินเพิ่มดังกล่าว
อัตราการเพิ่มเงินออม (ร้อยละ)	ร้อยละของเงินออมต่อปีที่คาดว่าจะมีในแต่ละปี

โดยจากตัวแปรดังกล่าว จะสามารถคำนวณรายได้ที่จะมีหลังจากเลิกทำงานประจำ โดยถ้ารายได้ที่จะมีหลังจากเลิกทำงานประจำมีค่ามากกว่าจำนวนเงินที่ควรจะมีเมื่อเลิกทำงานประจำ จะสะท้อนถึงการที่มีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ ดังตัวอย่างในตารางที่ 3.5 โดยกำหนดให้มี 2 คนได้แก่ A และ B ซึ่งมีคุณลักษณะแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 3.5 ตัวอย่างการประเมินความเพียงพอของเงินเมื่อเลิกทำงานประจำ

ข้อ	คำถาม	A	B
		คำตอบ	คำตอบ
5.2)	อายุ (ปี)	40	25
1.10)	คาดว่าจะเกษียณเมื่ออายุ (ปี)	60	55
5.1)	เพศ	หญิง	ชาย
	ดังนั้น จำนวนปีที่ต้องใช้เงินหลังเกษียณ (ปี)	19	19
4.6)	รายได้ต่อปีในปัจจุบัน รวมโบนัสและเงินได้อื่น (บาท)	375,000	200,000
4.7)	คาดว่าจะรายได้ทั้งปีจะเพิ่มขึ้น (ร้อยละ)	3	4
1.19)	ค่าใช้จ่ายในการบริโภค (บาท/เดือน)	7,000	10,000
	จำนวนเงินที่ควรจะมี ณ วันที่เลิกทำงานประจำ (บาท)	1,117,200	2,394,000
1.17)	สินทรัพย์ที่ออมไว้ใช้เมื่อเกษียณ	400,000	100,000
	ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ (ร้อยละ)	4	2

ตารางที่ 3.5 ตัวอย่างการประเมินความเพียงพอของเงินเมื่อเลิกทำงานประจำ (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	A	B
		คำตอบ	คำตอบ
4.4)	เงินเดือนปัจจุบัน (บาท)	37,500	17,500
1.19)	อัตราเงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุน (ร้อยละ)	3	3
	อัตราเงินสมทบที่นายจ้างจ่ายให้ (ร้อยละ)	3	3
	ผลตอบแทนกองทุน (ร้อยละ)	4	4
1.4)	เงินที่คาดว่าจะออมในแต่ละปี (บาท)	24,000	10,000
	ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ (ร้อยละ)	1	2
1.8)	เงินออมต่อปีที่ที่สามารถออมเพิ่มขึ้นได้ (บาท)	1,000	500
	ดังนั้นอัตราการเพิ่มเงินออมเท่ากับ (ร้อยละ)	4	5
จำนวนเงินที่จะมี ณ วันที่เลิกทำงานประจำ (บาท)		2,711,651	2,124,969
ดังนั้น เงินที่ต้องใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ		เพียงพอ	ไม่เพียงพอ

จากตัวอย่างในตารางที่ 3.5 A นั้นมีเงินที่จะมี ณ วันที่เลิกทำงานประจำมากกว่าเงินที่ควรจะมี ณ วันที่เลิกทำงานประจำ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า A มีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ ในขณะที่ B นั้นมีเงิน ณ วันที่เลิกทำงานประจำน้อยกว่าเงินที่ควรจะมี ณ วันที่เลิกทำงานประจำ จึงถือได้ว่า B มีเงินไม่เพียงพอเมื่อเลิกทำงานประจำ

4.การวัดความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)

ความรู้ทางการเงินที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นความรู้ทางการเงินแบบพื้นฐาน โดยจะประกอบไปด้วยความรู้ทางด้านการหาร เงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยทบต้น ซึ่งอ้างอิงมาจากการวัดทักษะทางการเงินตามแบบของ OECD และปรับใช้เป็นภาษาไทยโดยธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีคำถามและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำถามที่ใช้ในการวัด

ข้อ	คำถาม	การให้คะแนน
3.1)	สมมติว่า ท่านมีพี่น้อง 5 คน (รวมตัวท่านด้วย) และท่านได้รับเงินมา 1,000 บาท ถ้าท่านต้องแบ่งเงินนี้ให้ท่านและพี่น้องคนละเท่า ๆ กัน แต่ละคนจะได้รับเงินคนละเท่าใด	ตอบถูก = 1 ตอบผิด/ไม่ตอบ = 0
3.2)	จากข้อ 3.1 สมมติว่าพี่น้องทุกคนต้องรอ 1 ปีถึงจะได้รับส่วนแบ่งจากเงิน 1,000 บาท อัตราเงินเฟ้อเท่ากับ 2% ในอีก 1 ปี เงิน 1,000 บาทนี้ จะใช้ซื้อของได้น้อยหรือมากกว่าซื้อในวันนี้	ตอบถูก = 1 ตอบผิด/ไม่ตอบ = 0

ข้อ	คำถาม	การให้คะแนน
3.3)	สมมติว่าท่านยืมเงินเพื่อน 100 บาทในวันนี้ และเพื่อนให้ท่านนำเงินมาคืน 120 บาทในอีก 1 ปีข้างหน้าท่านจ่ายดอกเบี้ยให้แก่เพื่อนในการยืมเงินครั้งนี้เท่าใด	ตอบถูก = 1 ตอบผิด/ไม่ตอบ = 0
3.4)	สมมติว่าท่านฝากเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ 100 บาทโดยจะได้ดอกเบี้ย 2 % ต่อปี และในระหว่างปีท่านไม่ได้ฝากเงินเพิ่มหรือถอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวเลย เมื่อครบ 1 ปี ท่านคิดว่าจะมีเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยเป็นเท่าใด	ตอบถูก = 1 ตอบผิด/ไม่ตอบ = 0
3.5)	จากข้อ 3.4 ท่านคิดว่าเมื่อครบ 5 ปี ท่านจะมีเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยเป็นจำนวนเท่าใด (โดยไม่มีการฝากเพิ่ม หรือถอนเงินเลย)	ตอบถูก = 1 ตอบผิด/ไม่ตอบ = 0

จากการวัดคะแนนความรู้ทางการเงินในแต่ละข้อ ถ้าตอบถูกจะมีคะแนนเท่ากับ 1 และถ้าตอบผิดจะมีคะแนนเท่ากับ 0 โดยคะแนนความรู้ทางการเงินจะมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 5 โดยผู้ที่มีคะแนนที่สูงสะท้อนถึงการที่มีความรู้ทางการเงินสูง

ในขั้นตอนถัดไป ผู้วิจัยจะทำการกำหนดตัวแปรอิสระ โดยใช้ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้ถาวร ทฤษฎีการบริโภคแบบตลอดชีวิต และทฤษฎีการบริโภคตลอดชีวิตในเชิงพฤติกรรมเป็นพื้นฐาน รวมถึงตัวแปรที่ได้จากการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยตัวแปรที่ผู้วิจัยเลือกใช้ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร รายได้ สภาวะหนี้ อาชีพ รายได้ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มักถูกใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการออมภายใต้ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้ถาวร และชุดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกับทฤษฎีการบริโภคตลอดช่วงชีวิตในเชิงพฤติกรรม ได้แก่ การควบคุมตนเอง และการมีการผูกมัดตนเองในการออมเงิน

3.2.2 การศึกษาอิทธิพลของการควบคุมตนเองที่มีต่อระดับการออมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการทบทวนงานศึกษาอิทธิพลของการควบคุมตนเอง และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีต่อระดับการออมนั้น พบว่ามีวิธีที่นิยมใช้แตกต่างกันไป โดยวิธีแรก ได้แก่ การวิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย เช่นงานของ อูสาร์ท แซ่มสุวรรณ (2544) ซึ่งการศึกษาด้วยการใช้สหสัมพันธ์อย่างง่ายมีข้อดีตรงที่สามารถดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ใด ๆ ที่ผู้ศึกษาสนใจว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันหรือทิศทางต่างกัน รวมทั้งยังแสดงให้เห็นถึงระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปรว่ามีมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่างานดังกล่าวยังขาดทดสอบเพิ่มเติมว่าสหสัมพันธ์ที่คำนวณได้นั้นมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ซึ่งสามารถทำได้โดยการใช้ค่าสถิติทดสอบ (t-test) เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แท้จริง นอกจากนี้ แม้ว่าการหาค่าสหสัมพันธ์จะชี้ให้เห็นทิศทางและขนาดของความสัมพันธ์ แต่ยังไม่สามารถชี้ถึงความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรได้ และการที่ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากในช่วงเวลาหนึ่งๆ

อาจเป็นเพราะปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อทั้งสองตัวแปรนั้นเปลี่ยนแปลง ซึ่งการวัดค่าสหสัมพันธ์จะไม่สามารถแยกผลกระทบส่วนนี้ออกได้

การวิเคราะห์ในส่วนถัดมาได้แก่ การทดสอบค่าไค-สแควร์ เช่น งานของ กนกวรรณ วิเชียร (2555) ซึ่งทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ การศึกษา กับปริมาณการออมในระดับต่าง ๆ ซึ่งการทดสอบด้วยวิธีดังกล่าวนั้นจะสามารถความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างไรก็ตาม การทดสอบด้วยวิธีดังกล่าวจะไม่สามารถทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรได้ เช่นเดียวกับการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ และการทดสอบด้วยวิธีดังกล่าวไม่สามารถบอกถึงขนาดของผลกระทบของแต่ละตัวแปรได้ การทดสอบดังกล่าวจึงเหมาะแก่การใช้เพื่อทดสอบภาพรวมของข้อมูลมากกว่าการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ

การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อปริมาณการออมนั้น วิธีที่นิยมใช้มากที่สุดได้แก่ การใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบทั่วไป (Ordinary Least Square) เช่นงานของ สมปอง แจ็งสุบิน (2554) ซึ่งการใช้วิธีดังกล่าวถือว่าเป็นแบบจำลองที่ไม่ซับซ้อนเกินไป จึงง่ายต่อการประมาณค่าและการตีความ นอกจากนี้ยังพบวิธีอื่น ๆ ได้แก่ การใช้วิธีการถดถอยแบบโทบิต เช่นงานของ Ameriks et al., (2007) ซึ่งใช้ตัวแบบทางด้านการออมโดยประยุกต์ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเข้ามา โดยตัวแบบที่ใช้ได้แก่

$$W = \alpha_0 + \alpha_1 SC + \alpha_2' X + e$$

ซึ่ง X คือชุดตัวแปรควบคุมที่เกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ SC คือตัวแปรที่บอกถึงการควบคุมตนเอง และ W คือตัวแปรที่เกี่ยวกับความมั่งคั่ง ซึ่งในขั้นแรกได้ทำการแก้ปัญหา Censoring ของตัวแปรที่วัด Self-Control Problem และใช้วิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองดังกล่าวด้วยวิธีโทบิต เพื่อรวมตัวอย่างที่มีความมั่งคั่งสุทธิเป็นศูนย์ ซึ่งวิธีการประมาณผลกระทบดังกล่าวนี้ว่าเหมาะสมกับการวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อปริมาณการออม ซึ่งตัวแปรดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีค่าตั้งแต่ศูนย์ขึ้นไปเช่นกัน

ดังนั้น ในงานนี้ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำแบบสอบถามในการวัดระดับการควบคุมตนเองมาวิเคราะห์ผ่านสมการถดถอยหลายตัวแปร และประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยแบบจำลองโทบิต และแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรงเพื่อศึกษาผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ควบคู่กันไป เพื่อเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ภายใต้วิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ทั้งสอง โดยมีแบบจำลองดังนี้

$$S = \beta_0 + X_1\beta_1 + X_2\beta_2 + SC\beta_3 + \varepsilon$$

โดย S คือ ปริมาณเงินออมต่อเดือน

X_1 เป็นชุดตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยทางลักษณะของประชากร ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้ AGE AGE² EDU MAR และ HEAD โดย

SEX	= 1	ถ้าเป็นผู้ชาย
	= 0	ถ้าเป็นผู้หญิง
AGE	=	อายุ
AGE ²	=	อายุยกกำลังสอง
EDU2	= 1	ถ้ามีระดับการศึกษาปริญญาตรี
	= 0	ถ้าไม่ใช่
EDU3	= 1	ถ้ามีระดับการศึกษาปริญญาโท
	= 0	ถ้าไม่ใช่
EDU4	= 1	ถ้ามีระดับการศึกษาปริญญาเอก
	= 0	ถ้าไม่ใช่
MAR	= 1	ถ้าอยู่ในสภาพสมรส
	= 0	ถ้าไม่ใช่
HEAD	= 2	ถ้ามีภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนมาก
	= 1	ถ้ามีภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนน้อย
	= 0	ถ้าไม่มีภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือน
TEACH	= 1	ถ้าเป็นบุคลากรสายวิชาการ
	= 0	ถ้าเป็นบุคลากรสายปฏิบัติการ

X_2 เป็นชุดตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยทางการเงินและความรู้ทางการเงิน ประกอบด้วยตัวแปร INC และ DEBT FLIT โดย

INC	=	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
RDEBT	=	0 ถ้าไม่มีภาระหนี้
		1 ถ้ามีหนี้แต่ภาระหนี้้น้อยกว่าร้อยละ 10 ของรายได้
		2 ถ้าภาระหนี้้อยู่ระหว่าง ร้อยละ 10-20 ของรายได้
		3 ถ้าภาระหนี้มากกว่าร้อยละ 20 ของรายได้
FLIT	=	ระดับความรู้ทางการเงิน โดยค่าขึ้นอยู่กับคะแนนความรู้ทางการเงิน

SC เป็นชุดตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยทางพฤติกรรมที่สนใจจะศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้ SCS, SCSEX, SCAGE CD และ SCCD

SCS = ระดับ Self-Control ซึ่งได้จากการประเมินจากแบบสอบถาม

SCSEX = SC*SEX

SCAGE = SC*AGE

CD = 1 ถ้ามีการใช้กฎ หรือการออมภาคบังคับอื่น ๆ เข้ามาช่วยในการออม

= 0 ถ้าไม่มี

SCCD = SC*CD

ทั้งนี้ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลจากตัวอย่างโดยรวมทั้งหมด ซึ่งสมมติฐานและกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสที่จะออมได้ตามเป้าหมายเป็นดังตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 สมมติฐานในการศึกษาและกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งต่อการออมของครัวเรือน

ตัวแปร	สมมติฐานกับความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
SEX	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมามักพบว่าเพศชายโดยเฉลี่ยจะมีเงินออมมากกว่าเพศหญิง
AGE	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากผู้มีอายุมาก สวัสดิการส่วนตัวเริ่มมากขึ้น โอกาสที่จะออมได้เยอะจึงสูง
AGE ²	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางลบ เนื่องจากเมื่ออายุมากขึ้น อัตราการเพิ่มขึ้นของเงินออมจะลดลง
MAR	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางลบ เนื่องจากคนที่แต่งงานแล้วย่อมมีค่าใช้จ่ายที่สูง เช่นภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครอบครัว
HEAD	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางลบ เนื่องจากการเป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือการมีภาระต้องเลี้ยงดูคนในครัวเรือนทำให้มีภาระในการใช้จ่ายมาก ความสามารถในการมีเงินเก็บออมจึงลดลง
EDU	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากการศึกษาทำให้คนมีความรู้ และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีจึงเห็นถึงความสำคัญของการออม ทำให้ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามีการออมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า

ตารางที่ 3.6 สมมติฐานในการศึกษาและกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมของครัวเรือน (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐานกับความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
INC	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากคนที่มีรายได้สูงกว่า มีแนวโน้มจะออมได้มากกว่า
RDEBT	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางลบ เนื่องจากคนที่ก่อหนี้ ต้องจัดสรรเงินส่วนหนึ่งไปใช้หนี้ จึงทำให้การออมจะน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้กู้ยืม
FLIT	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากคนที่มีความรู้ทางการเงินสูง มีโอกาสที่จัดสรรเงินเพื่อเก็บออมได้หลายรูปแบบกว่า จึงน่าจะมีการออมที่ดีกว่าคนที่มีความรู้ทางการเงินน้อย
SC	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากคนที่มี Self-Control มากกว่า มีแนวโน้มที่จะมองแบบระยะยาว มากกว่าระยะสั้น ทำให้โอกาสที่จะออมได้ตามความตั้งใจมีมากกว่าคนที่มี Self-Control น้อยกว่า
SCAGE	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากผู้ที่มีอายุมาก จะมี Self-Control ที่มากขึ้นตามไปด้วย ทำให้เงินออมยิ่งมากขึ้น
SCSEX	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า เพศชายโดยเฉลี่ยจะมีระดับ Self-Control โดยเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิง
CD	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เพราะคนที่มีการผูกมัดในการออม น่าจะทำให้มีการออมที่สม่ำเสมอมากกว่าคนที่ไม่มีการผูกมัดในการออม จึงทำให้ออมได้มากกว่า
SCCD	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เพราะถ้าคนที่มี Commitment Device แล้วมี Self-Control ดีขึ้นยิ่งน่าจะทำให้ปริมาณเงินออมมากขึ้น

3.2.3 การศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมแบบ Self-Control ต่อการกำหนดโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นฐานแนวคิดในการสร้างแบบจำลองและการวิเคราะห์

จากการทบทวนงานศึกษาอิทธิพลของ Self-Control และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำนั้น พบวิธีการประมาณสมการถดถอยหลายรูปแบบ เช่น การใช้วิธีการถดถอยแบบค่ากลาง (Median Regression) ในการประมาณค่าสมการจากงานของ Scholz, Seshadri A, and Khitatrakun S (2006) ซึ่งการใช้วิธีดังกล่าวเป็นการประมาณค่ามัธยฐานของตัวแปรตาม ซึ่งอยู่บนเงื่อนไขของค่าของตัวแปรต้น ซึ่งคล้ายกับสมการถดถอยทั่วไป ซึ่งประมาณค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม แต่ต่างกันตรงที่ Median Regression เป็นการทำการถดถอยที่ทำให้

ค่าสัมบูรณ์ของส่วนที่เหลือ (Residual) ต่ำสุด แต่การใช้สมการถดถอยทั่วไปเป็นการทำให้ค่ากำลังสองของส่วนที่เหลือ (Residual) ต่ำสุดซึ่งการใช้วิธีดังกล่าว เหมาะกับการศึกษาข้อมูลชนิดที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ซึ่งกรณีของ Scholz et al. (2006) นั้นวัดความเพียงพอของเงินออมจากความมั่งคั่งสุทธิที่ดีที่สุด (Optimal Net Worth) ซึ่งเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ จึงทำให้สามารถใช้วิธีดังกล่าวได้

การใช้วิธีการประมาณสมการถดถอย ในกรณีที่ตัวแปรตามเป็นแบบตัวแปรเชิงคุณภาพนั้น ได้แก่งานของ Malroux and Xiao (1995) และ Li, Montalto, and Geistfeld (1996) ซึ่งใช้แบบจำลองโพรบิท ซึ่งต่างจากงานของ Kim, Lee, and Hong (2013) ซึ่งใช้แบบจำลองโลจิท โดยทั้งสองวิธีเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการศึกษาข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ โดยนอกจากแบบจำลองดังกล่าวแล้วยังมีแบบจำลองอื่นอีก เช่น Linear Probability Model (LPM) เป็นต้น โดยแม้ว่าแบบจำลอง LPM จะง่ายในการคำนวณและตีความหมาย แต่ค่าความน่าจะเป็นที่ประมาณได้จากวิธีนี้บางครั้งอาจมีค่าน้อยกว่า 0 หรือ มากกว่า 1 ได้ ซึ่งขัดกับหลักของความน่าจะเป็น โดยเมื่อใช้แบบจำลอง โลจิท หรือ โพรบิท ปัญหาดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม แบบจำลอง โลจิท กับ โพรบิท ต่างกันแค่เพียงรูปแบบของการกระจายของตัวแปรสุ่มเท่านั้น โดยเมื่อตัวอย่างมีขนาดใหญ่ขึ้น การเลือกใช้แบบจำลองทั้งสองจะให้ค่าไม่ต่างกัน โดยการเลือกใช้แบบจำลองโพรบิท มีข้อดีตรงที่มีข้อสมมติว่าความคลาดเคลื่อน (error terms) มีการกระจายแบบปกติ ซึ่งน่าจะมีความคล้ายคลึงกับปรากฏการณ์จริงมากกว่า

จากการทบทวนข้อดีข้อเสีย ของวิธีการประมาณค่าจากแบบจำลองต่าง ๆ ดังนั้นในงานศึกษาชิ้นนี้ผู้วิจัยจึงเริ่มจากการกำหนดตัวแปรอิสระ โดยยังคงใช้ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้ถาวร ทฤษฎีการบริโภคแบบตลอดชีวิต และทฤษฎีการบริโภคตลอดชีวิตในเชิงพฤติกรรมเป็นพื้นฐานเช่นเดิม จากนั้นผู้วิจัยจะศึกษาว่าผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อการกำหนดโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ โดยการศึกษาประเด็นนี้ จะใช้แบบจำลองโพรบิท

$$SA = \beta_0 + X_1\beta_1 + X_2\beta_2 + SC\beta_3 + \varepsilon$$

โดย SA คือ การมีเงินเพียงพอใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ โดยมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีเงินเพียงพอ และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อมีเงินไม่เพียงพอ

X_1 เป็นชุดตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยทางลักษณะของประชากร ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้ SEX, AGE, MAR และ TEACH โดย

SEX = 1 ถ้าเป็นผู้ชาย

= 0 ถ้าเป็นผู้หญิง

AGE = อายุ

MAR = 1 ถ้าอยู่ในสภาพสมรส
= 0 ถ้าไม่ใช่

ED

TEACH = 1 ถ้าเป็นบุคลากรสายวิชาการ
= 0 ถ้าเป็นบุคลากรสายปฏิบัติการ

X_2 เป็นชุดตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยทางการเงิน ประกอบด้วยตัวแปร INC และ DEBT โดย

INC = รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

DEBT = การมีหนี้

FLIT = ระดับความรู้ทางการเงิน โดยถ้าตอบคำถามในส่วนความรู้ทางการเงินถูกจะได้ข้อละ 1 คะแนน

SC เป็นชุดตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยทางพฤติกรรมที่สนใจจะศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้ SCS, SCSEX, SCAGE และSCCD

SCS = ระดับ Self-Control

SCSEX = SC*SEX

SCAGE = SC*AGE

CD = 1 ถ้ามีการใช้กฎ หรือการออมภาคบังคับอื่น ๆ เข้ามาช่วยในการออม

= 0 ถ้าไม่มี

SCCD = SC*CD

ทั้งนี้ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลจากตัวอย่างโดยรวมทั้งหมด ซึ่งสมมติฐานและกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสที่จะออมได้ตามเป้าหมายเป็นดังตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 สมมติฐานในการศึกษา และกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ

ตัวแปร	สมมติฐานกับความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
SEX	คาดว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่าเพศชายมีการเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นจึงมีโอกาสมือเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 3.7 สมมติฐานในการศึกษา และกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐานกับความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
AGE	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากผู้ที่มีอายุมาก สวัสดิการส่วนตัวเริ่มมากขึ้น โอกาสที่จะออมได้เยอะจึงสูง
MAR	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางลบ เนื่องจากคนที่แต่งงานแล้วย่อมมีค่าใช้จ่ายที่สูง เช่นภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครอบครัว
EDU	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก การศึกษาที่สูงสะท้อนถึงความสามารถในการหารายได้ที่สูงด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงน่าจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากขึ้นกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า
TEACH	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก บุคลากรสายวิชาการ มักมีการศึกษาที่สูงกว่าสายปฏิบัติการ ซึ่งน่าจะส่งผลต่อทัศนคติในการเก็บออมเงินไว้ใช้ยามสูงวัย
INC	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากคนที่มีรายได้สูงกว่า จะมีศักยภาพในการออมมากกว่า ดังนั้น โอกาสที่จะออมได้เยอะจึงสูงกว่า
DEBT	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางลบ เนื่องจากคนที่มีเป็นหนี้ ศักยภาพในการออมเงินน่าจะน้อยกว่าคนที่ระดับภาระหนี้ต่ำ
FLIT	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากคนที่มีความรู้ทางการเงินมากกว่า มีโอกาสที่จะจัดสรรเงินออมของตนให้ไปอยู่ในที่ ๆ ผลตอบแทนสูงได้ดีกว่าคนที่มีความรู้ทางการเงินน้อยกว่า
SC	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากคนที่มี Self-Control มากกว่า มีแนวโน้มที่จะมองแบบระยะยาว มากกว่าระยะสั้น ทำให้โอกาสที่จะออมได้ตามความตั้งใจมีน้อยกว่าคนที่มี Self-Control น้อยกว่า
SCAGE	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เนื่องจากผู้ที่มีอายุมาก จะมี Self-Control ที่มากขึ้นตามไปด้วยทำให้เงินออมยิ่งมากขึ้น
SCSEX	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า เพศชายโดยเฉลี่ยจะมีระดับ Self-Control โดยเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิง
CD	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เพราะการมี Commitment Device จะทำให้มีการออมที่สม่ำเสมอกว่า จึงทำให้โอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอน่าจะมากกว่า
CDSC	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวก เพราะถ้าคนที่มี Commitment Device แล้วมี Self-Control ที่ดียิ่งขึ้นไปอีก น่าจะทำให้โอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากขึ้น

3.3 ประชากร และการเก็บตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาแบบวิจัยเชิงสำรวจจากการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถาม พฤติกรรมการออมของภาคครัวเรือน โดยแหล่งข้อมูลที่เลือกใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เนื่องด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลทุติยภูมิ มีไม่เพียงพอสำหรับทุกประเด็นที่ต้องการศึกษา⁴ โดยเฉพาะข้อมูลเชิงคุณภาพบางชุดซึ่งต้องเก็บจากตัวอย่างโดยตรง เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมระดับบุคคล เช่น การตั้งเป้าหมายที่จะออมเงิน การวัดความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นต้น ดังนั้น การใช้ข้อมูลตามกรอบการศึกษาที่มีอยู่เดิม จะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ได้
- 2) การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงจุลภาค การใช้ข้อมูลปฐมภูมิจึงมีความเหมาะสมมากกว่า เนื่องจากสามารถเข้าถึงรายละเอียดส่วนย่อยของแต่ละบุคคลหรือครัวเรือนได้มากกว่าข้อมูลทุติยภูมิ

ลักษณะการกระจายตัวของประชากร

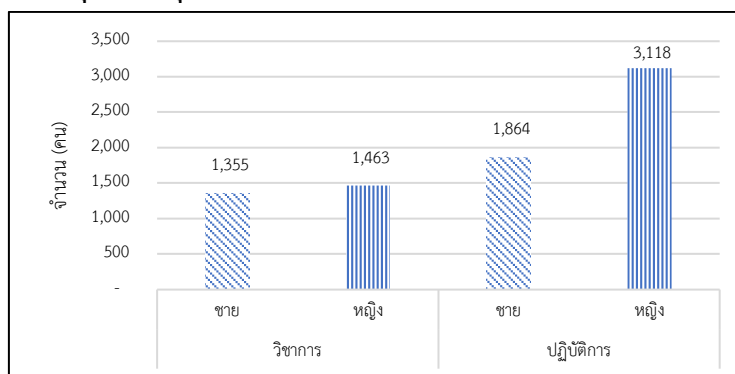
การเก็บตัวอย่างเพื่อที่จะนำมาอธิบายถึงประชากรได้ดั่งนั้น เราจำเป็นต้องทราบถึงลักษณะการกระจายตัวของประชากรโดยเบื้องต้นก่อนว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บตัวอย่างให้สอดคล้องกับประชากรจริง และสามารถนำผลการศึกษาที่ได้จากการเก็บกลุ่มตัวอย่างนั้นไปใช้อธิบายประชากรจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมลักษณะการกระจายตัวของประชากรโดยแบ่งเป็นกลุ่มๆดังนี้

1. ลักษณะการกระจายตัวของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยจำแนกตามเพศและสายงาน

จากภาพที่ 3.3 พบว่า บุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยเมื่อแบ่งตามสายงานแล้ว พบว่า ในสายวิชาการมีสัดส่วนเพศชายและเพศหญิงที่ใกล้เคียงกัน โดยมีสัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ในสายปฏิบัติการนั้นพบว่ามีสัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชายค่อนข้างมาก

⁴ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจาก Household Socio-Economic survey 2013 (SES) พบว่ามีข้อมูลที่สามารถนำมาใช้กับการศึกษาในครั้งนี้ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น และยังคงขาดข้อมูลที่สำคัญที่เป็นประเด็นศึกษาในงานชิ้นนี้ โดยเพื่อให้วิธีการศึกษาเป็นไปในทางเดียวกัน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ข้อมูลปฐมภูมิทั้งหมด

ภาพที่ 3.3 บุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยจำแนกตามเพศและสายงาน

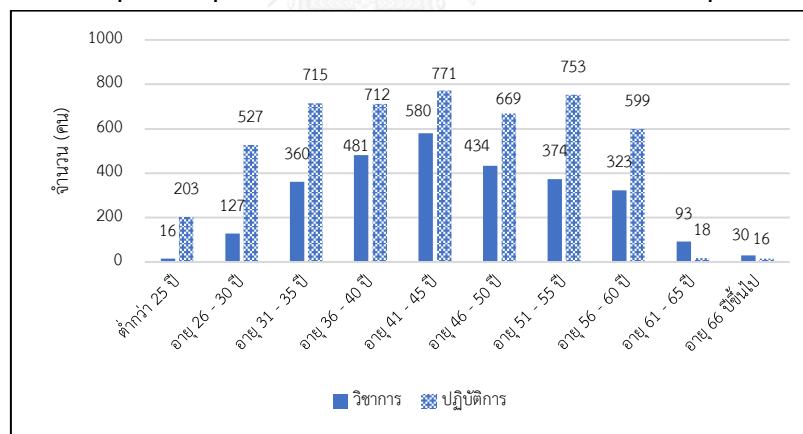

ที่มา: รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย แหล่งข้อมูลจาก สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2559)

2. ลักษณะการกระจายตัวของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยจำแนกตามอายุและสายงาน

จากภาพที่ 3.4 พบว่าบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-45 ปี ทั้งในสายวิชาการและสายปฏิบัติการ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วในแต่ละช่วงอายุจะมีสัดส่วนบุคลากรสายปฏิบัติการมากกว่าสายวิชาการ ยกเว้นในช่วงอายุที่มากกว่า 60 ปีขึ้นไป ซึ่งจะมีสัดส่วนสายวิชาการมากกว่าสายปฏิบัติการ

ภาพที่ 3.4 บุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยจำแนกตามอายุและสายงาน

ที่มา: รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย แหล่งข้อมูลจาก สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2559)

จำนวนประชากร และจำนวนตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ บุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยจากงานสำรวจบุคลากรของมหาวิทยาลัยพบว่ามีจำนวนบุคลากร 7,800 คน ดังนั้นจึงสามารถกำหนดขนาดตัวอย่างได้โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างและเนื่องจากการทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้สูตร Taro Yamane (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป. อ้างถึง Taro Yamane, 1973: 1088) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรที่ศึกษา

e = ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ร้อยละ 5

เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้

$$n = \frac{7,800}{1 + 7,800 \times 0.05^2}$$

ดังนั้นจะได้ $n \approx 380$ ตัวอย่าง ดังนั้นจึงจะทำการเก็บตัวอย่างทั้งหมด 380 ตัวอย่าง⁵

การสุ่มตัวอย่างจะอ้างอิงจากสัดส่วนบุคลากรฝ่ายวิชาการ และฝ่ายปฏิบัติการ โดยจากข้อมูลของสำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่ามีสัดส่วนบุคลากรฝ่ายวิชาการร้อยละ 36 และฝ่ายปฏิบัติการ ร้อยละ 64 โดยในทางปฏิบัติ จะเก็บตัวอย่างมากกว่าที่คำนวณไว้ในตอนแรกเพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล โดยในขั้นแรกผู้วิจัยจะเลือกคณะหรือหน่วยงานเทียบเท่าที่มีจำนวนตัวอย่างที่ต้องเก็บตามสัดส่วนแล้วมีจำนวนตัวอย่างทั้งฝ่ายวิชาการและปฏิบัติการรวมกันแล้วมีจำนวนตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไปเพื่อไม่ให้เกิดการกระจายตัวของคณะที่เก็บมากเกินไป และเมื่อได้หน่วยงานดังกล่าวแล้ว ในขั้นถัดมาผู้วิจัยจึงทำการหาจำนวนตัวอย่างที่ต้องเก็บในแต่ละหน่วยงานอีกครั้งโดยอิงจากสัดส่วนบุคลากรของฝ่ายวิชาการ และฝ่ายปฏิบัติการของแต่ละคณะที่ได้จากการเลือกในขั้นแรก

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว ซึ่งเทียบเคียงมาจากแบบสอบถามในงานวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติ และจากงานของ Ameriks et al., (2007) ซึ่งแบบสอบถามจะประกอบด้วย 5 ส่วนสำคัญได้แก่ ส่วนที่ 1 การวางแผนการบริโภคและการออม ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางด้านพฤติกรรมทางการเงิน ส่วนที่ 3 ความรู้ทางการเงิน ส่วนที่ 4 รายได้และแหล่งที่มาของรายได้ และ ส่วนที่ 5 ข้อมูลทั่วไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

⁵ การเก็บข้อมูลจากตัวอย่างตามหน่วยงานต่าง ๆ อาจมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

-คำถามเกี่ยวกับการวางแผนการบริโภคและการออม ประกอบด้วยรูปแบบของการออมเงิน ศักยภาพในการออมเงิน วัตถุประสงค์ในการออมเงินโดยทั่วไป ระดับเงินออมในแต่ละเดือน รูปแบบของการออม หลักเกณฑ์ในการออม ภาระทางการเงิน การกู้ยืม และสาเหตุของการก่อหนี้

-คำถามข้อมูลทางด้านพฤติกรรมทางการเงิน โดยหลักแล้วจะประกอบด้วยชุดของคำถามเพื่อวัดระดับ Self-Control โดยมีทั้งคำถามที่เป็นในลักษณะประเมินพฤติกรรมตนเอง และคำถามที่เป็นลักษณะการวัดการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์สมมติ

-คำถามเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน ประกอบด้วยคำถามที่วัดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดสรรเงิน ผลตอบแทนของเงิน ดอกเบี้ย ดอกเบี้ยทบต้น และเงินเฟ้อ

- คำถามเกี่ยวกับรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับอาชีพหลัก และการมีอาชีพรอง สถานภาพการทำงาน ลักษณะของค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง ระดับรายได้ และการได้รับรายได้จากแหล่งอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงาน

- คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้ลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส จำนวนบุตร และสถานะในครัวเรือน

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สามารถทำได้โดยการทดสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และ การหาความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับตัวอย่างจำนวน 40 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยวิธี Cronbach'Alpha Coefficient โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551)

$$R_n = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

ซึ่ง

R_n = ความเชื่อมั่น

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

n = จำนวนข้อคำถามทั้งหมด

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3.5 การรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจะทำได้โดยการขอหนังสือจากทางคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อประสานไปยังหน่วยการเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานข้างต้น เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ในหน่วยการเจ้าหน้าที่ในการกระจายแบบสอบถามพร้อมซองใส่เอกสารไปยังบุคลากรเป้าหมาย โดยผู้วิจัยจะชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงเกณฑ์ต่าง ๆ

ของการวิจัย ได้แก่จำนวนบุคลากรที่ต้องเก็บในสายวิชาการและสายปฏิบัติการ รวมถึงให้เก็บข้อมูลจากบุคลากรในประเภทที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย ซึ่งได้แก่ ข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานมหาวิทยาลัยเปลี่ยนสถานภาพ และลูกจ้างประจำเงินงบประมาณแผ่นดิน โดยภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไปข้างต้นแล้วจะให้หน่วยการเจ้าหน้าที่กระจายแบบสอบถามตามความสะดวก โดยผู้วิจัยจะให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนแบบสอบถามโดยการใส่ซองที่แนบมาพร้อมกับแบบสอบถาม และปิดผนึกให้เรียบร้อยก่อนส่งคืนมายังหน่วยการเจ้าหน้าที่ หรือติดต่อให้ผู้วิจัยมารับแบบสอบถามด้วยตนเองตามแต่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามสมัครใจ

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ จะแบ่งเป็น 2 ส่วนได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าสัดส่วน หรือร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าฐานนิยม (Mode) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลส่วนตัว รวมถึงอธิบายภาพรวมของข้อมูลโดยทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ความสามารถในการควบคุมตนเอง การมีเครื่องมือผูกมัดในการออม ปริมาณเงินออมต่อเดือน สายงาน ความรู้ทางการเงิน โดยอธิบายในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ และเลือกใช้ค่าสถิติให้เหมาะสมรูปแบบของข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอย (Regression Analysis) การทดสอบสมมติฐานทางสถิติ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA Analysis) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) โดยในเบื้องต้น ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ความถดถอย การทดสอบสมมติฐานทางสถิติ ซึ่งเป็นประเด็นหลักของปัญหาวิจัยที่ต้องการดูผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อการออม และโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ ซึ่งเป็นลักษณะของการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลกันของตัวแปร โดยตัวแปรต้นประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ตัวแปรควบคุมเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส การมีภาระพึ่งพิง และสายงาน ตัวแปรควบคุมที่เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้ สภาวะหนี้ และความรู้ทางการเงิน และตัวแปรเชิงพฤติกรรมที่จะศึกษาประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับ ความสามารถในการควบคุมตนเอง การมีเครื่องมือผูกมัดในการออม และความสัมพันธ์ไขว้ระหว่าง ตัวแปรความสามารถในการควบคุมตนเอง กับปัจจัยด้านอายุ

เพศ และการมีเครื่องมือผู้กมัตในการออม โดยจะนำมาทดสอบกับตัวแปรตาม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ข้อ ซึ่งได้แก่ปริมาณเงินออม และโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

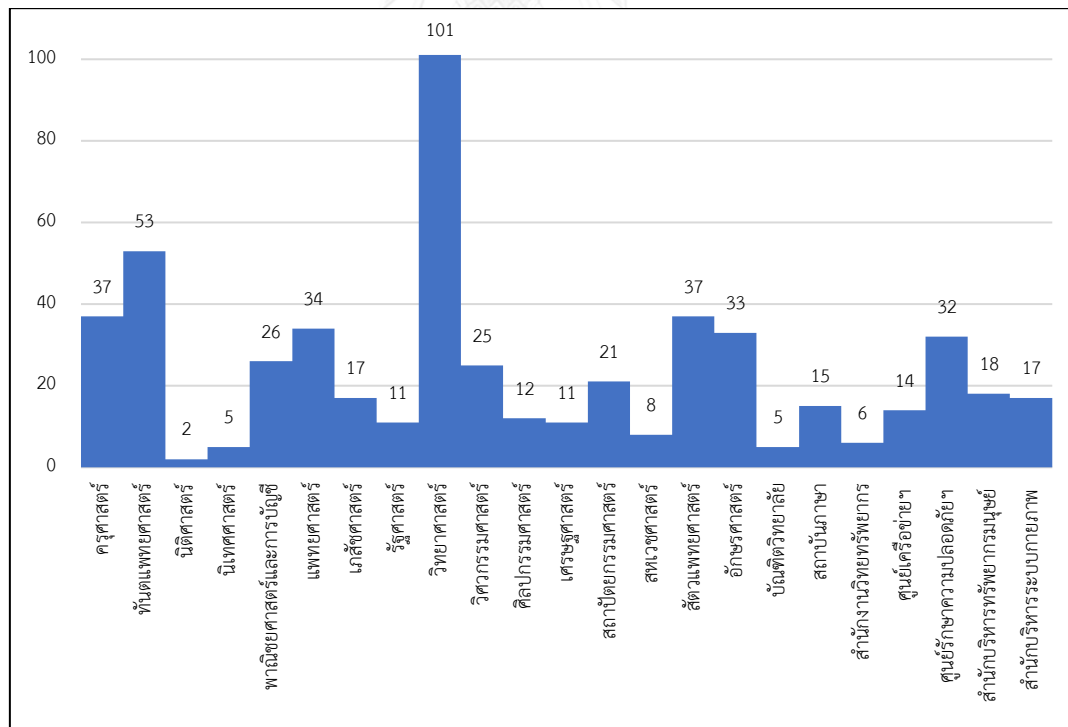
การวิเคราะห์ในบทนี้นั้นจะเป็นการวิเคราะห์ในภาพรวมของข้อมูล เพื่อเป็นการทำความเข้าใจลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลที่เก็บมาได้จริง ในแง่ของการกระจายตัวของข้อมูลทั้งในด้านของคณะ สายงาน เพศ และอายุ รวมถึงการเปรียบเทียบความแตกต่างของเงินออมระหว่างกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์สมการถดถอยต่อไป โดยในการศึกษาครั้งนี้ เก็บตัวอย่างได้ทั้งสิ้น 555 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.1 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด

4.1 ลักษณะการกระจายตัวของตัวอย่าง

การวิเคราะห์การกระจายตัวของตัวอย่างนั้น จะพิจารณาในด้านการกระจายตัวของ คณะ สายงาน เพศ และอายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

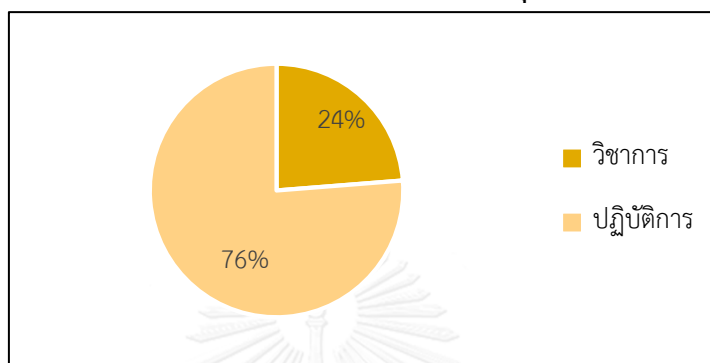
1) การกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ภาพที่ 4.1 การกระจายตัวของคณะของบุคลากรที่ทำการเก็บตัวอย่าง

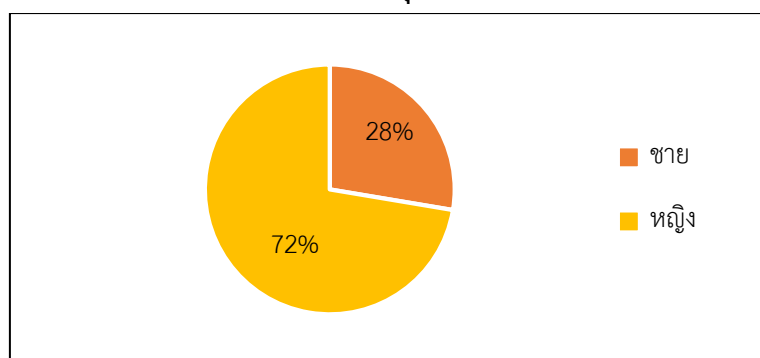
จากภาพที่ 4.1 แสดงถึงการกระจายของตัวอย่างในแต่ละคณะ โดยตัวอย่างส่วนใหญ่ของการวิจัยครั้งนี้อยู่ในคณะวิทยาศาสตร์โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 101 คน ซึ่งเมื่อเทียบกับสัดส่วนของประชากรจริงในแต่ละหน่วยงานแล้ว พบว่ามีความต่างเพียงเล็กน้อย โดยจากข้อมูลของสำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่ผู้นั้นอยู่ในคณะแพทยศาสตร์

ภาพที่ 4.2 การกระจายตัวของสายงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ในขั้นตอนต่อมาผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับสายงานของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า ความแตกต่างของสายงานนั้นมีผลต่อความแตกต่างในการออม โดยจากภาพที่ 4.2 พบว่า จำนวนบุคลากรในฝ่ายปฏิบัติการมีมากกว่าบุคลากรในสายวิชาการ โดยมีจำนวนบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการเป็นจำนวน 384 และบุคลากรในฝ่ายวิชาการเป็นจำนวน 119 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 76 และร้อยละ 24 ตามลำดับ ซึ่งพบว่ามีสัดส่วนของสายวิชาการน้อยกว่าประชากรจริง ซึ่งมีสัดส่วนของสายวิชาการอยู่ที่ร้อยละ 64

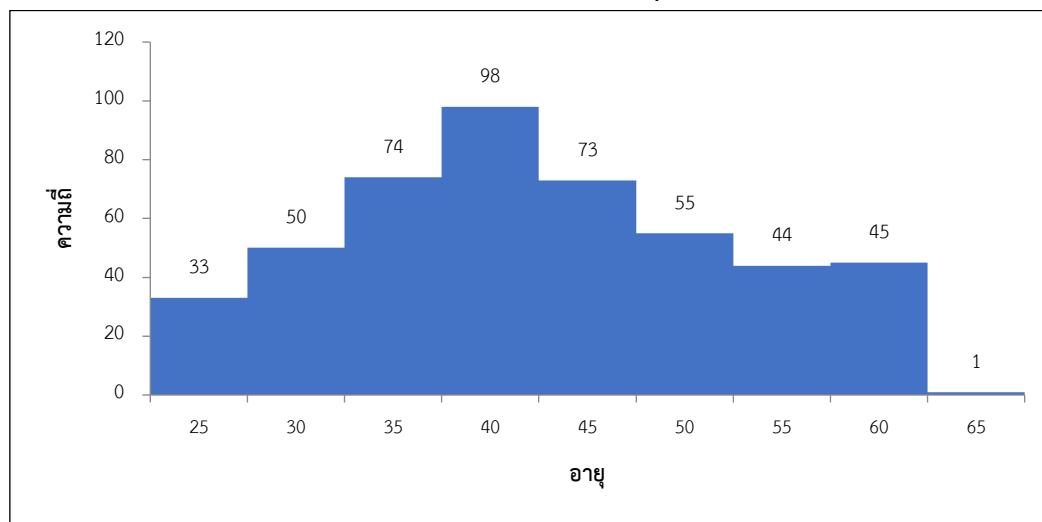
ภาพที่ 4.3 การกระจายตัวเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านเพศของประชากร

จากภาพ 4.3 พบว่าตัวอย่างที่เก็บส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิงจำนวน 373 คน และ 145 คนตามลำดับ ซึ่งพบว่ามีค่าแตกต่างกับสัดส่วนของประชากรจริง ซึ่งมีสัดส่วนเพศชายอยู่ที่ร้อยละ 41 โดยตัวแปรเพศ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่ามีผลต่อความสามารถในการควบคุมตนเองที่แตกต่างกัน ซึ่งจากงานของ Ameriks et al., (2007)

ได้ให้ผลการศึกษาที่สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว โดยพบว่าเพศชาย มีแนวโน้มที่จะมีการควบคุมตนเองดีกว่าเพศหญิง

ภาพที่ 4.4 การกระจายตัวด้านอายุของตัวอย่าง

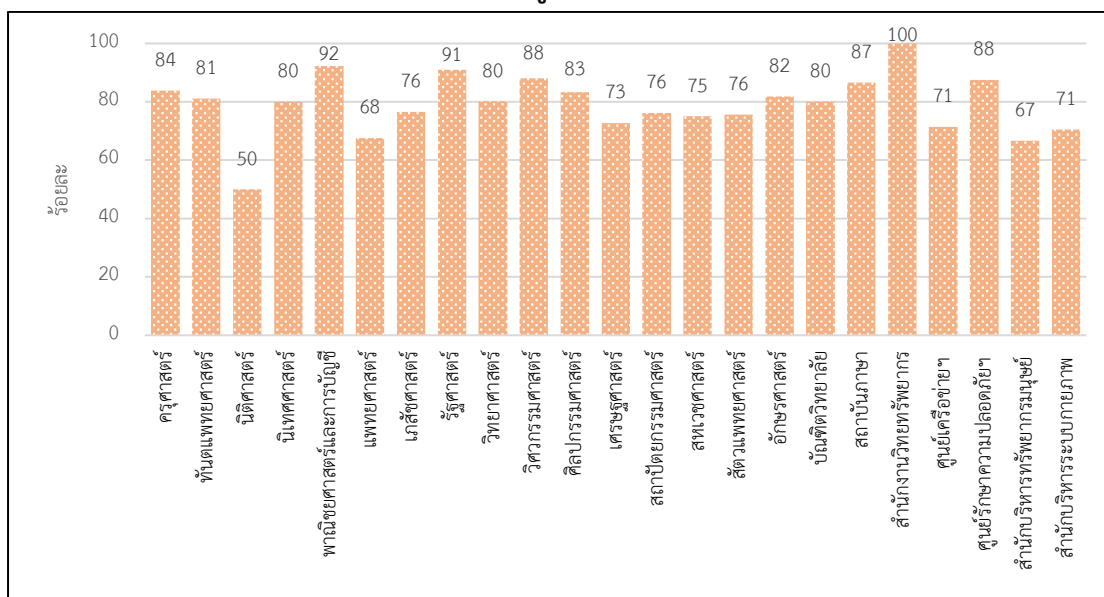

จากภาพที่ 4.4 พบว่าตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษานั้นมีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 30-40 ปี ซึ่งมีจำนวนถึง 202 คน และตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุที่มากกว่า 40 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจริงของประชากร และสะท้อนถึงการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการออมระดับหนึ่งเนื่องจากรายได้ที่ได้รับนั้นน่าจะเพียงพอกับความต้องการใช้จ่ายขั้นพื้นฐานแล้ว

2) สัดส่วนของตัวของตัวอย่างที่มีเงินออม

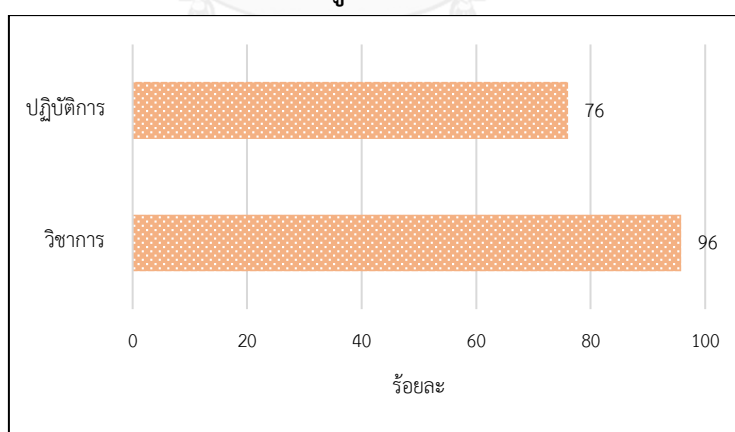
ตัวอย่างที่มีเงินออมมีทั้งสิ้น 444 คน จากตัวอย่างทั้งหมด 555 คน โดยการออมในที่นี้หมายถึงการออมโดยสมัครใจของตัวอย่างเองโดยไม่รวมเงินที่จ่ายสมทบในกองทุนบำเหน็จบำนาญที่ทางหน่วยงานจัดสรรให้ การวิเคราะห์ตัวอย่างที่มีเงินออมนั้นจะช่วยให้เห็นภาพของความแตกต่างของการออมในแต่ละกลุ่มได้มากขึ้น โดยการวิเคราะห์จะพิจารณาในด้านการกระจายตัวของคณะ สายงาน เพศ อายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 4.5 สัดส่วนผู้มีเงินออมในแต่ละคณะ

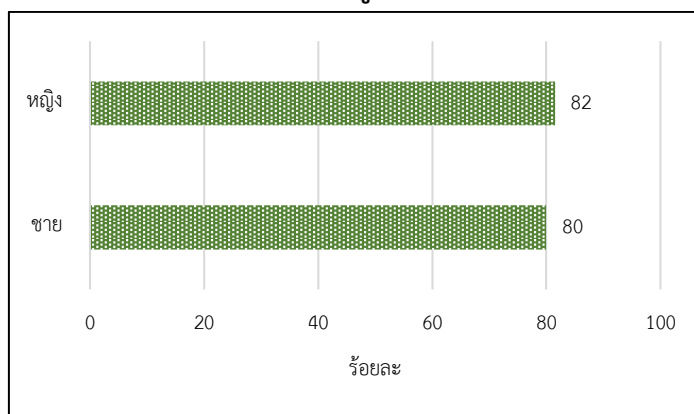
จากภาพที่ 4.5 แสดงถึงสัดส่วนของตัวอย่างที่มีการออมเงินในแต่ละคณะ โดยหน่วยงานที่มีสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ออมเงินมากที่สุด ได้แก่ สำนักงานวิทยทรัพยากรซึ่งจากตัวอย่างที่เก็บมาได้เป็นผู้ออมเงินทั้งหมด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในกลุ่มคณะที่มีจำนวนตัวอย่างตั้งแต่ 20 คนขึ้นไปพบว่าคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีมีสัดส่วนของบุคลากรผู้มีเงินออมสูงที่สุด

ภาพที่ 4.6 สัดส่วนผู้มีเงินออมในแต่ละสายงาน

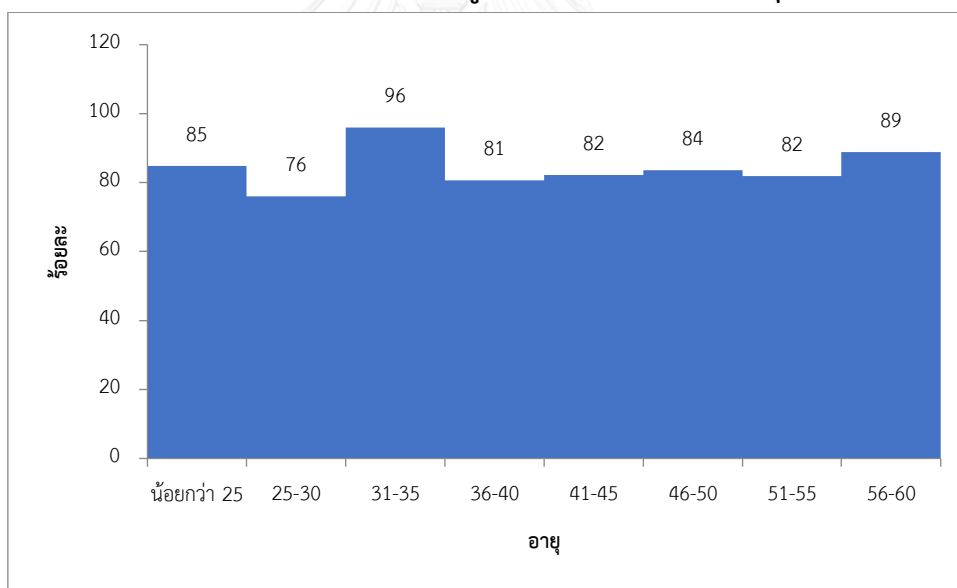
จากภาพที่ 4.6 แสดงถึงสัดส่วนของตัวอย่างที่มีการออมเงินในแต่ละสายงาน โดยสายงานวิชาการนั้นมีสัดส่วนผู้ออมเงินมากกว่าสายปฏิบัติการประมาณร้อยละ 20 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าฝ่ายวิชาการน่าจะสามารถในการออมได้มากกว่าฝ่ายปฏิบัติการ

ภาพที่ 4.7 สัดส่วนผู้มีเงินออมโดยแบ่งตามเพศ

จากภาพ 4.7 พบว่าเพศหญิงมีสัดส่วนผู้มีการออมมากกว่าเพศชายประมาณร้อยละ 2 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความแตกต่างทางด้านเพศนั้นอาจไม่ส่งผลต่อความแตกต่างในการออมของบุคลากร

ภาพที่ 4.8 สัดส่วนของผู้มีเงินออมในแต่ละช่วงอายุ

จากภาพที่ 4.8 พบว่าตัวอย่างที่อยู่ในช่วง 31-35 ปี มีสัดส่วน ผู้มีเงินออมมากที่สุด และรองลงมาได้แก่ตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มอายุช่วง 56-60 ปีขึ้นไป

4.2 ภาวะการออมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ในส่วนของผู้มีเงินออมเป็นหลักโดยเริ่มจากการหาสัดส่วนของผู้ออมและไม่ออม รวมถึงความสม่ำเสมอของการออม และเหตุผลในการไม่ออม ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สัดส่วนผู้ออม/ไม่ออม ในแต่ละรูปแบบ

ออม/ไม่ออม	หญิง	ชาย	รวม
1.เก็บออมได้	298 82.09%	115 79.86%	413 81.46%
2.ไม่ได้เก็บออม แต่มีความสามารถที่จะออมได้	13 3.58%	5 3.47%	18 3.55%
3.ไม่ได้เก็บออม ใช้หมดพอดี	46 12.67%	21 14.58%	67 13.21%
4.รายได้ไม่พอค่าใช้จ่ายจึงไม่เหลือเก็บออม และยังต้องกู้ยืมเงินเพิ่ม	6 1.65%	3 2.08%	9 1.78%
รวม	363 100%	144 100%	507 100%

จากตารางที่ 4.1 พบว่าบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการออม โดยมากถึงร้อยละ 82 โดยเมื่อพิจารณาตามเพศแล้ว พบว่า เพศหญิงมีสัดส่วนผู้ที่มีเงินออมมากกว่าเพศชาย และผู้ชายมีสัดส่วนของผู้ที่ไม่ได้เก็บออมเนื่องจากใช้หมดพอดีมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสะท้อนถึงการที่เพศชายโดยภาพรวมแล้ว มีศักยภาพในการออมน้อยกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 4.2 ความสม่ำเสมอในการออม

ผู้มีเงินออม	หญิง	ชาย	รวม
ออมเงินอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน	165 55%	58 50%	223 53%
ออมเงินบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอทุกเดือน	118 39%	50 43%	168 40%
ออมเงินเมื่อมีรายได้พิเศษเพิ่มเท่านั้น	18 6%	9 7%	27 7%

เมื่อพิจารณาความสม่ำเสมอในการออมของกลุ่มผู้มีเงินออมนั้นพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการออมที่สม่ำเสมอทุกเดือน โดยเมื่อพิจารณาตามเพศแล้ว พบว่าเพศหญิงนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วมีการออมที่สม่ำเสมอมากกว่าเพศชาย

ตารางที่ 4.3 สาเหตุของการไม่สามารถออมได้แม้มีความสามารถที่จะออม

สาเหตุที่ไม่สามารถออมได้	หญิง	ชาย	รวม
มีความต้องการซื้อสินค้าและบริการใหม่ ๆ อยู่เสมอ	4 31%	2 40%	6 33%
คิดว่าจะมีรายได้ในอนาคตอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	7 54%	3 60%	10 56%
ครอบครัวมีฐานะที่จะช่วยเหลือได้	2 15%	0 0%	2 11%
สาเหตุอื่น ๆ	3 23%	1 20%	4 22%

เมื่อพิจารณาผู้ที่ไม่สามารถออมได้ แม้มีความสามารถที่จะออม พบว่าสาเหตุหลักได้แก่ การคาดว่าในอนาคตจะมีรายได้ได้อย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ไม่ได้เก็บออม และสาเหตุรองลงมาได้แก่ การมีความต้องการซื้อสินค้าและบริการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามเพศแล้ว พบว่า เพศชาย มีสัดส่วนของผู้ที่มีความต้องการซื้อสินค้าและบริการใหม่ ๆ อยู่เสมอมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 4.4 สาเหตุของการไม่สามารถออมได้เนื่องจากใช้รายได้หมดพอดี

สาเหตุที่ไม่สามารถออมได้	หญิง	ชาย	รวม
รายได้ปัจจุบันน้อยมากจนออมไม่ได้	24 20%	13 28%	37 23%
มีภาระต้องผ่อนที่อยู่อาศัยหรือยานพาหนะรายเดือน	28 23%	8 17%	36 22%
มีภาระต้องผ่อนหนี้ที่กู้ยืมจากผู้อื่น (บัตรเครดิต/ยืมจากบุคคลนอกครัวเรือน)	26 22%	13 28%	39 24%
มีค่าใช้จ่ายสินค้าอุปโภคบริโภคภายในบ้านมาก	19 16%	3 7%	21 13%
มีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องเลี้ยงดูคนในครัวเรือนมาก	21 18%	9 20%	29 17%
สาเหตุอื่น ๆ	2 1%	0 0%	2 1%

เมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้ใช้รายได้หมดพอดีแล้วพบว่าส่วนใหญ่เนื่องมาจากมีภาระต้องผ่อนหนี้ที่กู้ยืมจากผู้อื่น และรายได้ปัจจุบันน้อยเกินไป โดยเมื่อแบ่งตามเพศแล้ว พบว่าในกลุ่มเพศชาย

ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการที่ รายได้ปัจจุบันน้อยเกินไป และมีภาระต้องผ่อนหนี้ที่กู้ยืมจากผู้อื่น ในขณะที่เพศหญิง โดยส่วนใหญ่แล้วมีสาเหตุหลักจากการผ่อนที่อยู่อาศัยหรือยานพาหนะ

ในส่วนถัดมาจะทำการวิเคราะห์เงินออมต่อเดือน โดยแบ่งแยกตามลักษณะต่าง ๆ เพื่อทดสอบว่าเงินออมโดยเฉลี่ย ของแต่ละลักษณะจะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ โดยผลการทดสอบเป็นดังนี้

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลด้านการออมในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง

คุณลักษณะ		ปริมาณเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	ค่า P-value จากการทดสอบสมมติฐานว่ามีความแตกต่างของเงินออมเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม
สายงาน	วิชาการ	15,141.03	0.000***
	ปฏิบัติการ	2,826.50	
เพศ	ชาย	7,969.29	0.066**
	หญิง	4,738.36	
อายุ	น้อยกว่า 30 ปี	2,806.35	0.139
	30-40 ปี	5,992.14	
	มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	6,359.09	
สถานภาพสมรส	สมรส	5,768.80	0.832
	โสด หย่าร้าง แยกกันอยู่ อื่น ๆ	5,499.45	
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	928.31	0.000***
	ปริญญาตรี	3,152.59	
	ปริญญาโท	6,634.71	
	ปริญญาเอก	17,940.62	
รายได้	น้อยกว่า 20,000 บาท/เดือน	1,458.08	0.000***
	20,000-40,000 บาท/เดือน	3,087.07	
	40,000 บาท/เดือน ขึ้นไป	15,527.58	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างกันในเงินออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาในบางคุณลักษณะ เช่น สายงาน การศึกษา เพศ และรายได้ โดยในส่วนของสายงานนั้น สายวิชาการมีเงินออมต่อเดือนโดยเฉลี่ยแล้วมากกว่าสายปฏิบัติการมากกว่า 5 เท่า

ซึ่งอาจเนื่องมาจากความสามารถในการหารายได้ที่มากกว่า ในด้านการศึกษา พบความแตกต่างทางด้านเงินออมต่อเดือนโดยเฉลี่ยอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะระหว่างกลุ่มที่มีการศึกษต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความต่างกันมาก และระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับปริญญาโทและเอก ที่มีเงินออมต่อเดือนโดยเฉลี่ยแตกต่างกันมากเช่นกัน ในส่วนของปัจจัยรายได้นั้น พบว่ามีความแตกต่างอย่างชัดเจน ในด้านรายได้นั้นพบว่า ปริมาณการออมเฉลี่ยแล้วจะสูงขึ้นในแต่ละระดับรายได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยวางไว้ และเมื่อพิจารณาความแตกต่างด้านเพศแล้ว พบว่า โดยเพศชายมีการออมโดยเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิง อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้าน สถานภาพสมรส และอายุนั้น ไม่พบความแตกต่างกันอย่างชัดเจนเท่าใดนัก

ตารางที่ 4.6 วัตถุประสงค์ในการออม

วัตถุประสงค์ในการออม	ไม่เกิน 30 ปี	31-40 ปี	40 ปีขึ้นไป	รวม
1.เก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน	42 14.29%	121 41.16%	131 44.56%	294 100%
2.เก็บไว้เป็นมรดกตกทอดให้ลูกหลาน	3 6%	14 28%	33 66%	50 100%
3.เก็บไว้ใช้ในยามเลิกทำงานประจำ	11 5.61%	69 35.2%	116 59.18%	196 100%
4.ต้องการดอกเบี้ย	10 14.49%	27 39.13%	32 46.38%	69 100%
5.เก็บไว้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับบุตรหลาน	5 5.81%	37 43.02%	44 51.16%	86 100%
6.เพื่อใช้ลดหย่อนภาษี	1 1.56%	25 39.06%	38 59.38%	64 100%
7.ไม่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง	14 26.92%	23 44.23%	15 28.85%	52 100%
8.วัตถุประสงค์อื่น	11 39.29%	7 25%	10 35.71%	28 100%

จากตารางที่ 4.6 วัตถุประสงค์ในการออมส่วนใหญ่ของบุคลากรภูพานั้นคือการออมเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน และรองลงมาคือการออมเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามเลิกทำงานประจำ โดยการออมเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามเลิกทำงานประจำนั้น เมื่อพิจารณาตามอายุแล้ว พบว่ามีสัดส่วนของผู้ที่ออมเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ในแต่ละช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4.7 การตั้งกฎในการออม

การตั้งกฎ หรือมีเงื่อนไขในการช่วยออม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ใช้จ่ายเงินที่ได้จากรายได้ประจำหรือเงินเดือน และเก็บออมรายได้ที่ได้รับจากช่องทางอื่น	134	45.12
2. ออมเงินโดยกันเงินส่วนหนึ่งรายได้เมื่อได้รับทันทีเข้าไปไว้ในบัญชีเงินออมเป็นประจำทุกเดือน	203	68.35
3. ออมเงินจากรายได้ของสมาชิกบางคนในครอบครัว และใช้เงินจากสมาชิกคนอื่น ๆ ที่เหลือ	9	3.03
4.อื่น ๆ	15	5.05
5.ไม่มีการตั้งเงื่อนไขหรือตั้งกฎต่าง ๆ เพื่อช่วยในการออม	100	33.67

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่าบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการตั้งกฎ หรือสร้างเงื่อนไขต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยในการออม โดยบุคลากรส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 68 นั้นมีการตั้งกฎเกณฑ์ในการออมโดยใช้วิธีกันเงินส่วนหนึ่งรายได้เมื่อได้รับทันทีเข้าไปไว้ในบัญชีเงินออมเป็นประจำในแต่ละเดือน และวิธีที่บุคลากรนิยมใช้รองลงมาคือ การออมโดยออมเงินจากรายได้ส่วนอื่น ๆ และใช้จ่ายจากรายได้ประจำ ถึงร้อยละ 45 ซึ่งการตั้งกฎ หรือเงื่อนไขในการออมนั้นเปรียบเสมือนการสร้างข้อผูกมัดในการออมแบบหนึ่งเพื่อให้ตนเองมีการออมที่มั่นคงมากขึ้น อย่างไรก็ตามการตั้งกฎในการออมถือว่าเป็นการผูกมัดตนเองในระดับน้อยเท่านั้น เนื่องจากอาจจะมีการละเมิดหรือไม่ก็ได้ โดยไม่ได้มีค่าเสียโอกาสจากการละเมิดกฎให้เห็นได้ทันที จึงต้องมีการพิจารณาถึงการผูกมัดในการออมในรูปแบบที่มีการผูกมัดมากขึ้น คือการทำให้สภาพคล่องของเงินลดลง โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันการถอนเงินออกมากใช้ฟุ่มเฟือย เช่น การนำเงินฝากประจำ หรือซื้อกองทุนต่าง ๆ ซึ่งจะมีความยากในการไถ่ถอนโดยทันทีมากกว่า เช่น ด้านระยะเวลา หรืออาจมีค่าเสียโอกาสจากการไถ่ถอนก่อนกำหนดเป็นต้น โดยผลการศึกษาเป็นดังนี้

ตารางที่ 4.8 สาเหตุของการจำกัดสภาพคล่องเงินออม

สาเหตุของการจำกัดสภาพคล่องเงินออม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ผลตอบแทน	120	57.14
2. การลดหย่อนภาษี	73	34.76
3. การป้องกันการถอนเงินมาใช้ฟุ่มเฟือย	97	46.19
4.อื่น ๆ	4	1.9

ในส่วนของการผูกมัดในการออมแบบสูง พบว่ามีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 46 ที่มีการออมแบบผูกมัด อย่างไรก็ตาม สาเหตุหลัก ๆ ของคนที่มีการออมที่มีลักษณะผูกมัดนั้นคือการเล็งเห็นผลตอบแทนที่ได้รับมากกว่าการที่ตั้งใจที่จะป้องกันการถอนเงินมาใช้ฟุ่มเฟือย

เมื่อพิจารณาถึงการออมแบบผูกมัดในภาพรวมนั้นพบว่าร้อยละ 79 ของตัวอย่างที่มีการออมมีผูกมัดตนเองในการออมด้วยเช่นกัน โดยเมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวอย่างผู้มีการออมสามารถจำแนกออกตามลักษณะต่าง ๆ ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ปริมาณเงินออมโดยเฉลี่ยของการผูกมัดในรูปแบบต่าง ๆ

การผูกมัดในการออม	ปริมาณเงินออมต่อเดือนเฉลี่ย (บาท)
1.ใช้จ่ายจากรายได้ประจำ และออมเงินจากรายได้ส่วนอื่น ๆ	7,843.08
2. ออมเงินโดยกันเงินส่วนหนึ่งรายได้เมื่อได้รับทันที เข้าไปไว้ในบัญชีเงินออมเป็นประจำทุกเดือน	8,767.78
3. ออมเงินจากรายได้ของสมาชิกบางคนในครอบครัว และใช้เงินจากสมาชิกคนอื่น ๆ ที่เหลือ	2,800
4.อื่น ๆ	3,500
5.การทำให้สภาพคล่องของเงินลดลง เช่นการฝากประจำ ซื้กองทุน	4,535.24
6.ไม่มีการผูกมัดในการออม	1,900

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า ปริมาณเงินออมต่อเดือนนั้น มีความแตกต่างกันไปตามแต่ลักษณะการผูกมัดตนเองในการออมในรูปแบบต่าง ๆ โดยการออมเงินด้วยวิธีกันเงินส่วนหนึ่งของรายได้เมื่อได้รับทันที เข้าไปไว้ในบัญชีเงินออมเป็นประจำทุกเดือนนั้น โดยเฉลี่ยแล้วจะทำให้สามารถออมเงินต่อเดือนได้มากที่สุด และรองลงมาได้แก่การใช้จ่ายจากรายได้ประจำ และออมเงินจากรายได้ส่วนอื่น ๆ และโดยภาพรวมแล้ว การมีการผูกมัดในการออมไม่ว่ารูปแบบใด ๆ ก็ตามนั้นทำให้การออมโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่สูงกว่าการไม่มีการผูกมัดตนเองในการออมทั้งสิ้น

ในส่วนถัดมา ผู้วิจัยจะทำการทดสอบคุณลักษณะต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับการเลือกที่จะมีการผูกมัดในการออมหรือไม่ และมีความสัมพันธ์ต่อการเลือกที่จะผูกมัดการออมในรูปแบบต่าง ๆ หรือไม่ โดยได้ผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีการผูกมัดในการออม

อายุ	การผูกมัดในการออม		รวม
	ไม่มีการผูกมัดในการออม	มีการผูกมัดในการออม	
ไม่เกิน 30 ปี	5 9.09%	50 90.91%	55 100%
31-40 ปี	26 16.77%	129 83.23%	155 100%
40 ปีขึ้นไป	48 26.82%	131 73.18%	179 100%
รวม	79 20.31%	310 79.69%	389 100%
$\chi^2 = 10.15$ P-value = 0.006*** *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99			

จากตารางที่ 4.10 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาทางด้านอายุนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง 40 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของการผูกมัดในการออมน้อยที่สุด ซึ่งส่วนหนึ่งนี้อาจจะมาจากการที่คนที่อายุมากกว่านั้นมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงินมากกว่ารวมถึงมีรายได้และเงินออมสูงเพียงพอระดับหนึ่งแล้ว จึงทำให้ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการผูกมัดตนเองเพื่อช่วยในการออมเท่าใดนัก

ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการควบคุมตนเองกับรูปแบบการผูกมัดในการออม

ระดับการควบคุมตนเอง	การผูกมัดในการออม				รวม
	ไม่มีการผูกมัด	ผูกมัดน้อย	ผูกมัดมาก	ทั้ง 2 ชนิด	
ต่ำ	16 19.28%	42 50.60%	6 7.23%	19 22.89%	83 100%
กลาง	15 12.30%	42 34.43%	4 7.96%	61 50%	122 100%
สูง	12 8.22%	37 25.34%	20 13.70%	77 52.74%	146 100%
รวม	43 12.25%	121 34.47%	30 8.55%	157 44.73%	351 100%
$\chi^2 = 35.44$ P-value = 0.00*** *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99					

จากตารางที่ 4.11 พบว่า คนที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองอยู่ในระดับต่ำนั้น มักจะมีการผูกมัดตนเองในการออมในระดับต่ำ หรือไม่มีการผูกมัดใด ๆ ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม คนที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองอยู่ในระดับกลาง มีสัดส่วนการใช้การผูกมัดในการออมทั้งสองแบบมากกว่าคนที่มึระดับการควบคุมตนเองที่สูง ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากคนที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองในระดับกลาง มีการตระหนักถึงความสามารถในการควบคุมตนเองที่ไม่ได้สูง จึงมีการผูกมัดตนเองที่มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

4.3 ภาวะการมองถึงอนาคตหลังเลิกทำงานประจำของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์การออม โดยเฉพาะการออมเมื่อเลิกทำงานประจำแล้ว ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงคือการมองถึงอนาคต เช่น อายุที่คาดว่าจะเลิกทำงาน รายได้เมื่อเลิกทำงาน รวมถึงแผนการใช้ชีวิตหลังจากเลิกทำงานประจำ โดยผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 4.12 อายุที่คาดว่าจะเลิกทำงานประจำ

ช่วงรายได้	น้อยกว่า 20,000 บาท/เดือน	20,000-40,000 บาท/เดือน	40,000 บาท/เดือน ขึ้นไป
อายุที่คาดว่าจะเลิกทำงานประจำ (ปี)	56.83	57.24	59.59
ค่า P-value จากการทดสอบสมมติฐานว่า อายุที่คาดว่าจะเลิกทำงานประจำโดยเฉลี่ย ของแต่ละระดับรายได้มีความแตกต่างกัน = 0.000*** *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99			

อายุที่คาดว่าจะเลิกทำงานประจำนั้นโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 58 ปี โดยเมื่อแบ่งแยกตามกลุ่มรายได้แล้วพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่าเฉลี่ยของอายุที่ตัวอย่างคาดว่าจะเลิกจากการทำงานประจำนั้นจะมีค่าสูงขึ้นในแต่ละช่วงรายได้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้มีรายได้นั้นเห็นว่าการทำงานของตนเองมีรายได้สูง จึงมีความต้องการที่จะทำงานมากกว่าผู้มีรายได้น้อย จึงทำให้ความต้องการที่จะเลิกทำงานประจำนั้นช้ากว่าผู้มีรายได้น้อย

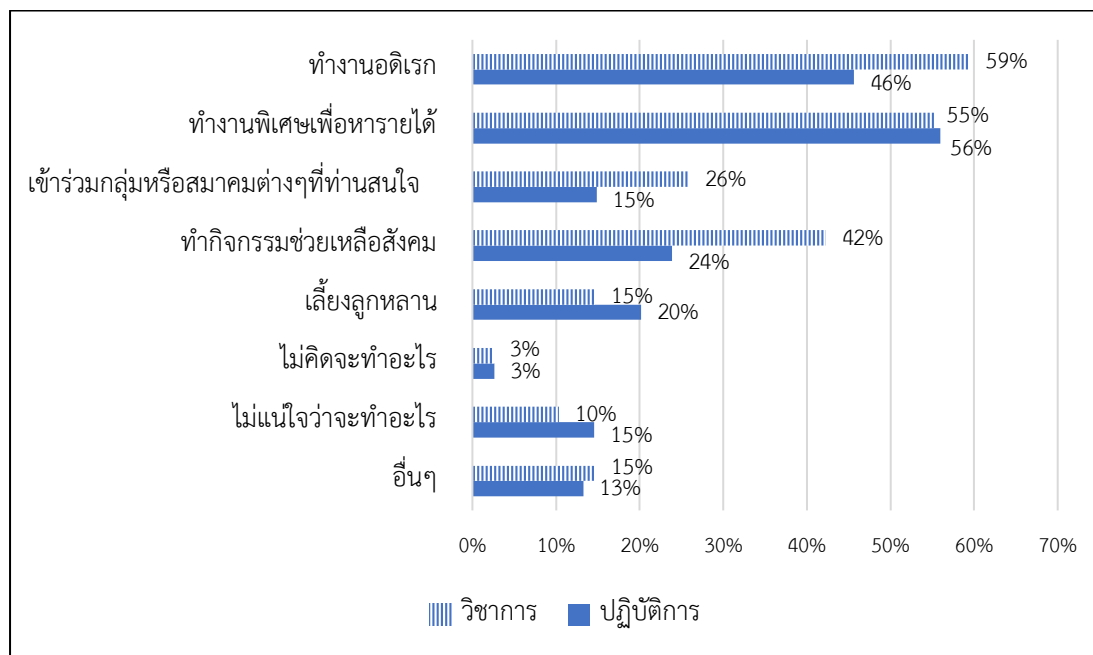
ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างสายงานกับตัวแปรในการมองถึงอนาคต

สายงาน	การคิดถึงสิ่งที่จะทำหลังจากเลิกทำงานประจำ		รวม	
	มี	ไม่มี		
ปฏิบัติการ	344 92%	31 8%	375 100%	
วิชาการ	111 94%	7 6%	118 100%	
สายงาน	ความสำคัญของการวางแผนทางการเงินเมื่อเลิกทำงานประจำ		รวม	
	จำเป็น	ไม่จำเป็น		
ปฏิบัติการ	365 97%	11 3%	376 100%	
วิชาการ	118 100%	0 0%	118 100%	
สายงาน	แผนทางการเงินหลังจากเลิกทำงานประจำ		รวม	
	มี	ไม่มี		
ปฏิบัติการ	256 69%	114 31%	371 100%	
วิชาการ	78 66%	40 34%	118 100%	
สายงาน	ความรู้ทางการเงินที่คาดว่าจะตัวเองมีในการวางแผนการเงิน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ปฏิบัติการ	21 6%	238 63%	118 31%	377 100%
วิชาการ	9 8%	78 66%	31 26%	118 100%

จากตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่าบุคลากรของจุฬาฯ โดยส่วนใหญ่แล้วมีการมองถึงในอนาคต โดยวัดจากทางด้านทัศนคติ และการวางแผนจริง รวมถึงการประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินที่ใช้ในการวางแผน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วพบว่าฝ่ายวิชาการมีการมองถึงอนาคตมากกว่าทั้งในด้านการมองถึงสิ่งที่จะทำในอนาคต การมองเห็นถึงความจำเป็นของการวางแผนทางการเงิน และความรู้ทางการเงินในการวางแผนเพื่ออนาคต อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงการมีแผนทางการเงินพบว่าฝ่ายวิชาการมีน้อยกว่าฝ่ายปฏิบัติการ ซึ่งอาจเป็นเพราะเนื่องจากฝ่ายวิชาการนั้นเห็นว่า

ตนมีความสามารถที่จะหาเงินต่อได้เรื่อย ๆ จึงไม่ได้มีการวางแผนทางการเงินมากเท่ากับฝ่ายปฏิบัติการ

ภาพที่ 4.9 กิจกรรมหลังจากเลิกทำงานประจำที่ต้องการ

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของกิจกรรมที่วางแผนจะทำหลังจากเลิกทำงานประจำ จากภาพที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่าทั้งฝ่ายวิชาการ และปฏิบัติการส่วนใหญ่นั้นมีความต้องการที่เหมือนกันคือการทำงานอดิเรก และการทำงานพิเศษเพื่อหารายได้

ตารางที่ 4.14 การคาดการณ์ถึงความเพียงพอของเงินที่ใช้จ่ายเมื่อเลิกจากการทำงานประจำ

ตัวแปร	การคาดการณ์ถึงความเพียงพอของเงินที่ใช้จ่ายเมื่อเลิกจากการทำงานประจำ		รวม
	ไม่เพียงพอ	เพียงพอ	
สายงานปฏิบัติการ	240 65.9%	124 34.1%	364 100%
วิชาการ	56 48.7%	59 51.3%	115 100%
รวม	296 61.8%	183 38.2%	479 100%

ตารางที่ 4.14 การคาดการณ์ถึงความเพียงพอของเงินที่ใช้จ่ายเมื่อเลิกจากการทำงานประจำ (ต่อ)

ตัวแปร	การคาดการณ์ถึงความเพียงพอของเงินที่ใช้จ่ายเมื่อเลิกจากการทำงานประจำ		รวม
	ไม่เพียงพอ	เพียงพอ	
ภาระเลี้ยงดูในครัวเรือน			
ไม่มี	96 48.2%	103 51.8%	199 100%
น้อย	93 61.2%	59 38.82%	152 100%
มาก	103 76.3%	32 23.7%	135 100%
รวม	292 60.1%	194 39.9%	486 100%
การศึกษา			
ต่ำกว่าปริญญาตรี	52 61.9%	32 38.1%	84 100%
ปริญญาตรี	164 66.4%	83 33.6%	247 100%
ปริญญาโท	47 61.8%	29 38.2%	76 100%
ปริญญาเอก	33 42.3%	45 57.7%	78 100%
รวม	296 61.0%	189 39.0%	485 100%
อายุ			
ไม่เกิน 30 ปี	47 70.2%	20 29.9%	67 100%
31-40 ปี	123 63.7%	70 36.3%	193 100%
40 ปีขึ้นไป	113 54.1%	96 45.9%	209 100%
รวม	282 60.3%	186 39.7%	469 100%

ตารางที่ 4.14 การคาดการณ์ถึงความเพียงพอของเงินที่ใช้จ่ายเมื่อเลิกจากการทำงานประจำ (ต่อ)

ตัวแปร	การคาดการณ์ถึงความเพียงพอของเงินที่ใช้จ่ายเมื่อเลิกจากการทำงานประจำ		รวม
	ไม่เพียงพอ	เพียงพอ	
ระดับรายได้			
รายได้น้อย (<20,000 บาท/เดือน)	115 67.7%	55 32.4%	170 100%
รายได้ปานกลาง (20,000-40000 บาท/เดือน)	142 68.3%	66 31.7%	208 100%
รายได้สูง (>40,000 บาท/เดือน)	46 39.7%	70 60.3%	116 100%
รวม	303 61.3%	191 38.7%	494 100%

ตารางที่ 4.14 แสดงถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในการคาดการณ์ถึงความเพียงพอของเงินใช้จ่ายหลังจากเลิกทำงานประจำ โดยพบว่า บุคลากรโดยส่วนใหญ่ที่คาดการณ์ว่าตนจะมีเงินไม่เพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ โดยเมื่อแบ่งตามสายงานแล้วพบว่า สายปฏิบัติการนั้นมากกว่าครึ่งคาดการณ์ว่าตนจะมีเงินไม่พอใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ ในทางกลับกันพบว่า สายวิชาการมากกว่าครึ่งคาดการณ์ว่าตนจะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ

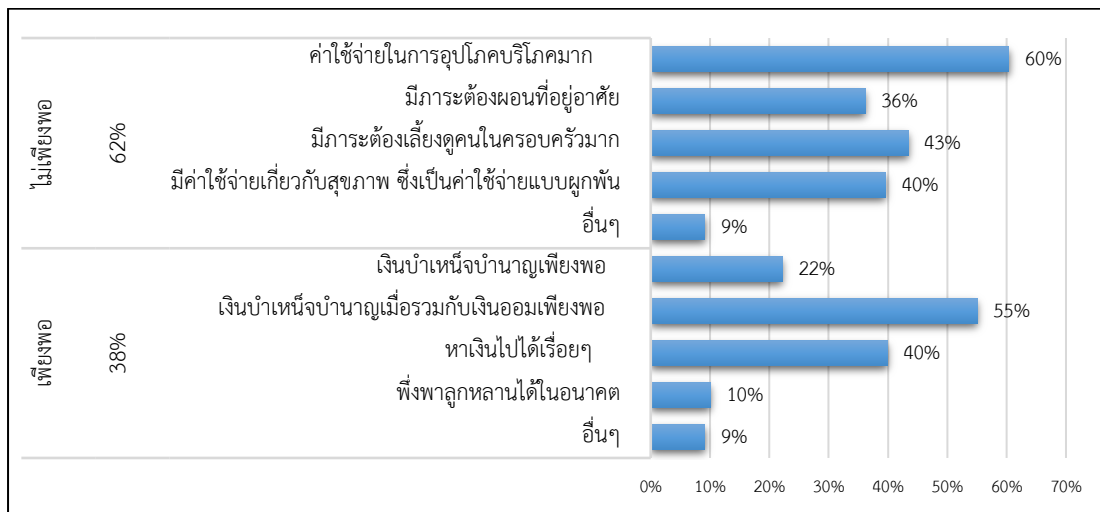
เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาระเลี้ยงดูในครัวเรือนกับการคาดการณ์ความเพียงพอของเงินหลังจากเลิกทำงานประจำพบว่า คนที่ยังมีภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนมาก จะยังคาดการณ์ว่าตนจะมีเงินไม่เพียงพอใช้หลังจากเลิกทำงานประจำมาก

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการคาดการณ์ความเพียงพอของเงินหลังจากเลิกทำงานประจำพบว่า คนที่ยังมีการศึกษาสูง ยังมีแนวโน้มที่จะคาดการณ์ว่าตนจะมีเงินเพียงพอใช้ ซึ่งส่วนหนึ่งนี้อาจจะเนื่องมาจากปัจจัยด้านรายได้ที่จะสูงขึ้นตามการศึกษา

เมื่อพิจารณาด้านอายุแล้วพบว่าคนที่มียุมาก จะมีแนวโน้มที่จะคาดการณ์ว่าตนจะมีเงินออมเพียงพอมากกว่าคนที่มียุน้อย ซึ่งอาจเกิดจากการที่คนที่มียุน้อยนั้น ยังมีรายได้อยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก จึงทำให้ไม่มั่นใจว่าตนจะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำได้

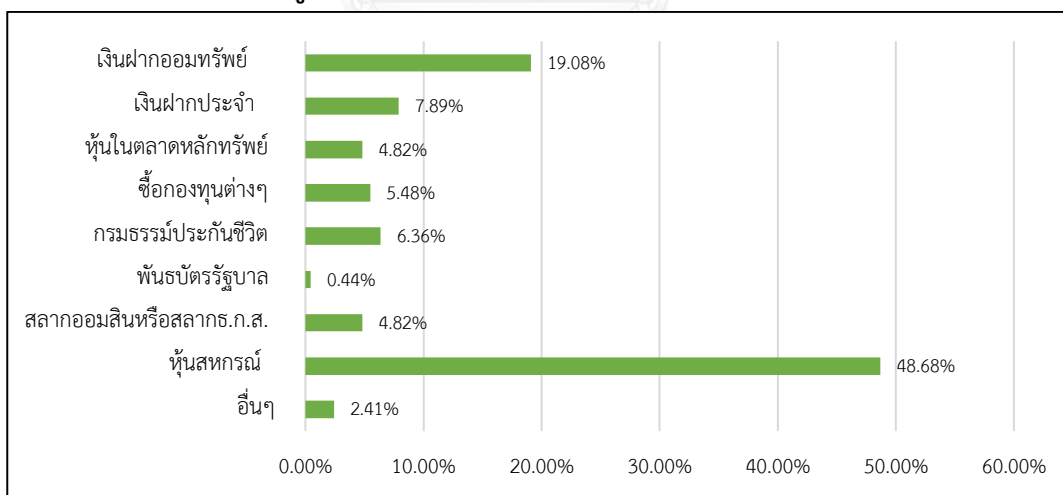
นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับรายได้กับการคาดการณ์ความเพียงพอของเงินหลังจากเลิกทำงานประจำมีความสัมพันธ์กัน โดยคนที่มียุรายได้สูง ยังมีแนวโน้มที่จะคาดการณ์ว่าตนจะมีเงินเพียงพอมากขึ้นตามลำดับ

ภาพที่ 4.10 สาเหตุของการคาดการณ์ความเพียงพอไม่เพียงพอของเงินที่ใช้จ่ายเมื่อเลิกจากการทำงานประจำ

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของการคาดการณ์ว่าเงินของตนเองไม่พอใช้จ่าย พบว่าสาเหตุหลักคือ มีค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคมาก สำหรับกลุ่มที่คาดการณ์ว่าตนเองจะมีรายได้เพียงพอใช้หลังเลิกทำงานประจำนั้น สาเหตุโดยหลักคือ คาดว่าเงินบำนาญเมื่อรวมกับเงินออมของตนเองนั้นเพียงพอต่อใช้จ่ายเมื่อเลิกทำงานประจำ

ภาพที่ 4.11 รูปแบบสินทรัพย์ในการออมเพื่อไว้ใช้เมื่อเลิกทำงานประจำ

จากภาพที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบของเงินออมเพื่อไว้ใช้ในยามเลิกทำงานประจำนั้น ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของ หุ้นสหกรณ์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีสหกรณ์ออมทรัพย์ จึงทำให้ง่ายต่อการฝากเงินในรูปแบบดังกล่าว รวมถึงยังให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าการฝากออมทรัพย์ทั่วไป อย่างไรก็ตาม สินทรัพย์ที่บุคลากรนิยมออมในรูปแบบรองลงมาให้แก่เงินฝากออมทรัพย์

ซึ่งเป็นการฝากเงินที่ได้ผลตอบแทนน้อยกว่าเงินเฟ้อ ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงความมั่งคั่งระยะยาวนั้น อาจไม่ได้เป็นผลดีต่อผู้ออมในรูปแบบนี้เท่าใดนัก โดยอาจเป็นไปได้ว่าผู้ออมในรูปแบบดังกล่าวให้ความสำคัญกับสภาพคล่องของเงินมากกว่า จึงเลือกออมในรูปแบบนี้

4.4 ภาวะรายจ่ายของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.15 รายจ่ายเพื่อการบริโภคโดยเฉลี่ยต่อเดือนแบ่งตามคุณลักษณะต่าง ๆ

คุณลักษณะ		ค่าใช้จ่ายในการบริโภค (บาท/เดือน)	ค่า P-value จากการทดสอบความแตกต่างของค่าใช้จ่ายต่อเดือนระหว่างกลุ่ม
สายงาน	วิชาการ	20,912.64	0.002***
	ปฏิบัติการ	15,100.62	
เพศ	ชาย	19,294.96	0.253
	หญิง	15,567.36	
อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	10,492.18	0.0273**
	31-40 ปี	16,659.23	
	40 ปีขึ้นไป	19,059.46	
สถานภาพสมรส	สมรส	15,004.36	0.099*
	โสด หย่าร้าง แยกกันอยู่ อื่น ๆ	19,265.06	
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	13,235.29	0.019**
	ปริญญาตรี	14,970.04	
	ปริญญาโท	18,449.27	
	ปริญญาเอก	23,086.66	
รายได้	น้อยกว่า 20,000 บาท/เดือน	11,126.56	0.000***
	20,000-40,000 บาท/เดือน	17,126.82	
	40,000 บาท/เดือน ขึ้นไป	23,601.94	

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

จากตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่า รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนนั้น เมื่อพิจารณาตามคุณลักษณะต่าง ๆ นั้นพบว่า มีความแตกต่างภายในกลุ่ม สายงาน อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา และรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสายงานวิชาการนั้นมีรายจ่ายในการบริโภคเฉลี่ยสูงกว่าสายปฏิบัติการถึง 5,000 บาท ซึ่งส่วนหนึ่งนั้นอาจเกิดจากปัจจัยทางด้านรายได้ เพราะโดยเฉลี่ยแล้ว ฝ่ายวิชาการ

มีรายได้สูงกว่าฝ่ายปฏิบัติการ จึงทำให้สามารถใช้จ่ายเพื่อการบริโภคได้มากกว่า ในด้านอายุ พบว่าอายุที่สูงขึ้น นำมาสู่ค่าใช้จ่ายในการบริโภคที่มากขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะรายได้ที่สูงขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น จึงทำให้ศักยภาพในการบริโภคมีมากขึ้น ปัจจัยด้านสถานภาพสมรส พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วบุคคลผู้อยู่สถานภาพสมรสนั้นมีรายจ่ายเพื่อการบริโภคน้อยกว่าบุคคลผู้อยู่ในสถานภาพอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า คนที่อยู่ในสถานภาพสมรสนั้นเวลาใช้จ่ายอาจต้องคำนึงถึงบุคคลอื่น ๆ เช่น คู่สมรสหรือบุตร จึงทำให้การใช้จ่ายในการบริโภคนั้นไม่สามารถทำได้ตามความต้องการทุกอย่าง สำหรับปัจจัยด้านการศึกษา นั้น พบความแตกต่างอย่างชัดเจนเช่นกัน โดยอาจเป็นไปได้ว่า บุคลากรที่มีการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นจะมีความสามารถในการหารายได้ที่มากขึ้นตามไปด้วย จึงส่งผลให้มีความสามารถในการบริโภคที่มากขึ้นตาม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความแตกต่างด้านเพศแล้ว พบว่าเพศชายโดยเฉลี่ยแล้วมีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าเพศหญิง แต่ไม่พบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างภาระเลี้ยงดูและเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน

ภาระเกี่ยวกับค่าเลี้ยงดูสมาชิกในครัวเรือน	เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)
ไม่มีภาระเลี้ยงดู	10,215.65
มีภาระเลี้ยงดูน้อย	3,696.55
มีภาระเลี้ยงดูมาก	1,061.03
ค่า P-value จากการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเงินออมระหว่างกลุ่ม = 0.000**	
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95	

จากตารางที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่าเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนนั้น มีความแตกต่างกันตามแต่ระดับของภาระเลี้ยงดูสมาชิกในครัวเรือน โดยผลการทดสอบสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ บุคลากรที่มีภาระเลี้ยงดูน้อย หรือไม่มีนั้น จะมีเงินออมต่อเดือนมากกว่าบุคลากรที่มีภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนมาก

ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทหนี้กับสายงาน

ประเภทหนี้	สายงาน		รวม
	ปฏิบัติการ	วิชาการ	
ไม่มีหนี้	81	40	121
	21.37%	33.33%	24.19%
ซื้อหรือเช่าบ้าน	124	43	167
	32.19%	35.90%	33.06%

ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทหนี้กับสายงาน (ต่อ)

ประเภทหนี้	สายงาน		รวม
	ปฏิบัติการ	วิชาการ	
ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคแบบเงินผ่อน	101 26.65%	21 17.95%	122 24.60%
เพื่อการลงทุนในการประกอบธุรกิจ	32 8.18%	1 0.85%	33 6.45%
ค่ายาและค่ารักษาพยาบาล ค่าบริการทางกฎหมาย และค่าบริการอื่น ๆ	20 5.01%	4 3.42%	24 4.64%
อื่น ๆ	26 6.60%	10 8.55%	36 7.06%
รวม	384 100%	119 100%	503 100%
ค่า P-value จากการทดสอบสมมติฐานว่า ประเภทหนี้ กับสายงานมีความสัมพันธ์กัน = 0.003*** ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99			

จากตารางที่ 4.17 พบว่าบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีภาระหนี้ โดยเมื่อจำแนกหนี้ที่มีออกเป็นประเภทต่าง ๆ พบว่า หนี้ส่วนใหญ่ที่บุคลากรมีนั้น เป็นหนี้ของค่าใช้จ่ายในการผ่อนบ้าน และรองลงมาเป็นหนี้ที่เกิดจากการซื้อสินค้าในการอุปโภคบริโภคแบบเงินผ่อน ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกตามสายงานแล้ว พบว่า สายวิชาการนั้นมีสัดส่วนผู้เป็นหนี้้น้อยกว่าสายปฏิบัติการ และเมื่อพิจารณาตามประเภทหนี้แล้ว พบว่า ในสายวิชาการนั้นมีสัดส่วนผู้เป็นหนี้ที่เกิดจากการซื้อหรือเช่าบ้านมากกว่าสายปฏิบัติการ ในขณะที่สายปฏิบัติการนั้น มีสัดส่วนผู้เป็นหนี้จากการอุปโภคบริโภคมากกว่าสายวิชาการ

ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทหนี้กับเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน

ประเภทหนี้	เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)
ไม่มีหนี้	8,255.71
ใช้ซื้อหรือเช่าบ้าน	5,737.49
การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคแบบเงินผ่อน	1,707.82
การกั๊ยเงินเพื่อการลงทุนในการประกอบธุรกิจ	2,788.02
ค่ายาและค่ารักษาพยาบาล ค่าบริการทางกฎหมาย และค่าบริการอื่น ๆ	6,796

ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทหนี้กับเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน

ประเภทหนี้	เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)
อื่น ๆ	6,528.45
<p>ค่า P-value จากการทดสอบสมมติฐานว่า ปริมาณเงินออมต่อเดือนมีความแตกต่างกันในแต่ละประเภทหนี้ = 0.003**</p> <p>** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99</p>	

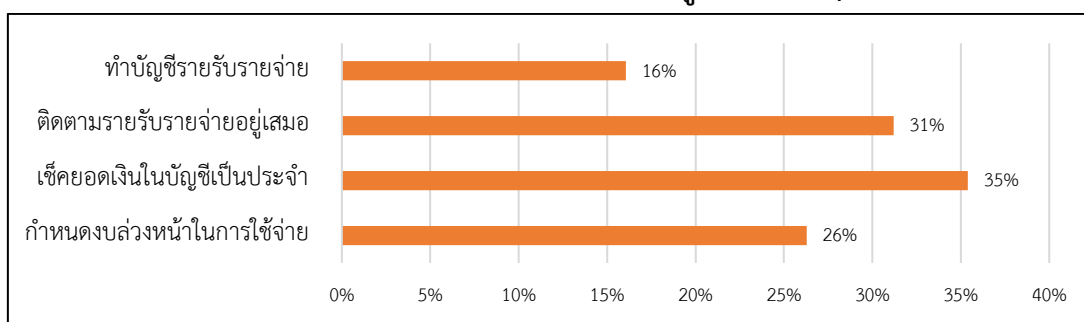
จากตารางที่ 4.18 แสดงให้เห็นว่า ปริมาณเงินออมต่อเดือนมีความแตกต่างกันตามแต่ละรูปแบบของหนี้แต่ละประเภท โดยพบว่า การไม่มีหนี้ นั้น จะทำให้เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนนั้นสูงกว่าการมีหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาประเภทหนี้ต่าง ๆ แล้วพบว่า กลุ่มที่มีหนี้ที่เกิดจากการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคแบบเงินผ่อนนั้น มีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด ซึ่งส่วนหนึ่งนั้น อาจเกิดจากความสามารถในการควบคุมตนเองในการบริโภคที่น้อย จึงทำให้เกิดการบริโภคที่มากเกินไปจนเป็นหนี้

ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคมากกว่าที่ตั้งใจ กับเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน

การใช้จ่ายเมื่อเทียบกับที่ตั้งใจ	เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)
เกินกว่าที่ตั้งใจ	5,263.53
ไม่เกินจากที่ตั้งใจ	8,996.48
<p>ค่า P-value จากการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเงินออมระหว่างกลุ่ม = 0.026**</p> <p>** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95</p>	

เมื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินเกี่ยวกับการใช้จ่ายที่ตนจ่ายจริง กับการใช้จ่ายเมื่อเทียบกับที่ตั้งใจ พบว่าส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายจริงที่มากกว่าที่ตั้งใจเอาไว้ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการที่มีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดนำมาสู่การใช้จ่ายที่มากกว่าที่ตั้งใจไว้ อย่างไรก็ตาม อาจมีบางส่วนที่เกิดจากการที่ไม่สามารถควบคุมตนเองให้ใช้จ่ายอย่างที่ตั้งใจไว้ได้ จึงทำให้เกิดการใช้จ่ายมากกว่าที่ตั้งใจ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบเงินออมเฉลี่ยของสองกลุ่มนี้แล้วพบว่า กลุ่มที่การใช้จ่ายจริงไม่เกินจากตั้งใจเอาไว้ โดยเฉลี่ยแล้วมีเงินออมต่อเดือนมากกว่า

ภาพที่ 4.12 การติดตามการใช้เงินในรูปแบบต่าง ๆ

จากการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการติดตามเงินของตน โดยจากภาพที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการติดตามเงินที่บุคลากรนิยมใช้มากที่สุดได้แก่ การเช็คยอดเงินในบัญชีเป็นประจำ อย่างไรก็ตามสำหรับบุคลากรแต่ละคนนั้น อาจมีการติดตามเงินของตนมากกว่าหนึ่งรูปแบบได้ โดยผู้วิจัยมีสมมติฐานเพิ่มเติมว่า คนที่มีการติดตามเงินของตนหลายรูปแบบมาก จะมีเงินออมที่มากด้วยเช่นกัน เนื่องจากการติดตามเงินของตนนั้นเป็นเหมือนการช่วยเตือนตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เงินของตนอยู่เสมอ จึงทำให้ผู้ที่มีการติดตามเงินของตนในหลาย ๆ รูปแบบ น่าจะมีการควบคุมตนเองที่ดีกว่าผู้ที่มีการติดตามเพียงรูปแบบเดียว หรือไม่มีการติดตามเงินของตนเลย เป็นต้น จึงได้ทำการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนรูปแบบการติดตามเงินที่มีกับเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน

จำนวนรูปแบบการติดตามเงินที่มี	เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)
1	2,050.43
2	5,517.69
3	7,149.19
4	13,094.44
ค่า P-value จากการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเงินออมระหว่างกลุ่ม = 0.002***	
*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99	

จากตารางที่ 4.20 แสดงให้เห็นว่าผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ คนที่มีการติดตามเงินของตนที่มาก โดยเฉลี่ยแล้วจะมีเงินออมมากกว่าคนที่มีการติดตามเงินน้อยตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยต้องการทดสอบเพิ่มเติมต่อไปว่า สำหรับผู้ที่มีการติดตามเงินเพียงรูปแบบเดียวแล้ว การติดตามเงินที่ต่างกันในแต่ละรูปแบบจะมีผลให้เงินออมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ และการติดตามเงินในรูปแบบใดมีแนวโน้มที่จะให้เงินออมโดยเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งได้ผลการทดสอบ ดังนี้

ตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการติดตามเงินที่มีกับเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน

จำนวนรูปแบบการติดตามเงินที่มี	เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)
กำหนดงบล่วงหน้า ในการใช้จ่ายอยู่เสมอ	2,089.35
ใช้คยอดเงินในบัญชีเป็นประจำ	8,828.28
ติดตามรายรับรายจ่ายอยู่เสมอ	6,026.91
ทำบัญชีรายรับรายจ่าย	3,090.47
ค่า P-value จากการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเงินออมระหว่างกลุ่ม = 0.009*** *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99	

จากตารางที่ 4.21 แสดงให้เห็นว่าผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การออมโดยเฉลี่ยของการติดตามเงินในแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มที่มีการใช้คยอดเงินในบัญชีของตนเป็นประจำนั้น พบว่ามีเงินออมต่อเดือนโดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ รองลงมานั้นได้แก่ การติดตามรายรับรายจ่ายของตนอยู่เสมอ

4.5 ความรู้ทางการเงิน และตัวแปรด้านพฤติกรรมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความรู้ทางการเงิน และตัวแปรด้านพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การมีความโน้มเอียงในปัจจุบัน การควบคุมตนเองนั้น จากงานศึกษาก่อนหน้านั้นพบว่ามีความสัมพันธ์กับการออมเงินด้วยเช่นกัน ดังนั้นการศึกษาตัวแปรเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจการออมมากขึ้น ซึ่งผลการทดสอบเป็นดังนี้

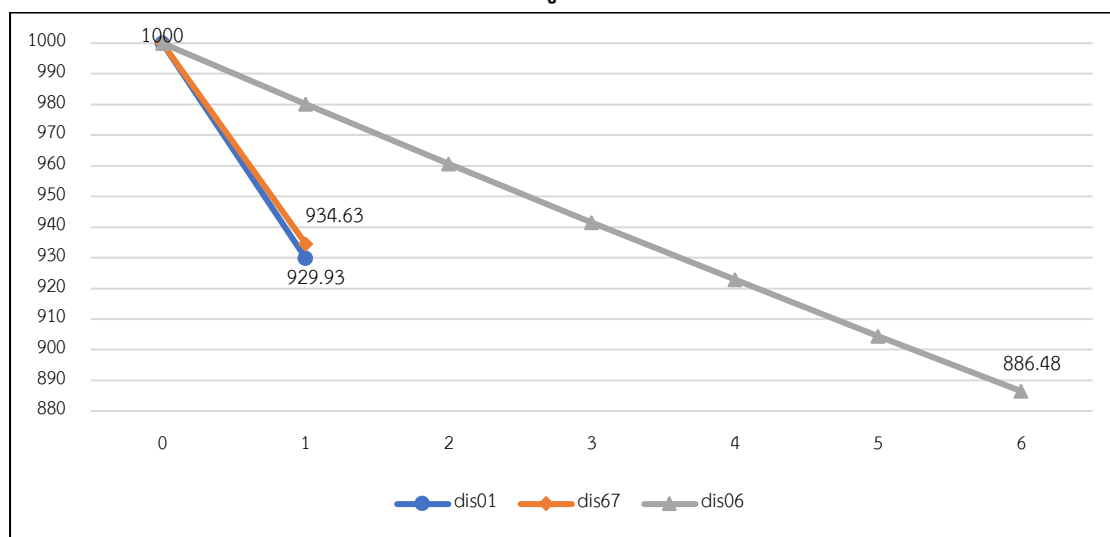
ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินกับสายงาน

สายงาน	จำนวนข้อที่ตอบถูก						รวม
	0	1	2	3	4	5	
ปฏิบัติการ	34 8.85%	36 9.38%	56 14.58%	107 27.86%	98 25.52%	53 13.80%	384 100%
วิชาการ	7 5.88%	10 8.40%	5 4.20%	18 15.13%	34 28.57%	45 37.82%	119 100%
รวม	41 8.15%	46 9.15%	61 12.13%	125 24.85%	132 26.24%	98 19.48%	503 100%
$\chi^2 = 42.29$ P-value = 0.00*** *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99							

จากตารางที่ 4.22 พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเงินพื้นฐานในระดับที่ปานกลาง และค่อนข้างดี บุคลากรโดยส่วนใหญ่นั้นมีคะแนนความรู้ทางการเงินตั้งแต่ 3 คะแนนขึ้นไปจาก

ทั้งหมด 5 คะแนน โดยเมื่อพิจารณาตามสายงานแล้วพบว่า โดยภาพรวมแล้วสายวิชาการมีแนวโน้มที่จะมีความรู้ทางการเงินมากกว่าสายปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาพที่ 4.13 การคิดลดมูลค่าเงินในแต่ละช่วงเวลา

เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านพฤติกรรมการคิดลดมูลค่าของเงินในแต่ละช่วงเวลา พบว่าอัตราการคิดลดโดยเฉลี่ยแล้วมีลักษณะมีความลำเอียงกับปัจจุบัน ซึ่งความลำเอียงกับปัจจุบันหมายถึงการที่มนุษย์ลดทอนอรรถประโยชน์ของตัวเลือกอนาคตอย่างมากเมื่อเทียบกับปัจจัยการคิดลดในแบบจำลองที่อธิบายการบริโภคแบบดั้งเดิม เมื่อต้องเผชิญกับทางเลือกระหว่างอนาคตและปัจจุบัน โดยจากภาพที่ 4.13 พบว่า เมื่อพิจารณาระหว่างการเลือกที่จะได้รับเงินในวันนี้หรือได้รับในอีกหนึ่งเดือนถัดไป (เส้น dis 01) ก็ระหว่างการเลือกที่จะรับเงินในหกเดือนข้างหน้าหรือรับเงินในอีกเจ็ดเดือนข้างหน้า (เส้น dis 67) พบว่าในช่วงเวลา 1 เดือนเท่านั้น เมื่อเป็นการตัดสินใจระหว่างวันนี้กับอีก 1 ข้างหน้า คนจะยอมรับเงินโดยเฉลี่ยแล้วในจำนวน 929.93 บาท ในขณะที่เมื่อเป็นการตัดสินใจเลือกรับเงินระหว่าง 6 เดือนและ 7 เดือนข้างหน้า คนจะยอมรับเงินโดยเฉลี่ยแล้วในจำนวน 934.63 บาท ซึ่งสะท้อนถึงการที่บุคคลากรรุ่นนั้นโดยเฉลี่ยแล้วมีความลำเอียงกับปัจจุบัน โดยพฤติกรรมดังกล่าว อาจส่งผลต่อการออมในทางลบ เนื่องจากตามทฤษฎีแล้วผู้ที่มีความลำเอียงกับปัจจุบันนั้นมีแนวโน้มที่จะใช้เงินในปัจจุบันมาก ส่งผลให้การออมเพื่อเก็บไว้ใช้ในอนาคตลดลง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาระหว่าง การได้รับเงินในวันนี้ กับอีกหกเดือนถัดไป (เส้น dis 06) พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วการคิดลดเป็นไปแบบไม่คงเส้นคงวา กล่าวคือ มูลค่าการคิดลดในช่วงเวลาหกเดือนข้างหน้านั้นไม่เป็นไปในสัดส่วนเดียวกับอัตราการคิดลดในช่วงหนึ่งเดือนข้างหน้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นความไม่คงเส้นคงวาในการตัดสินใจระหว่างช่วงเวลาระยะสั้น (1 เดือน) กับระยะยาว (6 เดือน)

ในขั้นต่อมาผู้วิจัยจะทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความลำเอียงกับปัจจุบัน และสินทรัพย์ของบุคลากรจุฬาฯ โดยมีสมมติฐานว่าคนที่มีความลำเอียงกับปัจจุบันจะมีสินทรัพย์น้อยกว่าคนที่ไม่มี ความลำเอียงกับปัจจุบัน โดยได้ผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างความลำเอียงกับปัจจุบัน

ความลำเอียงกับปัจจุบัน	สินทรัพย์
ไม่มีความลำเอียงกับปัจจุบัน	1,708,415
มีความลำเอียงกับปัจจุบัน	647,183
ค่า P-value จากการทดสอบสมมติฐานว่า คนที่มีความลำเอียงกับปัจจุบันจะมีสินทรัพย์น้อยกว่าคนที่ ไม่มีความลำเอียงกับปัจจุบัน = 0.091* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90	

ตารางที่ 4.23 แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของสินทรัพย์ระหว่างคนที่มีความลำเอียงกับปัจจุบัน และคนที่ไม่มี ความลำเอียงกับปัจจุบัน โดยพบว่าคนที่มีความลำเอียงกับปัจจุบันมีสินทรัพย์น้อยกว่าคนที่ไม่มี ความลำเอียงกับปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.24 ข้อมูลด้านการมี Self-Control ในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง

คุณลักษณะ		คะแนน การควบคุม ตนเอง (เฉลี่ย)	P-value จากการทดสอบ สมมติฐานว่ามีความ แตกต่างของคะแนนการ ควบคุมตนเองเฉลี่ยระหว่าง กลุ่ม
สายงาน	วิชาการ	2.38	0.000***
	ปฏิบัติการ	1.97	
เพศ	ชาย	2.02	0.412
	หญิง	2.08	
อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	2.01	0.463
	31-40 ปี	2.04	
	40 ปีขึ้นไป	2.10	
สถานภาพสมรส	สมรส	2.02	0.289
	โสด หย่าร้าง แยกกันอยู่ อื่น ๆ	2.08	

ตารางที่ 4.24 ข้อมูลด้านการมี Self-Control ในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง (ต่อ)

คุณลักษณะ		คะแนน การควบคุม ตนเอง (เฉลี่ย)	P-value จากการทดสอบ สมมติฐานว่ามีความ แตกต่างของคะแนนการ ควบคุมตนเองเฉลี่ยระหว่าง กลุ่ม
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1.79	0.000***
	ปริญญาตรี	2	
	ปริญญาโท	2.11	
	ปริญญาเอก	2.45	
*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99			

จากตารางที่ 4.24 ผู้วิจัยได้ทำการแยกวิเคราะห์ตามคุณลักษณะต่าง ๆ ของประชากร เพื่อดูว่าประชากรแต่ละกลุ่มมีลักษณะการควบคุมตนเองเป็นอย่างไร โดยค่าที่แสดงถึงความสามารถในการควบคุมตนเองได้แก่ตัวแปรการควบคุมตนเองซึ่งได้จากแบบสอบถาม โดยผลการวิเคราะห์มีดังนี้

คุณลักษณะที่พบที่มีความแตกต่างในระดับการควบคุมตนเองอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ ความแตกต่างทางด้านสายงาน และความแตกต่างทางด้านการศึกษา โดยพบว่าสายงานวิชาการ มีคะแนนการควบคุมตนเองโดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่าสายปฏิบัติการ และพบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะมีคะแนนการควบคุมตนเองที่สูงกว่าด้วยเช่นกัน

ในขั้นต่อมา ผู้วิจัยจะทำการแบ่งการวิเคราะห์คะแนนในการควบคุมตนเองออกเป็นด้าน ๆ ได้แก่ด้านการออม การใช้จ่าย และการตรวจสอบเงินของตนอยู่เสมอ เพื่อดูว่าความแตกต่างในแต่ละคุณลักษณะ ส่งผลต่อการควบคุมตนเองแต่ละด้านต่างกันหรือไม่

ตารางที่ 4.25 การควบคุมตนเองด้านการออมเงินในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง

คุณลักษณะ		คะแนน การควบคุม ตนเอง(เฉลี่ย)	P-value จากการทดสอบสมมติฐานว่า มีความแตกต่างของคะแนนการควบคุม ตนเองเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม
สายงาน	วิชาการ	0.67	0.000***
	ปฏิบัติการ	0.48	
เพศ	ชาย	0.51	0.220
	หญิง	0.53	

ตารางที่ 4.25 การควบคุมตนเองด้านการออมเงินในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง (ต่อ)

คุณลักษณะ		คะแนน การควบคุม ตนเอง(เฉลี่ย)	P-value จากการทดสอบสมมติฐานว่า มีความแตกต่างของคะแนนการควบคุม ตนเองเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม
อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	0.46	0.009***
	31-40 ปี	0.51	
	40 ปีขึ้นไป	0.57	
สถานภาพสมรส	สมรส	0.53	0.898
	โสด หย่าร้าง แยกกันอยู่ อื่น ๆ	0.53	
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	0.45	0.000***
	ปริญญาตรี	0.48	
	ปริญญาโท	0.59	
	ปริญญาเอก	0.69	
*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99			

จากตารางที่ 4.25 แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการควบคุมตนเองมีความแตกต่างกันในหลากหลายคุณลักษณะอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งทางด้านสายงาน อายุ และการศึกษา ซึ่งทางด้านอายุนั้น ผู้วิจัยได้มีสมมติฐานตั้งต้นว่ามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการควบคุมตนเองในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือเมื่ออายุมาก จะสามารถควบคุมตนเองได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านเพศนับเป็นอีกหนึ่งปัจจัย ที่มีสมมติฐานว่าเพศชายจะมีความสามารถในการควบคุมตนเองที่ดีกว่าเพศหญิงนั้นพบว่ากลับไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4.26 การควบคุมตนเองด้านการใช้จ่ายในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง

คุณลักษณะ		คะแนน การควบคุมตนเอง (เฉลี่ย)	P-value จ า ก การ ท ด ส อ บ สมมติฐานว่ามีความแตกต่างของ คะแนนการควบคุมตนเองเฉลี่ย ระหว่างกลุ่ม
สายงาน	วิชาการ	0.79	0.000***
	ปฏิบัติการ	0.69	
เพศ	ชาย	0.73	0.567
	หญิง	0.71	

ตารางที่ 4.26 การควบคุมตนเองด้านการใช้จ่ายในแต่ละคุณลักษณะของตัวอย่าง (ต่อ)

คุณลักษณะ		คะแนน การควบคุมตนเอง (เฉลี่ย)	P-value จาก การ ท ท ส อ บ สมมติฐานว่ามีความแตกต่างของ คะแนนการควบคุมตนเองเฉลี่ย ระหว่างกลุ่ม
อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	0.65	0.000***
	31-40 ปี	0.69	
	40 ปีขึ้นไป	0.76	
สถานภาพสมรส	สมรส	0.72	0.8933
	โสด หย่าร้าง	0.72	
	แยกกันอยู่ อื่น ๆ		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	0.67	0.000***
	ปริญญาตรี	0.70	
	ปริญญาโท	0.72	
	ปริญญาเอก	0.81	
*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99			

ความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านรายจ่ายนั้น พบว่ามีความแตกต่างในคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับความสามารถในการควบคุมตนเองด้านการออม ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะด้าน การศึกษา สายงาน และอายุ ซึ่งคนที่มีอายุเพิ่มขึ้นนั้นมีแนวโน้มที่จะมีการควบคุมตนเองที่ดีขึ้น ซึ่งผลการศึกษา สอดคล้องกับงานของ Ameriks et al., (2007) เช่นกันที่ว่า เมื่อคนมีอายุเพิ่มขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีการควบคุมตนเองที่ดีขึ้น โดยอาจเนื่องมาจากคนที่มีอายุมากขึ้นนั้นมีการเรียนรู้ที่จะปรับ พฤติกรรมการบริโภคของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งการรู้จักการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อมา ช่วยในการออมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4.27 การควบคุมตนเองในด้านการตรวจสอบเงินของตนอย่างสม่ำเสมอในแต่ละ
คุณลักษณะของตัวอย่าง

คุณลักษณะ		คะแนน การควบคุมตนเอง (เฉลี่ย)	P-value จากการทดสอบ สมมติฐานว่ามีความแตกต่าง ของคะแนนการควบคุม ตนเองเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม
สายงาน	วิชาการ	0.91	0.003***
	ปฏิบัติการ	0.76	
เพศ	ชาย	0.82	0.298
	หญิง	0.78	
อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	0.89	0.031**
	31-40 ปี	0.83	
	40 ปีขึ้นไป	0.76	
สถานภาพสมรส	สมรส	0.77	0.137
	โสด หย่าร้าง แยกกันอยู่ อื่น ๆ	0.83	
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	0.66	0.000***
	ปริญญาตรี	0.81	
	ปริญญาโท	0.8	
	ปริญญาเอก	0.94	
*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99			
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95			

คุณลักษณะที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของคะแนนการควบคุมตนเองอย่างมีนัยสำคัญนั้น
จากตารางที่ 4.27 พบว่ายังเป็นคุณลักษณะเดียวกับในด้านการใช้จ่าย ซึ่งได้แก่ อายุ การศึกษา
และสายงาน โดยยังคงพบว่า สายงานวิชาการ ผู้ที่มีการศึกษาสูง และผู้ที่มีอายุสูงนั้น มีคะแนน
ความสามารถในการควบคุมตนเองสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการออมระดับบุคคล ด้วยแบบจำลองทางเศรษฐมิติ

ผลการศึกษาพฤติกรรมการควบคุมตนเองที่มีต่อการออมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นผู้ศึกษาได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็นสองส่วนตามวัตถุประสงค์ โดยจะเป็นการประมาณค่าสัมประสิทธิ์และวิเคราะห์ผลการศึกษาผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อปริมาณเงินออมต่อเดือน และโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ ซึ่งในแต่ละวัตถุประสงค์นั้น จะทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และทำการวิเคราะห์โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ประเภทของบุคลากร สายงาน และระดับรายได้ โดยผลการศึกษาที่มีรายละเอียดดังนี้

5.1 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์และการวิเคราะห์อิทธิพลของการควบคุมตนเองที่มีต่อปริมาณเงินออมต่อเดือน

5.1.1 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากตัวอย่างทั้งหมด

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะใช้แบบจำลองเชิงเส้นในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือน ซึ่งจะแบ่งการประมาณค่าออกเป็นสองวิธีได้แก่ OLS และ Tobit ซึ่งผลการทดสอบเป็นดังนี้

1) ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Squares: OLS)

ตารางที่ 5.1 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์

ตัวแปร	แบบจำลอง 1	Cluster INC			
		แบบจำลอง 2	แบบจำลอง 3	แบบจำลอง 4	แบบจำลอง 5
SEX	-3,107.04	-3,107.03	3,004.31	2,962.96	2914.11
AGE	-383.46	-383.46	-419.43	-404.07	-387.93
AGE ²	4.62	4.61	4.75	4.37	4.20
MAR	2,094.43	2,094.42	2114.52*	2325.62*	2322.75*
HEAD	-1,673.20*	-1673.19**	-1246.60*	-1462.38**	-1457.20**
Edu2	350.78	350.77	24.29	-383.38	-527.15
Edu3	-758.07	-758.06	-699.99	-1,107.60	-1432.52
Edu4	2,910.57	2,910.56	2,552.07	2,153.32	1425.00

ตารางที่ 5.1 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ (ต่อ)

ตัวแปร	แบบจำลอง 1	Cluster INC			
		แบบจำลอง 2	แบบจำลอง 3	แบบจำลอง 4	แบบจำลอง 5
TEACH	770.96	770.95	1,257.19	1,222.46	1524.74
INC	0.30***	0.30***	0.31***	0.30***	0.31***
RDEBT	-995.74	-995.73	-1,102.25*		
DEBT				-2,892.115**	-2931.01**
FLIT	593.73	593.72	724.22**	687.56**	677.07**
SC	-1,778.95	-1,778.94	1,536.499*	1,700.776*	1556.40
SC*SEX	3,055.75	3,055.74			
SC*AGE	-12.62	-12.62			
CD	-7,355.91	-7,355.91**	1,512.79**	1,570.60**	
CDU					1198.32
CDS					-1262.45
CDB					2732.42***
SC*CD	4,807.26**	4,807.26**			
ค่าคงที่	5,476.88	5,476.88	-539.64	145.74	71.58
จำนวนตัวอย่าง	405	405	405	413	414
R ²	0.3008	0.3024	0.2901	0.2933	0.2971
Root MSE	12288	12408	12470	12339	12324

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีปริมาณเงินออมต่อเดือน (บาท) เป็นตัวแปรตาม

แบบจำลองที่ 1 เป็นการทดสอบด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดโดยมีตัวแปรตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยวางไว้ อย่างไรก็ตามการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองที่ 1 นั้นอาจเกิดปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroscedasticity) เนื่องจากบุคลากรที่มีรายได้สูงนั้น สามารถเลือกที่จะออมได้หลากหลายกว่าบุคลากรที่มีรายได้น้อย จึงทำให้เกิดปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ได้ ดังนั้นเพื่อความถูกต้องของการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ จึงได้ทำการแก้ปัญหา ความแปรปรวนไม่คงที่ด้วยวิธีการ Cluster Robust ในตัวแปรรายได้ต่อเดือน (INC)

แบบจำลองที่ 2 เป็นแบบจำลองที่ประกอบไปด้วยตัวแปรควบคุม และตัวแปรที่สนใจทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้ โดยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรรายได้ ภาระเลี้ยงดูในครัวเรือน และการผูกมัด

ในการออมนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรรายได้ และระดับภาระเลี้ยงดูในครัวเรือนนั้น ค่าสัมประสิทธิ์สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของตัวแปรด้านพฤติกรรมนั้นพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตนเองและการผูกมัดตนเองในการออมนั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามพบว่า การผูกมัดในการออมนั้นส่งผลทางลบต่อปริมาณการออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบต่อมาในแบบจำลองที่ 3 เพื่อตรวจสอบสอดคล้องของค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว

แบบจำลองที่ 3 เป็นแบบจำลองที่มีการปรับตัวแปรที่เป็นปฏิสัมพันธ์ออก โดยพบว่าในกลุ่มตัวแปรควบคุม ตัวแปรสถานภาพสมรส ภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือน รายได้ ภาระหนี้และความรู้ทางการเงิน ส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรสถานภาพสมรสนั้นมีผลกระทบต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในทางบวก ซึ่งขัดกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยอาจเป็นเพราะว่า คนที่อยู่ในสถานภาพสมรสนั้น ต้องคำนึงถึงการใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในครอบครัวเพิ่มเติม จึงทำให้ต้องออมเงินมากขึ้นกว่าคนที่อยู่ในสถานภาพอื่น ๆ และพบว่าตัวแปรควบคุมอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญมีทิศทางของผลกระทบที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของตัวแปรเชิงพฤติกรรมนั้น พบว่าตัวแปรการควบคุมตนเอง และตัวแปรการมีเครื่องมือผูกมัดในการออมนั้นมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

แบบจำลองที่ 4 เป็นแบบจำลองที่ผู้วิจัยได้ลองปรับตัวแปรควบคุมหนึ่งตัวจากแบบจำลองที่ 3 โดยเปลี่ยนจากระดับภาระหนี้ เป็นตัวแปรการมี/ไม่มีหนี้ เพื่อทดสอบความคงเส้นคงวาของค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองที่ 3 โดยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ไม่แตกต่างจากแบบจำลองที่ 3 เท่าใดนัก และการมีหนี้สินพบว่ามีผลต่อปริมาณเงินออมในทางลบอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นกัน

แบบจำลองที่ 5 เป็นแบบจำลองที่มีปรับตัวแปรการมีการผูกมัดในการออม โดยการแบ่งออกเป็น การมีการผูกมัดน้อย (ตั้งกฎเพียงอย่างเดียว:CDU) การมีการผูกมัดโดยการลดสภาพคล่องของเงินเพียงอย่างเดียว (CDS) และการผูกมัดระดับสูง (CDB) โดยเทียบกับคนที่ไม่มีมีการผูกมัดใด ๆ เพื่อดูผลกระทบของการผูกมัดในรูปแบบต่าง ๆ ต่อปริมาณเงินออมต่อเดือน ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ไม่แตกต่างจากแบบจำลองที่ 4 เท่าใดนัก และพบว่ามีเพียงการผูกมัดในระดับสูงเท่านั้นที่มีผลกระทบต่อปริมาณเงินออมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ

2) ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยแบบจำลองโทบิต (Tobit Model)

จากการที่ตัวแปรเงินออมต่อเดือนเดือน หรือตัวแปรตามในการศึกษาคั้งนี้นั้นมีลักษณะของข้อมูลที่มีค่าตั้งแต่ศูนย์ขึ้นไป กล่าวได้ว่ามีลักษณะของการที่ตัวแปรถูกจำกัดค่าต่ำสุดไว้

(Left-Censored Observation) ดังนั้นแบบจำลองที่สามารถนำมาใช้ในการอธิบายข้อมูลดังกล่าวได้คือแบบจำลอง Tobit โดยผู้วิจัยจะทำการทดสอบแบบจำลอง Tobit โดยผลการทดสอบเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.2 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit

ตัวแปร	Cluster INC				
	แบบจำลอง 6	แบบจำลอง 7	แบบจำลอง 8	แบบจำลอง 9	แบบจำลอง 10
SEX	7,828.20	3,091.06	2,878.74	2,773.14	2,662.42
AGE	97.41	-185.24	-257.96	-219.79	-162.2
AGE ²	5.55	2.28	3.00	2.65	1.63
MAR	1,922.46	2,114.40	2,452.56**	2,484.99*	2,365.93*
HEAD	-2,431.39**	-2,225.02**	-2,239.42***	-2,300.20***	-2,337.65***
Edu2	1,994.16	2,439.30	1,782.11	1,599.22	344.64
Edu3	301.19	871.53	475.26	145.47	-1,599.83
Edu4	4,545.92*	4,675.94**	4,127.22*	3,266.55	
TEACH	241.16	1,006.93	1,060.24	1,487.45	2,502.82*
INC	0.320***	0.318***	0.31***	0.32***	0.34***
RDEBT	-1,424.37**	-1,440.62**			
DEBT			-2,764***	-2,802.47**	-2,830.38**
FLIT	1,298.37**	1,207.29**	1,101.14**	1,081.10**	1,161.10**
SC	15,156.33	3,693.079***	4,058.28***	4,008.67***	4,051.25***
SC*SEX	4,923.05				
SC*AGE	-245.45				
CD	18,594.91***	10,784.53***	10,363.4***		10,276.56***
CDU				10,266.52***	
CDS				6,218.44**	
CDB				11,315.45***	
SC*CD	-3,725.54				
จำนวนตัวอย่าง	405	405	413	414	413
Pseudo R ²	0.0297	0.0290	0.0283	0.0285	0.03
Log pseudo likelihood	-3404.40	-3406.90	-3493.04	-3492.81	-3,493.52

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีปริมาณเงินออมต่อเดือน (บาท) เป็นตัวแปรตาม

จากผลการทดสอบตามตารางที่ 5.2 เป็นการทดสอบระหว่างแบบจำลอง 4 แบบจำลอง โดยทำการแก้ปัญหา Heteroscedasticity ด้วยวิธีการ Cluster Robust ในตัวแปรรายได้ต่อเดือน

แบบจำลองที่ 6 เป็นแบบจำลองที่ประกอบไปด้วยตัวแปรควบคุม และตัวแปรที่สนใจทั้งหมด ในการศึกษาครั้งนี้ โดยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรรายได้ ภาวะเลี้ยงดูในครัวเรือน ภาวะหนี้ ความรู้ทางการเงิน การศึกษาระดับปริญญาเอก และการผูกมัดในการออมนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรดังกล่าว มีค่าสัมประสิทธิ์สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบต่อมา ในแบบจำลองที่ 7 เพื่อดูความสอดคล้องของค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว

แบบจำลองที่ 7 เป็นแบบจำลองที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยการปรับตัวแปรที่เป็นปฏิสัมพันธ์ ออก โดยพบว่าในกลุ่มตัวแปรควบคุมนั้น ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่มีนัยสำคัญนั้นไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ในส่วนของตัวแปรเชิงพฤติกรรมนั้น พบว่าตัวแปรการควบคุมตนเอง และตัวแปร การมีเครื่องมือผูกมัดในการออมนั้นมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้

แบบจำลองที่ 8 เป็นแบบจำลองที่ผู้วิจัยได้ลองปรับตัวแปรควบคุมหนึ่งตัวจากแบบจำลองที่ 7 โดยเปลี่ยนจากระดับภาวะหนี้ เป็นตัวแปรการมี/ไม่มีหนี้ เพื่อทดสอบความคงเส้นคงวา ของค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองที่ 7 โดยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่น ๆ ในแบบจำลองนั้น ไม่แตกต่างจากแบบจำลองที่ 7 เท่าใดนัก โดยพบว่าตัวแปรการมี/ไม่มีหนี้ นั้น พบว่ามีผลต่อปริมาณ เงินออมในทางลบอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามตัวแปรสถานภาพ สมรสนั้นมีผลกระทบต่อปริมาณการออมทางบวกอย่างมีนัยสำคัญซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

แบบจำลองที่ 9 เป็นแบบจำลองที่มีการแบ่งรูปแบบการผูกมัดในการออมเช่นเดียวกับ แบบจำลองที่ 5 เพื่อดูผลกระทบของการผูกมัดในรูปแบบต่าง ๆ ต่อปริมาณเงินออมต่อเดือน ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ไม่ต่างจากแบบจำลองที่ 8 เท่าใดนัก โดยในแบบจำลองนี้พบว่าการผูกมัด ในการออมในทุกรูปแบบมีผลทางบวกต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้ที่มีการผูกมัด ในระดับสูงนั้นมีแนวโน้มที่จะมีการออมโดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่าผู้ที่มีการผูกมัดในรูปแบบอื่น และรองลงมาได้แก่ ผู้ที่มีการผูกมัดน้อย ซึ่งต่างจากในแบบจำลองที่ 5 ที่มีแต่การผูกมัดระดับสูง ที่จะมีผลต่อปริมาณเงินออมแต่เพียงอย่างเดียว

จากการทดสอบทั้งในแบบจำลอง OLS และ Tobit นั้นพบว่าแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุด ในการอธิบายพฤติกรรมกรรมการออมของบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น ได้แก่ แบบจำลอง ที่มีตัวแปรเหมือนกับในแบบจำลองที่ 8 กล่าวคือ ในกลุ่มตัวแปรควบคุมนั้น การมีหนี้ส่งผลต่อปริมาณ การออมอย่างมีนัยสำคัญมากกว่าระดับภาวะหนี้ และในกลุ่มตัวแปรด้านพฤติกรรมนั้น การควบคุม ตนเอง และการมีเครื่องมือผูกมัดตนเองในการออมนั้นส่งผลต่อปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มากกว่ากรณีที่ตัวปฏิสัมพันธ์ร่วมต่าง ๆ เข้ามา เช่นในแบบจำลองที่ 2 และ 6 ในด้านวิธีการประมาณ

ค่าสัมประสิทธิ์นั้นพบว่า การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีโทบิตนั้นสมเหตุสมผลมากกว่าดังเหตุผลที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนั้นในการวิเคราะห์ส่วนถัดไปจะใช้วิธีการวิเคราะห์ตามแบบจำลองที่ 8

โดยจากการทดสอบในแบบจำลองต่าง ๆ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ในภาคผนวก ข. พบว่าเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว โดยค่าสหสัมพันธ์ของการศึกษาระดับปริญญาเอก และสายงานวิชาการ มีค่ามากกว่า 0.7 อย่างไรก็ตาม จากการทดสอบเพิ่มเติมโดยการลดตัวแปรการศึกษาปริญญาเอก เช่นในแบบจำลองที่ 10 แล้วพบว่า ผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อปริมาณการออมนั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉพาะตัวแปรที่สนใจในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้แก่การควบคุมตนเอง และการผูกมัดในการออม ดังนั้นการวิเคราะห์แบบจำลองในส่วนอื่น ๆ รวมถึงการวิเคราะห์ผลการศึกษายังคงยึดตามแบบจำลองตามข้อที่ 8 เช่นเดิม

5.1.2 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยแบ่งตามคุณลักษณะต่าง ๆ

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการทดสอบความแตกต่างของผลกระทบของตัวแปรด้านพฤติกรรมและตัวแปรควบคุมอื่น ๆ ว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาทดสอบหรือไม่ ซึ่งผลการทดสอบเป็นดังต่อไปนี้

1) ประเภทและสายงานของบุคลากร

ตารางที่ 5.3 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit (Cluster INC) ตามประเภทและสายงานของบุคลากร

ตัวแปร	ประเภทบุคลากร		สายงาน	
	พนักงานมหาวิทยาลัย	อื่น ๆ	วิชาการ	ปฏิบัติการ
SEX	3,534.57	4,239.40	8,563.46*	-1,840.81*
AGE	-100.90	1,720.78	-1,380.96	-548.76
AGE ²	-0.34	-16.91	12.49	7.44
MAR	2,477.86	2,176.62	514.79	2,092.41
HEAD	-1,873.62**	-3,093.56	-2,456.91	-1,659.61**
Edu2	293.03	7,200.16		
Edu3	-1,004.61	3,671.92		
Edu4	265.93	15,097.91		
TEACH	2,007.03	-4,284.73		
INC	0.37***	0.17	0.64***	0.16***
DEBT	-868.22	-9,317.37***	-537.24	-3,820.26**

ตารางที่ 5.3 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit (Cluster INC) ตามประเภทและสายงานของบุคลากร (ต่อ)

ตัวแปร	ประเภทบุคลากร		สายงาน	
	พนักงานมหาวิทยาลัย	อื่น ๆ	วิชาการ	ปฏิบัติการ
FLIT	949.49**	2,138.94**	1,442.62	580.43**
SC	4,586.79**	1,777.07	10,009.30**	2,193.70**
CD	8,831.50***	13,997.46***	13,156.02***	7,416.13***
จำนวนตัวอย่าง	321	92	106	309
Pseudo R2	0.0296	0.0270	0.0162	0.0302
Log pseudolikelihood	-2660.7715	-822.13601	-1107.4669	-2322.8459

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีปริมาณเงินออมต่อเดือน (บาท) เป็นตัวแปรตาม

จากตารางที่ 5.3 เป็นการทดสอบความแตกต่างของกลุ่มของบุคลากรในประเภทต่าง ๆ และสายงานของบุคลากร โดยการแบ่งประเภทบุคลากรนั้นจะแบ่งออกเป็น พนักงานมหาวิทยาลัย และอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการพนักงานมหาวิทยาลัยเปลี่ยนสถานภาพ และลูกจ้างประจำ เงินงบประมาณแผ่นดิน โดยสาเหตุที่ต้องทำการแบ่งความแตกต่างออกเป็น 2 กลุ่มนั้นเนื่องจากจำนวนตัวอย่างที่เก็บมาเมื่อแบ่งแยกออกเป็นแต่ละประเภทแล้วพบว่า ส่วนใหญ่แล้วเป็นกลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัย และจะมีประเภทอื่น ๆ เป็นส่วนน้อย ดังนั้นเพื่อให้สามารถทดสอบทางสถิติได้อย่างเหมาะสมจึงทำการแบ่งออกเป็นเพียงสองกลุ่ม

เมื่อพิจารณาประเภทของบุคลากรแล้วพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการกำหนดปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญนั้น มีทิศทางของผลกระทบตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยแล้วพบว่าขนาดของผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ โดยเฉพาะตัวแปรที่มีนัยสำคัญนั้นจะมีขนาดใหญ่กว่ากลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัย และพบว่าปัจจัยด้านรายได้นั้นไม่มีนัยสำคัญในการกำหนดปริมาณเงินออมต่อเดือนของกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาในสายงานแล้วพบความแตกต่างในหลายปัจจัย โดยในปัจจัยด้านเพศนั้นพบว่าในสายวิชาการนั้นเพศชายจะมีเงินออมโดยเฉลี่ยแล้วมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในสายปฏิบัติการนั้นพบว่า เพศหญิงจะมีเงินออมโดยเฉลี่ยแล้วมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของภาระเลี้ยงดูนั้นพบว่าอิทธิพลของภาระเลี้ยงดูของสายวิชาการนั้นมากกว่าสายปฏิบัติการ อย่างไรก็ตามพบว่าแม้สายปฏิบัติการเท่านั้นที่ภาระเลี้ยงดูส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือน

ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาในส่วนของปัจจัยด้านรายได้ที่พบว่ามีผลต่อรายจ่ายด้านรายได้นั้นพบว่ามีผลต่อรายจ่ายด้านรายได้นั้นมีความโน้มเอียงในการออมเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น (Marginal Propensity to Save) มากกว่าสายปฏิบัติการถึงประมาณสี่เท่า และเมื่อพิจารณาผลของภาระหนี้ที่มีต่อปริมาณเงินออมนั้นพบว่าผลกระทบของภาระหนี้ของสายปฏิบัติการนั้นมีมากกว่าสายวิชาการ และภาระหนี้ยังมีผลกระทบในทางลบอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะแค่ในสายปฏิบัติการด้วยเช่นกัน ในส่วนของปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินพบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อปริมาณเงินออม โดยความรู้ทางการเงินนั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในสายวิชาการมากกว่าสายปฏิบัติการ อย่างไรก็ตามพบว่าในสายปฏิบัติการนั้น ความรู้ทางการเงินส่งผลทางบวกต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากความที่วัดความรู้ทางการเงินในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวัดความรู้ทางการเงินแบบพื้นฐาน ซึ่งสายวิชาการนั้นโดยภาพรวมมีความรู้ทางการเงินสูงอยู่แล้ว ดังนั้นความรู้ทางการเงินที่เพิ่มขึ้น จึงอาจไม่ได้ส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มมากขึ้นเท่าใดนัก ซึ่งต่างกับสายปฏิบัติงานที่โดยภาพรวมแล้วมีความรู้ทางการเงินน้อยกว่า ดังนั้นการที่ความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้นจึงส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของปัจจัยพฤติกรรมนั้นพบว่าผลกระทบของการควบคุมตนเอง และการมีการผูกมัดในการออมนั้น มีอิทธิพลในทางบวกในกลุ่มบุคลากรสายวิชาการ และสายปฏิบัติการ อย่างไรก็ตามพบว่า ผลกระทบของปัจจัยทั้งสองนั้นในสายวิชาการมีมากกว่าสายปฏิบัติการ

2) ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยแบ่งตามรายได้ของบุคลากร

ตารางที่ 5.4 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit (Cluster INC) ตามระดับรายได้ของบุคลากร

ตัวแปร	ระดับรายได้ต่อเดือน (บาท)		
	น้อย (<20,000)	ปานกลาง (20,000-40,000)	สูง (>40,000)
SEX	-449.64	-741.12	9,580.32**
AGE	-111.34	-309.97	-856.63
AGE ²	1.42	4.31	6.25
MAR	-424.59	385.76	6,101.47
HEAD	-344.10***	-2,102.57***	-4,219.66
TEACH	-281.43	-849.75	2,030.72
INC	-0.03	0.27***	0.55***
DEBT	-1,464.76**	-3,178.84**	-5,806.26
FLIT	152.09	497.80**	1,219.06

ตารางที่ 5.4 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit (Cluster INC) ตามระดับรายได้
ของบุคลากร (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับรายได้ต่อเดือน (บาท)		
	น้อย (<20,000)	ปานกลาง (20,000-40,000)	สูง (>40,000)
SC	827.26***	1,050.01	7,575.34***
CD	2,987.72***	4,239.87***	12,526.37**
จำนวนตัวอย่าง	136	173	106
Pseudo R2	0.0472	0.0393	0.0140
Log pseudolikelihood	-872.22716	-1306.7901	-1076.4226

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีปริมาณเงินออมต่อเดือน (บาท) เป็นตัวแปรตาม

จากตารางที่ 5.4 พบว่าในกลุ่มผู้มีรายได้สูงนั้น ความแตกต่างทางเพศมีผลต่อปริมาณการออมต่อเดือน โดยพบว่าผู้ชายมีเงินออมโดยเฉลี่ยแล้วมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านภาระเลี้ยงดูยังพบว่าส่งผลกระทบต่อเงินออมมากขึ้นตามรายได้ โดยอาจจะเนื่องมาจากระดับค่าใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงดูคนในครัวเรือนนั้นสูงขึ้นสอดคล้องกับรายได้ อย่างไรก็ตามพบว่าในกลุ่มผู้มีรายได้สูงนั้น ภาระเลี้ยงดูไม่ได้ส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านรายได้นั้น พบว่าความโน้มเอียงในการออมเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นนั้น มีค่าสูงขึ้นตามระดับรายได้ โดยพบว่ารายได้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินออมในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยอย่างมีนัยสำคัญ ในทางกลับกันนั้น พบว่าการเป็นหนี้ส่งผลกระทบทงลบต่อเงินออมในขนาดที่มากขึ้นตามรายได้ แต่ในกลุ่มผู้มีรายได้สูงนั้น การเป็นหนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาตัวแปรด้านพฤติกรรมนั้นพบว่าพฤติกรรมการควบคุมตนเองส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินออมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยขนาดของผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อเงินออมนั้นมากขึ้นตามระดับรายได้ อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางนั้นพบว่าพฤติกรรมการควบคุมตนเองนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเงินออมอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนการมีการผูกมัดในการออมนั้นพบว่าส่งผลในทางบวกต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญ โดยขนาดของผลกระทบนั้นเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ที่สูงขึ้น

3) ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการออมของบุคลากร

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามวัตถุประสงค์ในการออม โดยจะแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการออมเพื่อไว้ใช้เมื่อเลิกทำงานประจำ ซึ่งเป็นการออมเพื่อเป้าหมายระยะยาว และกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมเพื่อไว้ในวัตถุประสงค์อื่น ๆ ในการทดสอบครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มตัวแปรความลำเอียงกับปัจจุบัน (Present Bias) เข้ามาในการทดสอบ เพื่อดูผลกระทบของตัวแปรดังกล่าวต่อวัตถุประสงค์การออมที่ต่างกัน

ตารางที่ 5.5 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Tobit (Cluster INC) ตามวัตถุประสงค์ในการออมของบุคลากร

ตัวแปร	วัตถุประสงค์ในการออม			
	เพื่อใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ		อื่น ๆ	
	แบบจำลอง 11	แบบจำลอง 12	แบบจำลอง 13	แบบจำลอง 14
SEX	4,829.80	5,706.65	1,172.06	1,079.15
AGE	-247.83	-76.70	-765.18	-657.44
AGE ²	2.56	0.73	9.48	8.00
MAR	2,704.16	2,105.78	2,603.94	3,193.44
HEAD	-2,757.39***	-3,345.50**	-2,244.54	-2,711.38
EDU2	2,660.29	3,760.68	877.52	-881.96
EDU3	552.11	1,033.01	480.53	-1,296.44
EDU4	1,354.84	2,582.35	8,861.74**	9,078.32
TEACH	2,961.50	3,391.98	-789.53	-1,292.61
INC	0.31***	0.33***	0.26***	0.32***
DEBT	-2,266.38	-3,842.50	-3,865.28*	-5,213.76**
FLIT	307.57	-447.72	2,164.09**	2,213.02**
SC	2,752.80*		4,236.11**	
PB		-4,910.41*		6,961.67*
CD	3,933.34*	3,324.90*	11,453.52***	14,195.66***
จำนวนตัวอย่าง	172	157	241	226
Pseudo R2	0.0153	0.0158	0.0380	0.0387
Log pseudolikelihood	-1768.7052	-1637.6866	-1717.5784	-1629.7567

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีปริมาณเงินออมต่อเดือน (บาท) เป็นตัวแปรตาม

จากตารางที่ 5.5 พบว่าในกลุ่มผู้ที่มีการออมเพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำนั้น ในกลุ่มตัวแปรควบคุมนั้นพบว่ามีเพียงรายได้ และภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนเท่านั้นที่ส่งผลต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในกลุ่มผู้ที่มีการออมเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ นั้น การศึกษาระดับปริญญาเอก รายได้ การมีหนี้ และความรู้ทางการเงิน นั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาตัวแปรด้านพฤติกรรมนั้นพบว่าพฤติกรรมการควบคุมตนเองส่งผลต่อปริมาณเงินออมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยขนาดของผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อเงินออมนั้นจะมีขนาดน้อยกว่าถ้าเงินออมนั้นเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นวัตถุประสงค์ระยะสั้น เช่นการท่องเที่ยว หรือการออมเพื่อไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน และยังพบว่า ตัวแปรความโน้มเอียงกับปัจจุบันนั้นสามารถอธิบายการออมทั้งในการออมเพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ และการออมเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มผู้ที่ออมเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ นั้น ความลำเอียงกับปัจจุบันนั้นส่งผลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งขัดกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.1.3 วิเคราะห์ผลการศึกษา

จากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากกลุ่มตัวอย่างในแบบจำลองและวิธีการประมาณค่าที่ต่างกัน ในส่วนนี้จะทำการวิเคราะห์ผลการศึกษาจากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อดูการตอบสนองของตัวแปรเงินออมจากแต่ละกลุ่ม

1) การควบคุมตนเอง (Self-Control)

จากการทดสอบพบว่า ตัวแปรการควบคุมตนเองนั้นมีผลกระทบต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในหลายแบบจำลอง ซึ่งสะท้อนถึงการที่บุคลากรของจุฬาลงกรณ์นั้น โดยภาพรวมแล้วไม่ได้มีการบริโภคที่สอดคล้องกับทฤษฎีรายได้ถาวร โดยแม้ว่าจะสามารถวางแผนการบริโภคเพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเองในระยะยาวได้ แต่การเลือกที่จะบริโภค และออมในแต่ละเวลานั้นอาจไม่ได้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการควบคุมตนเองที่ Thaler & Shefrin (1981) ได้นำเสนอไว้ โดยการสร้างค่าของตัวแปรการควบคุมตนเองนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้ความสามารถในการควบคุมตนเองนั้นมาจากพฤติกรรมในด้านที่เกี่ยวข้องกับ การบริโภค การออม และการตรวจสอบเงินของตนเอง ซึ่งคนที่มีพฤติกรรมทั้งสามด้านในทางบวกแล้ว มีแนวโน้มที่จะมีการควบคุมตนเองที่ดีด้วยเช่นกัน

จากการทดสอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนั้น พบว่าตัวแปรการควบคุมตนเองนั้น ในการประมาณค่าด้วยวิธี OLS พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 อย่างไรก็ตาม ในการประมาณค่าด้วยวิธี Tobit นั้นพบว่า ตัวแปรดังกล่าวโดยส่วนใหญ่แล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานของ Ameriks, et al. (2007) ที่ว่าคนที่มีปัญหาเรื่องการควบคุมตนเองยิ่งมากนั้น จะมียิ่งผลในทางลบกับปริมาณสินทรัพย์ โดยเฉพาะสินทรัพย์ที่เป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง โดยจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า คนที่มีคะแนนการควบคุมตนเองที่ดีขึ้น 1 คะแนน จะมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณ 4,000 บาท เมื่อพิจารณาในตัวแปรที่เป็นปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการควบคุมตนเองกับเพศ อายุ และการมีการผูกมัดตนเองในการออมนั้นพบว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวในหลายแบบจำลองที่ผู้วิจัยทำการทดสอบนั้นไม่ส่งผลต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามในแบบจำลองที่พบว่าตัวแปรปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีผลต่อปริมาณเงินออมพบว่าทิศทางของผลกระทบมีความสอดคล้องกัน โดยพบว่าคนที่มีการผูกมัดตนเองในการออม ถ้ายังมีการควบคุมตนเองที่ดีขึ้น ก็จะมีเงินออมที่เพิ่มขึ้นมากกว่าคนที่ไม่มีมีการผูกมัดตนเองในการออม

จากการทดสอบโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ นั้นพบว่าตัวแปรการควบคุมตนเองนั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในขนาดที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม โดยเมื่อแบ่งตามประเภทของบุคลากรแล้วพบว่า การควบคุมตนเองนั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมในกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในประเภทที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และมีแต่ในกลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัยเท่านั้นที่การควบคุมตนเองส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาตามสายงานแล้วพบว่า การควบคุมตนเองส่งผลทางบวกต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนของบุคลากรที่อยู่ในสายวิชาการมากกว่าสายปฏิบัติการประมาณ 8,000 บาท และเมื่อพิจารณาตามระดับรายได้ของบุคลากรแล้วพบว่าส่งผลต่อบุคลากรที่มีรายได้สูง มากกว่าบุคลากรที่มีรายได้น้อย ดังนั้นถ้าจะส่งเสริมการออมของบุคลากรจุฬาฯ โดยการปรับที่พฤติกรรมในการควบคุมตนเองนั้น ควรเสริมสร้างพฤติกรรมการควบคุมตนเองของบุคลากรที่อยู่ในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยเป็นหลัก เนื่องจากผลกระทบของการควบคุมตนเองส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนของบุคลากรที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของสายงานนั้น ควรจะมีการเสริมสร้างพฤติกรรมการควบคุมตนเองในฝ่ายปฏิบัติการมากกว่าฝ่ายวิชาการ เนื่องจากผลกระทบของการควบคุมตนเองต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในกลุ่มสายงานปฏิบัติการนั้นมีน้อยกว่าสายงานวิชาการ และพบว่าสายงานปฏิบัติการมีเงินออมโดยเฉลี่ยแล้วน้อยกว่าสายงานวิชาการ และเมื่อพิจารณาตามระดับรายได้นั้น ควรจะมีการเสริมสร้างพฤติกรรมการควบคุมตนเองในกลุ่มที่มีรายได้น้อย มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้มาก เนื่องจากผลกระทบของการควบคุมตนเองในกลุ่มบุคลากร

ผู้มีรายได้น้อยนั้นมีน้อยกว่ากลุ่มผู้มีรายได้มาก และโดยเฉลี่ยแล้วผู้มีรายได้น้อยจะมีเงินออมน้อยกว่าผู้มีรายได้มากด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการออมแล้ว พบว่าการควบคุมตนเองนั้นส่งผลต่อการออมเพื่อวัตถุประสงค์ระยะยาวอย่างเช่น การออมเพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ น้อยกว่าการออมเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น การออมเพื่อไว้ใช้ในการท่องเที่ยว หรือการออมเพื่อไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน และความลำเอียงกับปัจจุบันนั้นยังสามารถอธิบายการออมเพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำได้เช่นกัน โดยคนที่มีความลำเอียงกับปัจจุบันโดยเฉลี่ยแล้วจะมีเงินออมเพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำน้อยกว่าคนที่ไม่มีความลำเอียงกับปัจจุบันประมาณ 4,900 บาทต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามพบว่าคนที่มีความลำเอียงกับปัจจุบันโดยเฉลี่ยแล้วจะมีปริมาณเงินออมต่อเดือนเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ มากกว่าคนที่ไม่มีความลำเอียงกับปัจจุบัน ซึ่งขัดกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสาเหตุนี้อาจเนื่องมาจาก คนที่มีความลำเอียงกับปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเห็นประโยชน์กับปัจจุบันมากกว่าเมื่อต้องเผชิญทางเลือกระหว่างปัจจุบันกับอนาคต จึงเลือกที่จะจัดสรรรายได้ของตนเพื่อออมในวัตถุประสงค์ที่เป็นระยะสั้น มากกว่าการออมเพื่อวัตถุประสงค์ระยะยาวอย่างเช่นการออมเพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ ดังนั้นการที่จะช่วยให้บุคลากรมีการออมเพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำที่ดีขึ้นนั้น จึงไม่ควรละเลยปัจจัยด้านพฤติกรรมอย่างเช่น การควบคุมตนเอง หรือความลำเอียงกับปัจจุบัน โดยอาจมีการส่งเสริมให้บุคลากรนั้นเห็นความสำคัญกับการใช้ชีวิตหลังจากเลิกทำงานประจำมากขึ้น และมีการอบรมเพื่อให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการออมเงินเพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

2) การผูกมัดในการออม

การผูกมัดในการออมนั้นนับเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยในการออมของภาคครัวเรือน โดยการผูกมัดในการออมนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายระดับตั้งแต่การผูกมัดแบบน้อย ได้แก่ การตั้งกฎต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยออม การผูกมัดระดับปานกลาง ได้แก่ การลดสภาพคล่องของเงินออมของตน และการผูกมัดในการออมในระดับสูงคือการตั้งกฎต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยในการออม และมีการลดสภาพคล่องของเงินออมนั้นเพื่อป้องกันการถอนเงินออกมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย

ตัวแปรการผูกมัดในการออมนั้นมีผลกระทบในทางบวกต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญในหลายแบบจำลอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Rha et al., (2006) ที่ว่าผู้ที่มีการตั้งกฎในการออมจะมีการออมที่ดีกว่าผู้ที่ไม่มีการตั้งกฎในการออม การที่บุคลากรที่มีการออมเงินส่วนใหญ่มีการตั้งกฎขึ้นมาเพื่อช่วยในการออมนั้น สะท้อนถึงการที่บางครั้งการตัดสินใจที่จะบริโภค และออมในตลอดช่วงชีวิตอาจไม่ใช่สิ่งที่ครัวเรือนมั่นใจว่าจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ตั้งใจไว้เสมอไป จึงต้องตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยในการออมนเงิน

โดยเฉพาะกฎที่มีถูกนำมาใช้มากที่สุดในการช่วยออมเงินคือการกันเงินส่วนหนึ่งของรายได้เมื่อได้รับไว้อีกบัญชีหนึ่งทันที

จากการทดสอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนั้นพบว่าตัวแปรการผูกมัดตนเองในการออมนั้นในการประมาณค่าด้วยวิธี OLS พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 อย่างไรก็ตาม ในการประมาณค่าด้วยวิธี Tobit นั้นพบว่า ตัวแปรดังกล่าวโดยส่วนใหญ่แล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าคนที่มีการผูกมัดตนเองในการออม โดยเฉลี่ยแล้วจะมีเงินออมต่อเดือนมากกว่าคนที่ไม่มีการผูกมัดตนเองในการออมประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน และเมื่อพิจารณาโดยแบ่งประเภทของการผูกมัดในการออมออกเป็นระดับต่าง ๆ พบว่า การผูกมัดการออมในระดับสูงนั้นมีแนวโน้มที่จะส่งผลทางบวกต่อเงินออมในปริมาณที่มากกว่าการผูกมัดรูปแบบอื่น ๆ ในทั้งสองวิธีการประมาณค่า

จากการทดสอบโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ นั้น พบว่าตัวแปรการผูกมัดในการออมนั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในขนาดที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม โดยเมื่อพิจารณาตามประเภทของบุคลากรแล้วพบว่า การผูกมัดตนเองในการออมนั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมในกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในประเภทที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย มากกว่ากลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย เมื่อพิจารณาในด้านสายงานนั้นพบว่า การผูกมัดในการออมส่งผลต่อปริมาณเงินออมของบุคลากรที่อยู่ในฝ่ายวิชาการมากกว่าฝ่ายปฏิบัติการ และเมื่อพิจารณาตามระดับรายได้ พบว่าการผูกมัดในการออมส่งผลต่อปริมาณเงินออมของบุคลากรที่มีรายได้สูง มากกว่าบุคลากรที่มีรายได้น้อย ดังนั้นเมื่อพิจารณาความแตกต่างของผลกระทบของการผูกมัดในตนเองที่มีต่อการออมในด้านต่าง ๆ แล้ว จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะที่ว่า การส่งเสริมให้บุคลากรมีการออมแบบผูกมัดนั้นควรจะเน้นการส่งเสริมในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย เนื่องจากผลกระทบของการควบคุมตนเองในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยนั้นมีน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย รวมถึงพบว่ากลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยนั้นมีสัดส่วนของผู้มีการผูกมัดในการอมน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย ในส่วนของสายงานนั้น ควรจะมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการผูกมัดตนเองในการออมกลุ่มที่อยู่ในฝ่ายปฏิบัติการมากกว่าฝ่ายวิชาการ เนื่องจากผลกระทบของการผูกมัดในการออมในกลุ่มสายงานปฏิบัติการนั้นมีน้อยกว่ากลุ่มที่อยู่ในสายงานวิชาการ และพบว่าสายงานปฏิบัติการมีเงินออมโดยเฉลี่ยแล้วน้อยกว่าสายงานวิชาการอย่างมาก และเมื่อพิจารณาตามระดับรายได้นั้น การส่งเสริมการผูกมัดในการออม ควรเน้นในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและผู้มีรายได้ปานกลางเป็นหลัก เนื่องจากผลกระทบของการควบคุมตนเองในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยนั้น มีน้อยกว่ากลุ่มผู้มีรายได้มาก รวมถึงพบว่าสัดส่วนของผู้มีการผูกมัดในการออมของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและปานกลางแล้ว ยังมีสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูงอย่างมาก

3) ความรู้ทางการเงิน

ความรู้ทางการเงินนั้นเป็นทักษะอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการเงิน โดยการวัดความรู้ทางการเงินจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวัดความรู้ทางการเงินแบบพื้นฐาน เช่น ดอกเบี้ย ดอกเบี้ยทบต้น และเงินเฟ้อ

จากการทดสอบพบว่า ตัวแปรความรู้ทางการเงินนั้นมีผลกระทบในทางบวกต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญในหลายแบบจำลอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิศกรณ์ ศิริวรรณ (2558) ซึ่งศึกษาการวัดระดับทักษะทางการเงินกับการออมเพื่อการเกษียณอายุ โดยจากการทดสอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนั้นพบว่าตัวแปรความรู้ทางการเงินนั้นในการประมาณค่าด้วยวิธี OLS พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เช่นเดียวกับการประมาณค่าด้วยวิธี Tobit โดยจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ถ้าบุคคลากรมีคะแนนความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้น 1 คะแนนแล้ว จะทำให้มีปริมาณเงินออมต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณ 1,100 บาท

เมื่อพิจารณาตามประเภทของบุคลากรแล้วพบว่า ความรู้ทางการเงินส่งผลต่อปริมาณเงินออมในกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในประเภทที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ดังนั้นการส่งเสริมความรู้ทางการเงินนั้นควรจะเน้นการส่งเสริมในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย มากกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย เนื่องจากผลกระทบของความรู้ทางการเงินในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยนั้นมีน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความรู้ทางการเงินของกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยนั้นก็สมควรละเลย เนื่องจากพบว่าคะแนนความรู้ทางการเงินของฝ่ายที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยนั้นโดยเฉลี่ยแล้วน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของบุคลากรทั้งหมด ดังนั้นจึงยังควรมีการพัฒนาความรู้ทางการเงินให้เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาตามสายงานแล้วพบว่า ผลของความรู้ทางการเงินที่มีต่อปริมาณเงินออมของบุคลากรที่อยู่ในฝ่ายวิชาการนั้นมากกว่าสายปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม ตัวแปรความรู้ทางการเงินไม่ได้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมในฝ่ายวิชาการอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการที่โดยภาพรวมแล้วฝ่ายวิชาการมีความรู้ทางการเงินพื้นฐานในระดับที่สูงอยู่แล้ว ดังนั้นความรู้ทางการเงินพื้นฐานที่เพิ่มขึ้นนั้น จึงไม่ได้ส่งผลให้ปริมาณเงินออมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังพบว่าสายงานปฏิบัติการมีเงินออมโดยเฉลี่ยน้อยกว่าสายงานวิชาการอย่างมาก และคะแนนความรู้ทางการเงินในฝ่ายปฏิบัติการนั้นยังต่ำกว่าฝ่ายวิชาการอย่างมากด้วยเช่นกัน ดังนั้นการพัฒนาความรู้ทางการเงินพื้นฐานให้กับบุคลากรในฝ่ายปฏิบัติการนั้นจึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ

เมื่อแบ่งตามระดับรายได้แล้วพบว่า ความรู้ทางการเงินส่งผลต่อปริมาณเงินออมของกลุ่มบุคลากรที่มีรายได้สูง มากกว่าบุคลากรที่มีรายได้น้อย โดยแม้จะพบว่าขนาดของผลกระทบของความรู้ทางการเงินนั้นเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ แต่ไม่พบว่าความรู้ทางการเงินนั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และรายได้สูง โดยอาจเนื่องมาจากกลุ่ม

ผู้มีรายได้น้อยนั้นเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการออมที่น้อยด้วยเช่นกัน เนื่องด้วยภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ยังคงสูงเมื่อเทียบกับรายได้ที่ได้รับ ทำให้แม้จะมีความรู้ทางการเงินที่มากขึ้นก็อาจจะไม่สามารถออมได้มากขึ้นเท่าใดนัก ในส่วนผู้มีรายได้สูงนั้นโดยภาพรวมมักจะมีรู้ทางการเงินพื้นฐานที่สูงอยู่แล้ว ดังนั้นการที่ความรู้ทางการเงินพื้นฐานที่เพิ่มขึ้นนั้นอาจไม่ได้ส่งผลให้เงินออมเพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ดังนั้นการส่งเสริมการออมของบุคลากรโดยการพัฒนาความรู้ทางการเงินเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ อาจจะต้องทำควบคู่กับปัจจัยอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตามการส่งเสริมความรู้ทางการเงินพื้นฐานนั้นก็ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และรายได้ปานกลาง เนื่องจากในกลุ่มนี้นั้นมีความรู้ทางการเงินที่ยังน้อยกว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูงอย่างมาก และในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยนั้น โดยเฉลี่ยแล้วยังมีความรู้ทางการเงินต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของบุคลากรทั้งหมดอีกด้วย

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาในด้านวัตถุประสงค์ในการออมแล้วพบว่า ความรู้ทางการเงินนั้นไม่ส่งผลต่อการออมเพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ ดังนั้นการที่จะส่งเสริมให้บุคลากรมีการออมที่เพิ่มขึ้นในส่วนดังกล่าวนี้ควรส่งเสริมความรู้ทางการเงินในระดับที่สูงขึ้นให้แก่บุคลากรด้วยเช่นกัน เช่น ความรู้ทางด้านการลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ เพื่อการออมระยะยาว การวางแผนเพื่อใช้ชีวิตหลังเกษียณได้อย่างมีคุณภาพ เป็นต้น

4) คุณลักษณะของประชากร

คุณลักษณะของประชากรนั้นเป็นอีกกลุ่มตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สายงานและสถานภาพสมรส โดยจากการทดสอบพบว่า ตัวแปรเพศชายนั้นไม่ได้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญในหลายแบบจำลองเช่นกัน ในด้านการศึกษานั้นพบว่า ในการประมาณค่าด้วยวิธี OLS ไม่พบว่าความแตกต่างในระดับการศึกษาจะส่งผลต่อปริมาณเงินออมแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามในการประมาณค่าด้วยวิธี Tobit นั้นพบผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาเอกนั้นโดยเฉลี่ยแล้วจะมีปริมาณเงินออมต่อเดือนมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และร้อยละ 90 และมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ออรรณ ยี่สาร (2538) และสาวิตรี พบกระโทก (2554) ในส่วนของปัจจัยด้านสถานภาพสมรสนั้นพบว่าผู้ที่สมรสแล้ว มีแนวโน้มที่จะมีเงินออมต่อเดือนมากกว่ากลุ่มที่อยู่ในสถานภาพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ในวิธีการประมาณแบบ OLS และมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และร้อยละ 95 ในวิธีการประมาณแบบ Tobit ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ameriks, et al. (2007) และชลธิชา อัครวินรัตน์ (2552) และในส่วนของตัวแปรอายุ อายุยกกำลังสอง และสายงานนั้น พบว่าตัวแปรเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทดสอบโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ นั้นพบว่าคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคลากรนั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในขนาดที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม โดยพบว่าความแตกต่างทางเพศนั้นส่งผลต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศชายในฝ่ายวิชาการโดยเฉลี่ยแล้วจะมีเงินออมมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 อย่างไรก็ตามในฝ่ายปฏิบัติการกลับพบว่าเพศหญิงจะมีเงินออมโดยเฉลี่ยมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 เช่นกัน และในด้านรายได้พบว่าในกลุ่มผู้มีรายได้สูงเพศชายจะมีเงินออมโดยเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

5) ภาระค่าใช้จ่าย

ภาระค่าใช้จ่ายในที่นี้จะวิเคราะห์ภาระค่าใช้จ่ายในสองส่วนคือ ภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูคนในครัวเรือน และการมีหนี้ของบุคลากร โดยจากการทดสอบในภาพรวมพบว่า ภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูคนในครัวเรือนมีผลกระทบในทางลบต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญในหลายแบบจำลองทั้งระดับระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และร้อยละ 95 ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า คนที่มีระดับภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ระดับนั้นจะมีปริมาณเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยลงประมาณ 2,000 บาท ในส่วนของปัจจัยด้านหนี้พบว่าภาระหนี้ และระดับภาระหนี้มีผลทางลบต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญในหลายแบบจำลองเช่นกัน ทั้งที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และร้อยละ 95 โดยจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าคนที่มีภาระหนี้นั้นโดยเฉลี่ยแล้วจะมีปริมาณเงินออมต่อเดือนน้อยกว่าคนที่ไม่มีภาระหนี้ประมาณ 2,800 บาท

เมื่อพิจารณาในด้านประเภทของบุคลากรแล้วพบว่า ภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูคนในครัวเรือนส่งผลต่อปริมาณเงินออมในกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในประเภทที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย โดยแม้ว่าภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูคนในครัวเรือนจะส่งผลต่อปริมาณเงินออมในกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในประเภทที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย แต่พบว่าภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูคนในครัวเรือนนั้นส่งผลต่อปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญแค่ในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยเท่านั้น รวมถึงจากข้อมูลพบว่าโดยภาพรวมแล้วกลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนมากกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย ดังนั้นการช่วยเหลือทางการเงินเพื่อแบ่งเบาภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนอาจเน้นในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยเป็นหลัก ในด้านหนี้สินนั้น พบว่าการเป็นหนี้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมในกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในประเภทที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยดังนั้นการช่วยเหลือทางการเงินเพื่อแบ่งเบาภาระหนี้ อาจเน้นในกลุ่มที่ไม่ได้เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยเป็นหลัก เนื่องจากการเป็นหนี้ไม่ได้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาในด้านสายงานแล้วพบว่า ภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูคนในครัวเรือนส่งผลต่อปริมาณเงินออมของบุคลากรที่อยู่ในฝ่ายวิชาการมากกว่าฝ่ายปฏิบัติการ โดยแม้ว่าผลกระทบของภาระเลี้ยงดูที่มีต่อเงินออมในสายวิชาการจะมากกว่าสายปฏิบัติการ แต่พบว่ามีเพียงแต่สายปฏิบัติการเท่านั้นที่พบว่าภาระเลี้ยงดูส่งผลต่อเงินออมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วพบว่าสายปฏิบัติการมีภาระค่าใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงดูคนในครัวเรือนเมื่อเทียบกับรายได้แล้วอยู่ในระดับที่สูงกว่าสายวิชาการ ดังนั้นการช่วยเหลือทางการเงินเพื่อแบ่งเบาภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนอาจเน้นในกลุ่มที่เป็นสายปฏิบัติการเป็นหลักเมื่อพิจารณาในด้านสายงานนั้นพบว่าภาระหนี้สินส่งผลต่อบุคลากรที่อยู่ในฝ่ายปฏิบัติการมากกว่าฝ่ายวิชาการ ในด้านของภาระหนี้ พบว่ามีเพียงแต่สายปฏิบัติการเท่านั้นที่ภาระหนี้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วพบว่าสายปฏิบัติการมีสัดส่วนผู้เป็นหนี้สูงกว่าสายวิชาการ ดังนั้นการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้มีหนี้อาจเน้นในกลุ่มที่เป็นสายปฏิบัติการเป็นหลัก

เมื่อพิจารณาตามรายได้แล้วพบว่า ภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูคนในครัวเรือนนั้นส่งผลต่อปริมาณเงินออมของบุคลากรที่มีรายได้น้อยมากกว่าบุคลากรที่มีรายได้สูง ในด้านรายได้นั้นแม้ว่าขนาดของผลกระทบของภาระเลี้ยงดูจะสูงขึ้นตามรายได้ แต่พบว่าในกลุ่มผู้มีรายได้สูง ภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนไม่ได้ส่งผลทางลบต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเนื่องมาจากภาระเลี้ยงดูเมื่อเทียบกับรายได้ที่ได้รับนั้นถือว่าน้อยกว่าคนที่อยู่ในกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นการช่วยเหลือทางการเงินเพื่อแบ่งเบาภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนควรเน้นในกลุ่มของผู้มีรายได้ปานกลาง และรายได้น้อยเป็นหลัก ในส่วนของภาระหนี้สินพบว่า การเป็นหนี้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำมากกว่ารายได้สูง ซึ่งแม้ว่าขนาดของผลกระทบของการมีหนี้สินนั้นจะสูงขึ้นตามรายได้ แต่ในกลุ่มผู้มีรายได้สูง การมีหนี้ไม่ได้ส่งผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญ และสัดส่วนผู้มีหนี้สินน้อยกว่าคนที่อยู่ในกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นการช่วยเหลือทางการเงินเพื่อแบ่งเบาภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือนควรเน้นในกลุ่มที่ผู้ที่มีรายได้ปานกลาง และรายได้น้อยเป็นหลัก

6) รายได้

รายได้เป็นตัวแปรที่สำคัญทางทฤษฎีในการกำหนดการออม โดยในการศึกษาคั้งนี้ใช้ตัวแปรรายได้ต่อเดือนในการศึกษา โดยจากการทดสอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่าโดยส่วนมากแล้วรายได้มีผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ทั้งในการวิธีประมาณค่าแบบ OLS และ Tobit ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรเพ็ญ ภู่วิทยพันธ์ (2540) และศิริลักษณ์ เรืองจิตชัชวาลย์ (2543) โดยจากการศึกษาคั้งนี้พบว่าค่าความโน้มเอียงในการออมส่วนเพิ่ม (Marginal Propensity to Save: MPS) อยู่ที่ประมาณ ร้อยละ 31 ของรายได้

ตารางที่ 5.6 สรุปผลการทดสอบพฤติกรรมการควบคุมตนเองที่มีต่อการออมของบุคลากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ต่อ)

ตัวแปร	ทั้งหมด	ประเภท		สายงาน		รายได้			วัตถุประสงค์	
		พนักงาน มหาวิทยาลัย	อื่นๆ	วิชาการ	ปฏิบัติการ			พนักงาน	อื่นๆ	วิชาการ
อายุ										
อายุยกกำลังสอง										
ภาระค่าใช้จ่าย										
-การมีหนี้	-		-		-	-	-			-
-ภาระเลี้ยงดู	-	-			-	-	-		-	
รายได้	+	+		+	+		+	+	+	+

5.2 ผลการวิเคราะห์ผลของการควบคุมตนเองที่มีต่อโอกาสที่มีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ

การวิเคราะห์ส่วนนี้จะใช้แบบจำลองโพรบิท (Probit Model) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระจากกลุ่มตัวอย่าง โดยในขั้นต้นจะทำวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโพรบิทเพื่อหาผลกระทบของตัวแปรต้นต่อตัวแปรตามว่าเป็นไปในทิศทางใด และพิจารณาถึงระดับนัยสำคัญของตัวแปรนั้น และทำการหาผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของตัวแปรต่าง ๆ เพื่อดูว่าตัวแปรต้นต่าง ๆ เหล่านั้น จะส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากน้อยเพียงใด โดยในตารางที่ 5.7-5.10 จะแสดงถึงค่าผลกระทบส่วนเพิ่มของปัจจัยต่าง ๆ ณ ค่าเฉลี่ย

5.2.1 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 5.7 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม

ตัวแปร	แบบจำลอง 15	Cluster FLIT				
		แบบจำลอง 16	แบบจำลอง 17	แบบจำลอง 18	แบบจำลอง 19	แบบจำลอง 20
SEX	0.4217**	0.4217**	0.0750	0.0727	0.0896	0.0812
AGE	-0.0056	-0.0056	-0.0095***	-0.0097***	-0.0107***	-0.0099***
MAR	-0.0832	-0.0831*	-0.0845*	-0.0813*	-0.0847*	-0.0918**
Edu2	-0.0168	-0.0168	-0.0176	-0.0237	-0.0251	-0.0343
Edu3	-0.0847	-0.0847	-0.0939	-0.0958	-0.1113	-0.1202*
Edu4	0.0701	0.0701	0.0610	0.0589	0.0226	

ตารางที่ 5.7 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (ต่อ)

ตัวแปร	แบบจำลอง 15	Cluster FLIT				
		แบบจำลอง 16	แบบจำลอง 17	แบบจำลอง 18	แบบจำลอง 19	แบบจำลอง 20
TEACH	0.1760*	0.1759*	0.1585	0.1588*	0.1764*	0.1821*
INC	-1.29e-07	-1.29e-07	-1.19e-07	-1.40e-07	-2.16e-07	-8.34e-08
RDEBT	-0.0277	-0.0277	-0.0257		-0.0293	-0.0265
DEBT				-0.0694		
FLIT	0.0527**	0.0527*	0.0483*	0.0474*	0.0536*	0.0453*
SC	0.1780	0.1780	0.0597*	0.0674*	0.0357	0.0608*
SC*SEX	-0.2043**	-0.2043				
SC*AGE	-0.0020	-0.0020				
CD	0.0743	0.0743	0.1309*	0.1291*		0.1302*
CDU					-0.0022	
CDS					0.0749	
CDB					0.2499***	
SC*CD	0.0265	0.0265				
จำนวนตัวอย่าง	387	387	387	387	387	389
Pseudo R ²	0.1208	0.1208	0.1114	0.1114	0.1366	0.1111
Log pseudolikelihood	-231.3177	-231.3177	-233.7900	-233.7834	-227.1619	-235.1106

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีความเพียงพอของเงินหลังเลิกทำงานประจำเป็นตัวแปรตาม

แบบจำลองที่ 15 เป็นการทดสอบด้วยวิธีโพธิทโดยมีตัวแปรตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยวางไว้ อย่างไรก็ตามเมื่อทดสอบปัญหา Heteroscedasticity ด้วยวิธี Likelihood-Ratio Test พบว่าเกิดปัญหา Heteroscedasticity อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นเพื่อความถูกต้องของการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม จึงได้ทำการแก้ปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ด้วยวิธีการ Cluster Robust ในตัวแปรความรู้ทางการเงิน (FLIT) เนื่องจากการทดสอบพบว่าตัวแปรความรู้ทางการเงินส่งผลต่อความแปรปรวนของแบบจำลองอย่างมีนัยสำคัญ

แบบจำลองที่ 16 เป็นแบบจำลองที่ประกอบไปด้วยตัวแปรควบคุม และตัวแปรที่สนใจทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้ โดยพบว่า เพศชาย สายวิชาการ การอยู่ในสถานภาพสมรสและความรู้

ทางการเงินนั้นส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามพบว่าตัวแปรเชิงพฤติกรรม เช่น การควบคุมตนเอง และการมีการผูกมัดในการออม ไม่ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำแต่อย่างใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบต่อมาในแบบจำลองที่ 17 เพื่อตรวจสอบสอดคล้องของค่าผลกระทบส่วนเพิ่มดังกล่าว

แบบจำลองที่ 17 เป็นแบบจำลองที่มีการปรับตัวแปรที่เป็นปฏิสัมพันธ์ออก โดยพบว่าในกลุ่มตัวแปรควบคุม ความรู้ทางการเงิน อายุ และการอยู่ในสถานภาพสมรส ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรอายุส่งผลในทางลบ ซึ่งขัดกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของตัวแปรเชิงพฤติกรรมนั้น พบว่าตัวแปรการควบคุมตนเอง และตัวแปรการมีเครื่องมือผูกมัดในการออมนั้นมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

แบบจำลองที่ 18 เป็นแบบจำลองที่ผู้วิจัยได้ลองปรับตัวแปรควบคุมหนึ่งตัวจากแบบจำลองที่ 17 โดยเปลี่ยนจากระดับภาระหนี้ เป็นตัวแปรการมี/ไม่มีหนี้ เพื่อทดสอบความคงเส้นคงวาของค่าผลกระทบส่วนเพิ่มในแบบจำลองที่ 17 โดยพบว่าค่าผลกระทบส่วนเพิ่มไม่แตกต่างจากเดิมเท่าใดนัก โดยในแบบจำลองนี้พบว่า ผู้ที่อยู่ในสายวิชาการจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และการมีหนี้สินนั้นแม้ว่าจะส่งผลทางลบเช่นเดียวกับภาระหนี้ แต่ยังคงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

แบบจำลองที่ 19 เป็นแบบจำลองที่มีปรับตัวแปรการมีการผูกมัดในการออม โดยแบ่งออกเป็น การผูกมัดโดยการตั้งกฎเพียงอย่างเดียว (CDU) การผูกมัดโดยการลดสภาพคล่องของเงินเพียงอย่างเดียว (CDS) และการผูกมัดทั้งสองแบบ (CDB) โดยเทียบกับคนที่ไม่มีมีการผูกมัดในการออม เพื่อดูผลกระทบของการผูกมัดในรูปแบบต่าง ๆ ต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ ซึ่งพบว่าในกลุ่มตัวแปรควบคุมนั้น อายุ สถานภาพสมรส สายงานวิชาการ และความรู้ทางการเงินนั้นส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ และในกลุ่มตัวแปรด้านพฤติกรรมพบว่าการผูกมัดในระดับสูงเท่านั้นที่มีผลกระทบต่อปริมาณเงินออมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทดสอบในหลายๆแบบจำลองนั้นพบว่าแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดในการอธิบายพฤติกรรมออมของบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น ได้แก่ แบบจำลองที่มีตัวแปรเหมือนกับในแบบจำลองที่ 17 กล่าวคือ ใช้ตัวแปรระดับภาระหนี้ ซึ่งน่าจะสะท้อนภาระจากการเป็นหนี้ได้ดีกว่าตัวแปรการมีหนี้ และในกลุ่มตัวแปรด้านพฤติกรรมการควบคุมตนเอง และการผูกมัดตนเองในการออมนั้นส่งผลต่อปริมาณการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มากกว่ากรณีที่มีตัวปฏิสัมพันธ์ร่วมต่าง ๆ เข้ามา ดังเช่นแบบจำลองที่ 16 ดังนั้นในการวิเคราะห์ส่วนถัดไปจะใช้วิธีการวิเคราะห์ตามแบบจำลองที่ 17

จากการทดสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ดังภาคผนวก ข. และพบว่าเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว โดยค่าสหสัมพันธ์ของการศึกษาระดับปริญญาเอก และสายงานวิชาการ มีค่ามากกว่า 0.7 อย่างไรก็ตาม จากการทดสอบเพิ่มเติมโดยการลดตัวแปรการศึกษาปริญญาเอก ในแบบจำลองต่าง ๆ ข้างต้น ดังเช่น ในแบบจำลองที่ 20 แล้วพบว่า ผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอ หลังจากเลิกทำงานประจำไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉพาะตัวแปรที่สนใจในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้แก่การควบคุมตนเอง และการผูกมัดในการออม ดังนั้นการวิเคราะห์ผลการศึกษายังคงยึดตามแบบจำลองตามข้อที่ 17

5.2.2 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มโดยแบ่งตามคุณลักษณะต่าง ๆ

ในขั้นตอนต่อมาผู้วิจัยต้องการที่จะทดสอบความแตกต่างของค่าผลกระทบส่วนเพิ่มว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาทดสอบหรือไม่ โดยความแตกต่างของผลกระทบส่วนเพิ่มของตัวแปรต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มนั้นจะสามารถสะท้อนให้เห็นแนวทางการใช้นโยบายต่อไปได้ ซึ่งผลการทดสอบเป็นดังต่อไปนี้

1) ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มโดยแบ่งตามประเภทและสายงานของบุคลากร

ตารางที่ 5.8 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มด้วยวิธี Probit (Cluster FLIT) ตามประเภทและสายงานของบุคลากร

ตัวแปร	ประเภทบุคลากร		สายงาน	
	พนักงานมหาวิทยาลัย	อื่น ๆ	วิชาการ	ปฏิบัติการ
SEX	0.0977	0.0994	-0.1187	0.1376*
AGE	-0.0109***	0.0030	-0.0119***	-0.0079***
MAR	-0.1130*	0.0772	0.0727701	-0.1456***
Edu2	-0.0300	-0.0210		
Edu3	-0.0357	-0.3369**		
Edu4	0.1582	-0.2198***		
TEACH	0.1053	0.3551**		
INCY	-2.27e-07	3.39e-08	-1.02e-07	-1.83e-07
RDEBT	-0.0220	-0.0495	-0.0201651	-0.0321
FLIT	0.0138	0.1502***	0.1054***	0.0162
SC	0.0744*	0.0356	0.1532*	0.0375
CD	0.1320	0.1072	0.1068	0.1402

ตารางที่ 5.8 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มด้วยวิธี Probit (Cluster FLIT) ตามประเภทและสายงานของบุคลากร (ต่อ)

ตัวแปร	ประเภทบุคลากร		สายงาน	
	พนักงานมหาวิทยาลัย	อื่น ๆ	วิชาการ	ปฏิบัติการ
จำนวนตัวอย่าง	304	83	100	289
Pseudo R2	0.1121	0.1988	0.2082	0.0783
Log pseudolikelihood	-180.2804	-45.9737	-43.6317	-184.4509

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีความเพียงพอของเงินหลังเลิกทำงานประจำเป็นตัวแปรตาม

จากตารางที่ 5.8 เป็นการทดสอบความแตกต่างของกลุ่มของบุคลากรในประเภทและสายงานต่าง ๆ ของบุคลากร โดยการแบ่งประเภทบุคลากรนั้นจะแบ่งออกเป็น พนักงานมหาวิทยาลัย และ อื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัยเปลี่ยนสถานภาพ และลูกจ้างประจำเงินงบประมาณแผ่นดิน

เมื่อพิจารณาประเภทของบุคลากรแล้วพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการกำหนดโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส และการควบคุมตนเอง อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยแล้วพบว่า กลุ่มตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำนั้นต่างกันไป โดยได้แก่ การศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก สายงาน และความรู้ทางการเงิน

เมื่อพิจารณาในสายงานที่แตกต่างกันแล้วพบความแตกต่างในหลายปัจจัย โดยพบว่าเพศชายจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำโดยเฉลี่ยแล้วมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะในสายสายปฏิบัติการ เมื่อพิจารณาในด้านอายุ พบว่าส่งผลทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ ทั้งในสายวิชาการและปฏิบัติการ ในด้านสถานภาพสมรสนั้นพบว่า มีเพียงแต่สายปฏิบัติการเท่านั้น ที่การสมรสแล้วส่งผลทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ พบว่าความรู้ทางการเงินยังส่งผลทางบวกต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำในฝ่ายวิชาการอย่างมีนัยสำคัญด้วยเช่นกัน

2) ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มโดยแบ่งตามรายได้ของบุคลากร

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นช่วงรายได้ต่าง ๆ เพื่อทดสอบความแตกต่างของอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตาม ซึ่งผลการทดสอบเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.9 ผลการประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มด้วยวิธี Probit (Cluster FLIT) ตามรายได้ของบุคลากร

ตัวแปร	ระดับรายได้ต่อเดือน (บาท)		
	น้อย (<20,000)	ปานกลาง (20,000-40,000)	สูง (>40,000)
SEX	0.0400	0.2047	-0.0906
AGE	-0.0053	-0.0079***	-0.0168***
MAR	-0.0946**	-0.1723***	0.0913
TEACH	0.0306	0.3334*	0.2125**
INCY	1.37e-06	-3.31e-07	-4.21e-07
RDEBT	0.0118	-0.0487***	-0.0647**
FLIT	0.0473	0.0074	0.0890*
SC	0.0590	0.1274	0.0602
CD	0.0238	0.1097	0.3496***
จำนวนตัวอย่าง	128	162	99
Pseudo R2	0.0696	0.1410	0.2618
Log pseudolikelihood	-80.0744	-96.0796	-48.3026

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีความเพียงพอของเงินหลังเลิกทำงานประจำเป็นตัวแปรตาม

จากการทดสอบตามตารางที่ 5.9 พบว่าในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยนั้น ตัวแปรที่ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำนั้นมีเพียงอย่างเดียวได้แก่ การสมรสซึ่งพบว่าส่งผลในทางลบ ส่งผลทางลบ ในกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางนั้น พบว่าสายงานวิชาการนั้นมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำมากกว่าสายปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่เดียวกันพบว่า อายุ การสมรส และภาระหนี้ส่งผลทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ และในกลุ่มผู้มีรายได้สูงพบว่า อายุ และภาระหนี้ส่งผลทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ ในขณะที่เดียวกันพบว่า สายงานวิชาการมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำมากกว่าสายปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่า ความรู้ทางการเงิน และการผูกมัดตนเองในการออมส่งผลทางบวกต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ

5.2.3 วิเคราะห์ผลการศึกษา

จากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากกลุ่มตัวอย่างในแบบจำลองและวิธีการประมาณค่าที่ต่างกัน ในส่วนนี้จะทำการวิเคราะห์ผลการศึกษาจากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากกลุ่มตัวอย่าง

ทั้งหมด และการประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อดูการตอบสนองของตัวแปรเงินออมจากแต่ละกลุ่ม

1) การควบคุมตนเอง (Self-Control)

จากการทดสอบพบว่า ตัวแปรการควบคุมตนเองนั้นมีผลกระทบทางบวกต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำในหลายแบบจำลอง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานของ Ameriks, et al. (2007) ซึ่งศึกษาผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อสินทรัพย์ โดยจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ถ้าคะแนนการควบคุมตนเองเพิ่มขึ้น 1 คะแนน โอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 โดยเมื่อพิจารณาในตัวแปรที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตนเองกับ เพศ อายุ และการผูกมัดตนเองในการออมนั้นพบว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวในหลายแบบจำลองที่ผู้วิจัยทำการทดสอบนั้นไม่ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ

การควบคุมตนเองนั้นส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำในขนาดที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม โดยส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำในกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในประเภทที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งพบว่าในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ถ้ามีคะแนนการควบคุมตนเองเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีแนวโน้มที่จะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำร้อยละ 7.4 อย่างไรก็ตามพบว่า ในกลุ่มบุคลากรที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย การควบคุมตนเองไม่ได้ส่งผลทางบวกต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการเสริมสร้างพฤติกรรมให้บุคลากรมีการควบคุมตนเองที่มากขึ้นนั้นอาจเน้นในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยเป็นมากกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาด้านสายงานแล้วพบว่า การควบคุมตนเองส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากกว่าฝ่ายปฏิบัติการ อย่างไรก็ตามพบว่ามีแต่สายงานวิชาการเท่านั้นที่การควบคุมตนเองมีผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ โดยพบว่า ถ้าคะแนนการควบคุมตนเองเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ดังนั้นการเสริมสร้างพฤติกรรมของบุคลากรให้มีการควบคุมตนเองที่มากขึ้นนั้นอาจจะเน้นในกลุ่มที่เป็นสายงานวิชาการเป็นหลัก

ในด้านรายได้นั้นพบว่า การควบคุมตนเองส่งผลทางบวกต่อกลุ่มที่มีรายได้สูงมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างไรก็ตามไม่พบว่าการควบคุมตนเองส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำในแต่ละกลุ่ม

2) การผูกมัดในการออม

จากการทดสอบพบว่า ตัวแปรการผูกมัดในการออมนั้นมีผลกระทบในทางบวกต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญในหลายแบบจำลอง โดยจากการทดสอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนั้นพบว่าตัวแปรการผูกมัดตนเองในการออมนั้นในการประมาณค่าด้วยวิธี Probit พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และร้อยละ 99 ซึ่งพบว่าคนที่มีการผูกมัดตนเองในการออมนั้น จะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 13 และเมื่อพิจารณาโดยแบ่งประเภทของการผูกมัดในการออมออกเป็นระดับต่าง ๆ พบว่ามีแต่การผูกมัดระดับสูงเท่านั้นที่ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคนที่มีการผูกมัดการออมในระดับสูงนั้นจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 25

จากการทดสอบโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ นั้นพบว่าตัวแปรการผูกมัดในการออมนั้นส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม อย่างไรก็ตามพบว่าตัวแปรการผูกมัดการออมส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญในกรณีผู้มียาได้สูงเท่านั้น และเมื่อทำการทดสอบเพิ่มเติมพบว่าในกลุ่มรายได้ปานกลางนั้น ถ้ามีการผูกมัดในการออมระดับสูง ก็จะส่งผลโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญได้เช่นกัน ดังนั้นการส่งเสริมการผูกมัดในการออมเพื่อสร้างโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากขึ้นนั้น ควรส่งเสริมการผูกมัดในรูปแบบที่มีการผูกมัดสูงเป็นหลัก

3) ความรู้ทางการเงิน

จากการทดสอบพบว่า ตัวแปรความรู้ทางการเงินนั้นมีผลกระทบในทางบวกต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญในหลายแบบจำลอง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และร้อยละ 90 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lusardi and Mitchell (2006) ที่ใช้ตัวแปรทักษะทางการเงินในการศึกษา โดยจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ถ้าคะแนนความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้โอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5

จากการทดสอบโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ นั้นพบว่าความรู้ทางการเงินส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำในขนาดที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม โดยส่งผลต่อปริมาณเงินออมในกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในประเภทที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ดังนั้น การพัฒนาความรู้ทางการเงินของบุคลากรเพื่อเพิ่มโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำให้มากขึ้นนั้น ควรเน้นการส่งเสริมในกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงาน

มหาวิทยาลัยเป็นหลักเนื่องจากพบว่า มีเพียงกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยเท่านั้นที่ความรู้ทางการเงินส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่าความรู้ทางการเงินในกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยนั้นยังน้อยกว่าคนที่เป็พนักงานมหาวิทยาลัยด้วยเช่นกัน โดยจากการศึกษาพบว่าถ้าคะแนนความรู้ทางการเงินของบุคคลากรที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น 1 คะแนน ทำให้โอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 15

ในด้านสายงานนั้นพบว่า ความรู้ทางการเงินส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำของบุคลากรที่อยู่ในสายวิชาการมากกว่าสายปฏิบัติการ โดยพบว่ามีแต่สายงานวิชาการเท่านั้น ที่ความรู้ทางการเงินส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่ฝ่ายวิชาการมีศักยภาพในการหารายได้มากกว่าฝ่ายปฏิบัติการ ดังนั้นการที่ความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้นนั้นสามารถทำให้สามารถสร้างรายได้ และเก็บออมมากกว่าฝ่ายปฏิบัติการ

เมื่อแบ่งตามระดับรายได้ของบุคลากร พบว่าความรู้ทางการเงินส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำของบุคลากรที่มีรายได้สูงมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และมีเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้สูงที่เท่านั้น ที่พบว่าความรู้ทางการเงินมีผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ

4) คุณลักษณะของประชากร

คุณลักษณะของประชากรนั้นเป็นอีกกลุ่มตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สายงานและสถานภาพสมรส โดยจากการทดสอบเพศชายโดยเฉลี่ยแล้วจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Malrouit and Xiao (1995) อย่างไรก็ตามในหลายแบบจำลองนั้นก็พบว่าอายุไม่ได้ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเช่นกัน ในด้านอายุนั้นพบว่าส่งผลในทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kim et al., (2013) ในด้านสถานภาพสมรส พบว่าคนที่ยังไม่สมรสนั้นจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากกว่าคนที่สมรสแล้วอย่างมีนัยสำคัญในหลายแบบจำลอง ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Scholz et al., (2006) ที่พบว่าการสมรสแล้วส่งผลในทางบวก เมื่อพิจารณาในด้านสายงานนั้นพบว่า สายงานวิชาการนั้นมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากกว่าสายปฏิบัติการในหลายแบบจำลอง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และร้อยละ 90 และในการศึกษาพบว่าในหลายแบบจำลองการศึกษานั้นไม่ได้ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทดสอบโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ พบว่าคุณลักษณะที่ต่างกันของบุคลากรนั้นส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำต่างกันไป โดยในส่วนของตัวแปรเพศพบว่า ในฝ่ายปฏิบัติการ เพศชายมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนของตัวแปรอายุ พบว่าในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยนั้น อายุส่งผลในทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ โดยเมื่อพิจารณาออกตามสายงานพบว่า อายุส่งผลในทางลบทั้งในสายวิชาการและปฏิบัติการ โดยส่งผลในทางลบต่อสายวิชาการมากกว่าสายปฏิบัติการ และเมื่อจำแนกตามรายได้แล้วพบว่า อายุส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำในทางลบต่อกลุ่มผู้มีรายได้สูงมากกว่าผู้มีรายได้ปานกลาง อย่างไรก็ตามในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยนั้นไม่พบว่าอายุส่งผลโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนของสถานภาพสมรสนั้นพบว่า ในกลุ่มที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย คนที่สมรสแล้วจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำน้อยกว่าคนที่ยังไม่สมรสอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกันกับคนที่อยู่ในสายปฏิบัติการ ซึ่งเมื่อพิจารณาออกตามระดับรายได้พบว่า การสมรสแล้วส่งผลทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำในกลุ่มคนที่มีรายได้ปานกลางมากกว่าคนที่มีรายได้น้อย และพบว่าในกลุ่มคนที่มีรายได้สูง สถานภาพสมรสไม่ได้ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการที่จะช่วยให้บุคลากรมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำมากขึ้นนั้น อาจส่งเสริมทางด้านการเงิน หรือสวัสดิการแก่ผู้สมรสแล้วที่อยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และรายได้ปานกลางเป็นหลัก

เมื่อพิจารณาในด้านการศึกษาลแล้วพบว่า ในกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัยนั้น คนที่อยู่ในการศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอกกลับมีแนวโน้มจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำน้อยกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาตามสายงานแล้วพบว่า บุคลากรที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย ถ้าอยู่ในสายงานวิชาการ จะมีแนวโน้มที่จะมีโอกาที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากกว่าสายปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อพิจารณาตามระดับรายได้พบว่า บุคลากรที่อยู่ในสายวิชาการนั้นโดยเฉลี่ยแล้วจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำสูงกว่าสายปฏิบัติการ ทั้งในกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลาง และกลุ่มผู้มีรายได้สูง อย่างไรก็ตามพบว่าในกลุ่มที่มีรายได้น้อยนั้น การอยู่ในสายงานวิชาการนั้นไม่ได้ส่งผลให้โอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นจากการอยู่ในสายปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญ

5) ภาระหนี้

ภาระหนี้ในการศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น ภาระหนี้ในระดับ น้อย ปานกลาง สูง และไม่มีภาระหนี้ โดยในแต่ละระดับนั้นจะขึ้นอยู่กับสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ ซึ่งจากการศึกษาในภาพรวมนั้นพบว่า ภาระหนี้ส่งผลในทางลบกับโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงาน อย่างไรก็ตามพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกแบบจำลองที่นำมาทดสอบในการศึกษาครั้งนี้

จากการทดสอบโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ พบว่าเมื่อพิจารณาจากประเภทบุคลากร และสายงานนั้นไม่พบว่าภาระหนี้ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มรายได้ที่ต่างกันนั้นพบว่า ภาระหนี้ส่งผลทางลบอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลาง และรายได้สูงอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลกระทบของภาระหนี้ส่งผลต่อผู้มีรายได้สูงมากกว่าผู้มีรายได้ปานกลาง

6) รายได้

รายได้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ตัวแปรรายได้ต่อปีในการศึกษา โดยจากการทดสอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่ารายได้ส่งผลในทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ ซึ่งทิศทางของผลกระทบนั้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Malroux and Xiao (1995) Kim et al., (2013) และ Li et al., (1996) อย่างไรก็ตามพบว่าจากการศึกษาครั้งนี้ รายได้ไม่ได้ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทดสอบโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ นั้นพบว่าตัวแปรรายได้นั้นส่งผลทางลบโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ แต่ไม่ได้มีนัยสำคัญเช่นกัน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวนั้นสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่ว่า แม้ว่ารายได้จะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการออม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในระยะยาวอย่างการที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำแล้วพบว่ารายได้นั้นไม่ได้เป็นปัจจัยหลัก ดังนั้นการที่จะส่งเสริมบุคลากรให้มีเงินออมเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำนั้น ไม่ใช่การเพิ่มรายได้เป็นหลัก แต่ควรเป็นการลดรายจ่าย หรือแบ่งเบาภาระรายจ่ายผ่านทางสวัสดิการต่าง ๆ ที่มีให้แก่บุคลากร รวมถึงการส่งเสริมการออมแบบผูกมัด การพัฒนาความรู้ทางการเงิน และปัจจัยอื่น ๆ ดังที่กล่าวไปข้างต้น

ตารางที่ 5.10 สรุปผลการทดสอบพฤติกรรมการควบคุมตนเองที่มีต่อการออมของบุคลากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวแปร	ทั้งหมด	ประเภท		สายงาน		รายได้		
		พนักงาน มหาวิทยาลัย	อื่น ๆ	วิชาการ	ปฏิบัติการ	น้อย	ปานกลาง	สูง
การควบคุมตนเอง	+	+		+				
การผูกมัดในการออม	+							+
ความรู้ทางการเงิน	+		+	+				+
เพศชาย (เพศหญิง = 0)					+			
สายวิชาการ (ปฏิบัติการ = 0)			+				+	+
อายุ	-	-		-			-	-
-ปริญญาตรี (ต่ำกว่าป.ตรี = 0)								
-ปริญญาโท			-					
-ปริญญาเอก			-					
สมรส	-	-				-	-	
ภาระหนี้							-	-
รายได้								

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อการออม รวมถึงผลกระทบของการมีข้อผูกมัดในการออม โดยอธิบายผ่านตัวแปรปริมาณการออมต่อเดือน และโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ โดยผ่านแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมกรรมการควบคุมตนเองเป็นตัวกำหนดให้การออมของแต่ละคนนั้นเบี่ยงเบนไปจากจุดที่ตั้งใจไว้ในระดับที่แตกต่างกัน อันนำมาซึ่งปัญหาการมีเงินออมน้อยกว่าที่ควรจะเป็น รวมถึงการมีเงินออมไม่เพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ ซึ่งการศึกษาในประเด็นนี้จะช่วยให้เห็นถึงพฤติกรรมการบริโภคและการออมที่อาจไม่ได้สอดคล้องกับทฤษฎีวงจรชีวิตและรายได้ถาวรเสมอไป และจะช่วยให้ผู้วางนโยบายสามารถวางนโยบายในการส่งเสริมการออมที่สอดคล้องพฤติกรรมจริงของคนมากขึ้น

1) ภาพรวมการออมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการวิเคราะห์ภาพรวมทางด้านพฤติกรรมกรรมการออมของบุคลากรพบว่า บุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยส่วนใหญ่แล้วมีการออม โดยคิดเป็นร้อยละ 82 ของบุคลากรทั้งหมด ซึ่งเพศหญิงมีสัดส่วนผู้ที่มีเงินออมมากกว่าเพศชาย และมีการออมที่สม่ำเสมอมากกว่าเพศชาย โดยในกลุ่มผู้มีการออมนั้น มีเงินออมต่อเดือนโดยเฉลี่ยแล้วนั้นอยู่ที่ประมาณ 7,400 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.8 ของรายได้ต่อเดือน และเมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้ที่ไม่สามารถออมได้นั้นพบว่าสาเหตุส่วนใหญ่เนื่องจากมีภาระต้องผ่อนหนี้ที่กู้ยืมจากผู้อื่น เช่น หนี้บัตรเครดิต หรือยืมจากบุคคลนอกครัวเรือน

บุคลากรผู้ที่มีเงินออมส่วนใหญ่นั้นมีการผูกมัดตนเองในการออม โดยวิธีที่นิยมใช้นั้นได้แก่การออมเงินโดยกันเงินส่วนหนึ่งรายได้เมื่อได้รับทันทีเข้าไปไว้ในบัญชีเงินออมเป็นประจำทุกเดือน (ร้อยละ 68) ซึ่งพบว่ากลุ่มที่มีวิธีการผูกมัดดังกล่าวเป็นกลุ่มที่มีเงินออมโดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่ากลุ่มอื่นด้วยเช่นกัน ซึ่งสะท้อนถึงการที่บางครั้งการตัดสินใจที่จะบริโภค และออมในตลอดช่วงชีวิตอาจไม่ใช่สิ่งที่ครัวเรือนมั่นใจว่าจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ตั้งใจไว้เสมอไป จึงต้องตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยในการออมเงิน และบางส่วนนั้นมีการลดสภาพคล่องของเงินออมของตนเอง เช่น การฝากประจำ หรือซื้อกองทุน โดยมีถึงร้อยละ 46 ของคนที่ออมในรูปแบบดังกล่าวที่ให้เหตุผลว่าเพื่อป้องกันการถอนเงินออกมาใช้ฟุ่มเฟือย

ด้านความรู้ทางการเงินของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยส่วนใหญ่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่พอใช้ โดยคะแนนความรู้ทางการเงินเฉลี่ยนั้นอยู่ที่ 3.11 จาก 5 คะแนน ซึ่งพบว่าสายงานวิชาการโดยเฉลี่ยแล้วมีความรู้ทางการเงินมากกว่าสายงานปฏิบัติการ

บุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยเฉลี่ยแล้วมีคะแนนความสามารถในการควบคุมตนเองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนอยู่ที่ 2.07 จาก 3 และเมื่อพิจารณาความแตกต่างของระดับการควบคุมตนเองในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการควบคุมตนเองนั้นมีความแตกต่างในสายงาน โดยสายวิชาการโดยเฉลี่ยแล้วจะมีคะแนนการควบคุมตนเองที่สูงกว่าสายปฏิบัติการ

2) ผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อการออมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลทดสอบที่ได้จากการประมาณค่าทางเศรษฐมิติในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า การควบคุมตนเองนั้นมีผลต่อการออมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งในแง่ของปริมาณการออมและโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ โดยพบว่าการควบคุมตนเองนั้นมีผลในทางบวกต่อการออม กล่าวคือ เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ผู้ที่มีการควบคุมตนเองที่ดีกว่ามีแนวโน้มที่จะมีปริมาณเงินออมต่อเดือน และโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากขึ้น โดยคะแนนการควบคุมตนเองที่เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ปริมาณเงินออมต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณ 4,000 บาทต่อเดือน และส่งผลให้โอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำสูงขึ้นร้อยละ 5 ด้วยเช่นกัน ซึ่งการที่ความสามารถในการควบคุมตนเองมีผลต่อการออมนั้น สะท้อนถึงการที่บุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยภาพรวมแล้วไม่ได้มีการบริโภคที่สอดคล้องกับทฤษฎีรายได้ถาวร โดยแม้ว่าจะเป็นผู้ที่มองถึงระยะยาว และสามารถวางแผนการบริโภคเพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเองในระยะยาวได้ แต่การเลือกที่จะบริโภคและออมในแต่ละช่วงเวลานั้นอาจไม่ได้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการควบคุมตนเองที่ Thaler & Shefrin (1981) ได้เสนอไว้

ผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนนั้น เมื่อพิจารณาโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามคุณลักษณะต่าง ๆ พบว่า ในด้านประเภทของบุคลากรนั้น การควบคุมตนเองมีผลต่อเงินออมเฉพาะในกลุ่มผู้ที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยเท่านั้น ในด้านสายงานนั้นพบว่าการควบคุมตนเองมีผลต่อการออมทั้งในสายงานวิชาการ และสายปฏิบัติการ โดยผลกระทบของการควบคุมตนเองในสายวิชาการนั้นพบว่ามีมากกว่าสายปฏิบัติการถึงประมาณ 4.5 เท่า เมื่อแบ่งออกตามระดับรายได้พบว่า การควบคุมตนเองมีผลทั้งในกลุ่มที่มีรายได้น้อย และรายได้สูง และในด้านวัตถุประสงค์ในการออมนั้น การควบคุมตนเองส่งผลต่อการออมทั้งในกลุ่มที่มีการออมเพื่อใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ และกลุ่มที่มีการออมเพื่อไว้ใช้วัตถุประสงค์อื่น ๆ โดยพบว่าการควบคุมตนเองนั้นจะส่งผลกับการออมในระยะสั้น มากกว่าการเก็บออมเพื่อระยะยาว และสำหรับการออม

เพื่อวัตถุประสงค์ระยะยาวนั้นพบว่า พฤติกรรมความลำเอียงกับปัจจุบันนั้นสามารถอธิบายการออมระยะยาวได้ด้วยเช่นกัน โดยผู้ที่มีความลำเอียงกับปัจจุบันนั้น มีแนวโน้มที่จะมีเงินออมเพื่อการใช้หลังจากเลิกทำงานประจำต่ำกว่าผู้ที่ไม่มีความลำเอียงกับปัจจุบัน และเมื่อพิจารณาผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามคุณลักษณะต่าง ๆ พบว่า การควบคุมตนเองนั้นส่งผลอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มของพนักงานมหาวิทยาลัย และในกลุ่มที่อยู่สายงานวิชาการ

3) ผลกระทบของการผูกมัดตนเองที่มีต่อการออมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การผูกมัดในการออมนั้น พบว่ามีผลต่อการออมในทางบวก ทั้งในแง่ของปริมาณเงินออมต่อเดือน และโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ โดยในด้านของปริมาณเงินออมต่อเดือนนั้นพบว่า ผู้ที่มีการผูกมัดตนเองในการออมโดยเฉลี่ยแล้วจะมีเงินออมต่อเดือนมากกว่าผู้ที่ไม่มีการผูกมัดตนเองในการออมประมาณ 10,000 บาท ซึ่งเมื่อพิจารณารูปแบบของการผูกมัดในการออมพบว่า ผู้ที่มีการผูกมัดในการออมในรูปแบบของการตั้งกฎต่าง ๆ ขึ้นมา และมีการลดสภาพคล่องของเงินออมนั้น โดยเฉลี่ยแล้วจะมีเงินออมต่อเดือนมากกว่าผู้ที่มีการผูกมัดในรูปแบบอื่น ๆ โดยพบว่าผู้ที่มีการผูกมัดในรูปแบบดังกล่าวโดยเฉลี่ยแล้วจะมีเงินออมต่อเดือนเพิ่มสูงขึ้นกว่าผู้ที่มีการตั้งกฎเพียงอย่างเดียวถึงประมาณ 1,000 บาท และสูงขึ้นกว่าผู้ที่มีการลดสภาพคล่องของเงินออมเพียงอย่างเดียวถึงประมาณ 5,000 บาท ในด้านของโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำนั้นพบว่า ผู้ที่มีการผูกมัดตนเองในการออมนั้นจะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำมากกว่าผู้ที่ไม่มีการผูกมัดในการออมถึงร้อยละ 13 และผู้ที่มีการผูกมัดตนเองในการออมในรูปแบบของการตั้งกฎต่าง ๆ ขึ้นมา และมีการลดสภาพคล่องของเงินออมนั้น จะมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 24 เมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่มีการผูกมัดตนเองในรูปแบบใด ๆ

4) ผลกระทบของตัวแปรควบคุมต่าง ๆ ที่มีต่อการออมของบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในความแตกต่างด้านเพศนั้น พบว่าจากการทดสอบในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ความแตกต่างทางเพศไม่ได้ส่งผลต่อให้ปริมาณเงินออมแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามสายงานแล้วพบว่า ในสายงานวิชาการนั้น เพศชายโดยเฉลี่ยแล้วมีเงินออมต่อเดือนมากกว่าเพศหญิง แต่ในทางกลับกัน พบว่าในฝ่ายปฏิบัติการ เพศหญิงโดยเฉลี่ยแล้วมีเงินออมต่อเดือนมากกว่าเพศชาย และในด้านของโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำนั้นพบว่า เมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้วไม่พบความแตกต่าง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามสายงานพบว่า

ในสายงานปฏิบัติการนั้นเพศชายโดยเฉลี่ยแล้วมีโอกาสที่จะมีเงินออมเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำมากกว่าเพศหญิง

แม้ว่าอายุจะไม่มีผลต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนจากการศึกษาครั้งนี้ แต่เมื่อพิจารณาโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำนั้นพบว่าอายุมีผลในทางลบ ทั้งในการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัย สายงานวิชาการ กลุ่มผู้มีรายได้น้อยและรายได้สูง โดยอาจเป็นเพราะอายุที่มากขึ้นนั้นสะท้อนถึงเวลาในการเก็บออมที่น้อยลง จึงทำให้โอกาสที่จะเก็บออมได้เพียงพอเพื่อจะใช้หลังจากเลิกทำงานประจำน้อยลงด้วยเช่นกัน

ภาระด้านค่าใช้จ่ายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดการออม โดยเฉพาะภาระเลี้ยงดูคนในครัวเรือน มีผลทางลบต่อปริมาณเงินออมต่อเดือน ทั้งในกลุ่มประชากรทั้งหมด กลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัย บุคลากรที่อยู่ในฝ่ายปฏิบัติการ กลุ่มผู้มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง และยังคงส่งผลทางลบต่อปริมาณเงินออมเพื่อใช้หลังจากเลิกทำงานประจำด้วยเช่นกัน ในส่วนของการมีหนี้สินพบว่าการมีหนี้ส่งผลทางลบต่อการออมเช่นกัน โดยในด้านของปริมาณเงินออมพบว่า การมีหนี้ส่งผลในทางลบทั้งในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มบุคลากรที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ กลุ่มผู้มีรายได้น้อย และรายได้ปานกลาง และยังคงส่งผลลบต่อการออมเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อใช้หลังจากเลิกทำงานประจำด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าภาระหนี้สินยังส่งผลทางลบต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำทั้งในกลุ่มของผู้มีรายได้อันกลาง และกลุ่มผู้มีรายได้สูง

รายได้เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการกำหนดการออมเช่นกัน โดยในด้านปริมาณการออมนั้นรายได้ส่งผลทางบวกต่อกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม โดยพบว่าถ้ารายได้เพิ่มขึ้น 100 บาท บุคลากรจะออมเพิ่มขึ้นประมาณ 31 บาท และพบว่าความโน้มเอียงในการออมนั้นเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ เมื่อแบ่งตามลักษณะอื่น ๆ ของบุคลากรแล้วพบว่า มีเพียงกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเท่านั้นที่รายได้ไม่ส่งผลต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้มีรายได้น้อยนั้นยังมีเงินไม่เพียงพอกับการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน โดยอาจจะมีรายจ่ายเยอะเมื่อเทียบกับรายได้ที่ตนได้รับ ดังนั้นเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจึงไม่ได้ทำให้การออมในกลุ่มนี้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในส่วนของโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอเมื่อเลิกทำงานประจำนั้นพบว่า รายได้ไม่ได้ส่งผลต่อโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอเมื่อเลิกทำงานประจำแต่อย่างใด

ระดับความรู้ทางการเงินมีผลทางบวกต่อการออมของบุคลากร ทั้งในแง่ของปริมาณเงินออมต่อเดือน และโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำ โดยในส่วนของปริมาณเงินออมต่อเดือนนั้นพบว่า ความรู้ทางการเงินส่งผลในทางบวกในกลุ่มตัวอย่างภาพรวม โดยคะแนนความรู้ทางการเงินที่เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ปริมาณเงินออมต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณ 1,100 บาท

และเมื่อพิจารณาออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ แล้ว พบว่าความรู้ทางการเงินส่งผลทางบวกทั้งในกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในสายปฏิบัติการ และกลุ่มบุคลากรผู้มีรายได้ปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าความรู้ทางการเงินยังคงมีผลทางบวกต่อปริมาณเงินออมต่อเดือนที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ ในด้านของโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำ พบว่าความรู้ทางการเงินนั้นมีผลทางบวกเช่นกัน โดยในกลุ่มตัวอย่างภาพรวมพบว่า คะแนนความรู้ทางการเงินที่เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้โอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 และเมื่อแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ พบว่าความรู้ทางการเงินยังคงส่งผลในทางบวกทั้งในกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย กลุ่มที่อยู่ในสายงานวิชาการ และกลุ่มผู้มีรายได้สูงด้วยเช่นกัน

สายงานที่แตกต่างกันนั้นส่งผลให้การออมของบุคลากรมีความแตกต่างกันด้วยเช่นกัน โดยแม้ว่าจะไม่พบความแตกต่างในปริมาณเงินออมต่อเดือนของสายงานวิชาการ และสายปฏิบัติการ แต่เมื่อพิจารณาถึงโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำแล้วพบว่า สายวิชาการมีโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังเลิกทำงานประจำมากกว่าสายปฏิบัติการ โดยเฉพาะสายวิชาการที่อยู่ในกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานมหาวิทยาลัย และเป็นผู้มีรายได้ปานกลาง หรือมีรายได้สูง

ในด้านการศึกษานั้นพบว่าผลทั้งในทางบวก และทางลบต่อการออม โดยในด้านปริมาณเงินออมต่อเดือนนั้นพบว่าการศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้นมีผลให้ปริมาณเงินออมต่อเดือนเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าทั้งในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และในกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้มีการออมเพื่อใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำแล้วพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท กลับมีโอกาที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำกว่าระดับปริญญาตรี

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาด้านปัจจัยสมรสแล้วพบว่า การสมรสแล้วมีผลทั้งทางบวก และทางลบต่อการออม โดยในด้านปริมาณเงินออมต่อเดือนนั้น การสมรสแล้ว ส่งผลทางบวกในการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยอาจเป็นเพราะว่า คนที่อยู่ในสถานภาพสมรสนั้นต้องคำนึงถึงการใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในครอบครัวเพิ่มเติม จึงทำให้ต้องออมเงินมากขึ้นกว่าคนที่อยู่ในสถานภาพอื่น ๆ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำพบว่า การอยู่ในสถานภาพสมรสนั้นส่งผลทางลบทั้งในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการควบคุมตนเองในการใช้จ่าย และเก็บออม ซึ่งสะท้อนถึงความไม่สมเหตุสมผลในการออมของบุคคลที่แตกต่างกันไปในั้น ส่งผลให้การออมของบุคลากรมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าการผูกมัดในการออม ยังสามารถเป็น

เครื่องมือในการช่วยให้ออมได้มากขึ้น ซึ่งจากผลกล่าวสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ภาคส่วนได้แก่ หน่วยงาน และบุคลากร ดังนี้

1) ภาคสถาบันหรือหน่วยงาน สามารถใช้แนวคิดเรื่องของความโน้มเอียงในตัวเลือกตั้งต้น (Default Option Bias) มาช่วยในการออกแบบระบบการออมของทางหน่วยงานเพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานของตนมีการออมที่ดีขึ้นได้ โดยให้บุคลากรที่ไม่ได้มีการออมภาคบังคับนั้นมีการออมในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพโดยเริ่ม ซึ่งอาจเลือกกองทุนที่มีความเสี่ยงที่เหมาะสมกับอายุของบุคลากร โดยเลือกกองทุนที่มีความเสี่ยงที่ลดลง เมื่ออายุของบุคลากรเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนั้นยังอาจให้บุคลากรทั้งหมดมีการออมผ่านหุ้นสหกรณ์ของจุฬาฯ โดยตั้งต้นอีกด้วย ซึ่งตามแนวคิดของความโน้มเอียงในตัวเลือกตั้งต้นนั้น บุคลากรจะมีแนวโน้มที่จะเลือกออมในวิธีดังกล่าวต่อไป ซึ่งการออมในรูปแบบดังกล่าวนี้มีลักษณะเหมือนกับการผูกมัดตนเองในการออมระดับสูงซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าช่วยให้การออมดีขึ้นได้

ในด้านของเงินสมทบของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั้นควรมีการปรับเพิ่มอัตราเงินสมทบของบุคลากร โดยใช้การปรับอัตราเงินสมทบทันทีที่บุคลากรมีรายได้สูงขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกกระทบถึงรายได้ปัจจุบันของตนเอง โดยอาจกำหนดอัตราเงินสมทบในระดับที่สูงขึ้นในแต่ละขั้นของรายได้จากในปัจจุบันที่อัตราสมทบเป็นอัตราคงที่ร้อยละ 3

การส่งเสริมความรู้ทางการเงินให้แก่บุคลากรของจุฬาฯ เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะบุคลากรในฝ่ายปฏิบัติการ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วมีความรู้ทางการเงินน้อยกว่าฝ่ายวิชาการ รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรมีการวางแผนทางการเงินเพื่อใช้หลังจากเลิกทำงานประจำ และมีการติดตามแผนทางการเงินอย่างสม่ำเสมอเพื่อช่วยให้บุคลากรมีการควบคุมตนเองที่ดีขึ้นได้

ในด้านภาระค่าใช้จ่ายนั้นอาจมีการเพิ่มการส่งเสริมสวัสดิการในการช่วยแบ่งเบาภาระในครัวเรือนของบุคลากรเพื่อช่วยให้บุคลากรมีศักยภาพในการออมที่ดีขึ้น โดยเฉพาะภาระในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันสวัสดิการในส่วนดังกล่าวยังมีไม่มากนัก รวมถึงสวัสดิการในการช่วยแบ่งเบาภาระหนี้ โดยเฉพาะหนี้จากการซื้อที่อยู่อาศัยซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่มีหนี้ในประเภทดังกล่าวอยู่มาก ซึ่งแม้ว่าทางจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยจะมีสวัสดิการในการกู้เพื่อซื้อที่อยู่อาศัยของบุคลากรอยู่แล้ว แต่ก็ควรเน้นการส่งเสริมสวัสดิการบุคลากรที่มีรายได้น้อย (น้อยกว่า 20,000 บาท/เดือน) รายได้ปานกลาง (20,000-40,000 บาท/เดือน) และบุคลากรที่อยู่ในฝ่ายปฏิบัติการเพิ่มเติมด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้นควรมีสวัสดิการในส่วนของผู้ที่ไม่ได้อยู่ในสถานภาพสมรส เช่น โสด หย่าร้าง รวมถึงแยกกันอยู่ เพิ่มเติมจากสวัสดิการของสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สงเคราะห์ให้แก่สมาชิกผู้เป็นโสดที่อายุ 50 ปีบริบูรณ์ ไม่เกิน 51 ปี สหกรณ์ฯ รายละเอียด 5,000 บาท เนื่องจากบุคลากรบางส่วนอาจไม่ได้เป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาฯ

โดยจากข้อมูลสวัสดิการที่ทางจุฬาฯ และสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาฯ มีและเกี่ยวข้องกับงานศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปผลรวมถึงให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ตารางที่ 6.1 สวัสดิการของจุฬาฯ และข้อเสนอแนะ

ตัวแปร	สวัสดิการ ณ ปัจจุบัน		ข้อเสนอแนะ
	จุฬาฯ	สหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาฯ	
เงินสมทบ กองทุนสำรอง เลี้ยงชีพ	หักเงินเดือนสมาชิก เป็นเงิน สะสม 3% หน่วยงานสมทบ อีก 3% และมีนโยบายการ ลงทุนให้เลือก		-ให้เป็นทางเลือกตั้งต้นตั้งแต่เริ่ม ทำงาน โดยอาจเลือกกองทุนที่มี ความเสี่ยงแปรผกผันกับอายุ -ปรับอัตราเงินสมทบทันทีที่ เงินเดือนเพิ่มขึ้น
ภาระเลี้ยงดู ผู้สูงอายุ			ควรมีสวัสดิการในการ แบ่งเบาภาระดังกล่าว
ภาระ เลี้ยงดูบุตร	-สวัสดิการนำบุตรเข้าศึกษา ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ และเงินอุดหนุนให้กับบุตร บุคลากรทุกระดับที่ไม่ได้รับ สวัสดิการนำบุตรเข้าศึกษา ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ จนถึงระดับมัธยม -ข้าราชการ ลูกจ้างเงิน งบประมาณแผ่นดิน ลูกจ้าง เงินนอกงบประมาณแผ่นดิน ข้าราชการบำนาญสามารถ เบิกค่าเล่าเรียนบุตรได้	ทุนสวัสดิการสมาชิกเพื่อ สวัสดิการรับขวัญทายาท ใหม่ 1,000 บาท	
ความรู้ทาง การเงิน			ส่งเสริมความรู้ทางการเงินและ การวางแผนทางการเงินให้แก่ บุคลากร โดยเฉพาะฝ่าย ปฏิบัติการ
ภาระหนี้	-สวัสดิการเงินกู้ เคหะสงเคราะห์ของ มหาวิทยาลัย -สวัสดิการกู้ธนาคารเพื่อซื้อ ที่อยู่อาศัย และ อเนกประสงค์		เน้นการส่งเสริมภาระหนี้เพื่อการ ซื้อที่อยู่อาศัยของบุคลากร โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และรายได้ปานกลาง

ตารางที่ 6.1 สวัสดิการของจุฬาฯ และข้อเสนอแนะ (ต่อ)

ตัวแปร	สวัสดิการ ณ ปัจจุบัน		ข้อเสนอแนะ
	จุฬาฯ	สหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาฯ	
สถานภาพสมรส		-ทุนสวัสดิการสมาชิกเพื่อสวัสดิการมงคลสมรส 1,000 บาท -เงินสวัสดิการสำหรับสมาชิกผู้เป็นโสดที่อายุ 50 ปีบริบูรณ์ ไม่เกิน 51 ปี สหกรณ์ฯ จะจ่ายให้รายละ 5,000 บาท	เพิ่มเติมสวัสดิการให้ส่วนของผู้ที่ไม่ได้อยู่ในสถานภาพสมรส เช่น โสด หย่าร้างแยกกันอยู่

2) ภาคครัวเรือน หรือตัวบุคคลกร สามารถนำผลการศึกษามาปรับใช้ให้กับตนเองได้ โดยในขั้นต้นนั้นควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน และความรู้ทางการเงินให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนไปเพื่อสร้างเสริมศักยภาพในการออมของตน รวมถึงการสร้างการผูกมัดตนเองในการออมขึ้นมาเพื่อช่วยในการออม เช่น การตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยในการออม รวมถึงควรมีจำกัดสภาพคล่องของเงินออมนั้น เช่น การนำไปฝากประจำ หรือซื้อกองทุนเพื่อการออมระยะยาวเพื่อป้องกันปัญหาการไม่สามารถควบคุมตนเองและถอนเงินมาใช้อย่างฟุ่มเฟือยได้ นอกจากนี้ควรมีการติดตามเงินของตนเองอยู่เสมอทั้งในส่วนของการรายรับ รายจ่าย และเงินออม ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผู้ที่มีรูปแบบการติดตามเงินของตนในแบบต่าง ๆ มาก มีแนวโน้มที่จะออมได้มากด้วยเช่นกัน โดยการเซ็คยอดเงินในบัญชีเป็นประจำนั้นเป็นวิธีหนึ่งที่จากผลการศึกษานั้นว่าผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าวจะมีเงินออมโดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่ากลุ่มอื่น

6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งแม้ว่าแบบสอบถามได้ผ่านวิเคราะห์คุณภาพแบบสอบถามแล้ว แต่ยังมีโอกาสที่ในบางข้อนั้นผู้ตอบจะไม่เข้าใจคำถาม หรือเข้าใจคำถามไม่ถูกต้อง เนื่องจากการแจกแบบสอบถามนั้นใช้การกระจายผ่านหน่วยการเจ้าหน้าที่หรือหน่วยสารบรรณของแต่ละหน่วยงานในการกระจายแบบสอบถาม ดังนั้นจึงไม่สามารถควบคุมเรื่องความเข้าใจคำถาม และความตั้งใจในการตอบของผู้ตอบได้ทั้งหมด

การออมเงินที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการออมที่อยู่ในรูปตัวเงินเป็นหลัก ดังนั้นผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการออมในที่นี้จึงเป็นผลกระทบที่มีต่อการออมในรูปตัวเงินด้วยเช่นกัน ผลการศึกษานี้จึงไม่สามารถอธิบายถึงการออมในรูปสินทรัพย์อื่น ๆ โดยเฉพาะสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงได้

นอกจากนั้น การวัดโอกาสที่จะมีเงินเพียงพอหลังจากเลิกทำงานประจำนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณที่อ้างอิงมาจากเครื่องมือคำนวณของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์

และตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มาปรับให้เข้ากับบริบทของบุคลากรของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งการคำนวณค่าตัวแปรในส่วนนี้เป็นการคำนวณจากผู้ศึกษาเอง ซึ่งในการ คำนวณอาจมีความผิดพลาดที่เกิดจากการคำนวณของผู้ศึกษาได้

6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

งานวิจัยชิ้นนี้ได้พยายามอธิบายพฤติกรรมการออมของภาคครัวเรือนผ่านทฤษฎีทาง เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม หรือแนวคิดที่เรียกว่า การควบคุมตนเอง (Self-Control) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ ยังไม่ค่อยได้ถูกนำมาศึกษาเท่าใดนักโดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทย ซึ่งแนวคิดของ การควบคุมตนเองนั้นสามารถประยุกต์ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมได้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะ พฤติกรรมที่ต้องมีการตัดสินใจในปัจจุบัน และส่งผลกระทบต่อตัวผู้บริโภคในระยะยาว เช่น พฤติกรรม การบริโภคอาหาร หรือการออกกำลังกาย เป็นต้น ดังนั้นงานวิจัยชิ้นต่อไปในอนาคตสามารถขยายภูมิ ความรู้ไปยังประเด็นดังกล่าวได้

ในด้านของการออม งานศึกษาครั้งต่อไปสามารถขยายผลในการเก็บตัวอย่างให้ครอบคลุม มากขึ้นได้เพื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ นอกจากนั้นยังศึกษาเพิ่มเติม ในประเด็นอิทธิพลของการควบคุมตนเองที่มีต่อการตัดสินใจออม หรือไม่ออมของผู้บริโภค รวมถึง ปัจจัยที่ทำให้คนมีความสามารถในการควบคุมตนเองได้ในแต่ละช่วงเวลา

รายการอ้างอิง

- Abel, B. J., & Hayslip, B. (1987). Locus of Control and Retirement Preparation. *Journal of Gerontology, 42*(2), 165-167.
- Ainslie, G. W. (1992). Picoeconomics [Press release]
- Akin, Z. (2012). Intertemporal Decision Making with Present Biased Preferences. *Journal of Economic Psychology, 33*.
- Ameriks, J., Caplin, A., Leahy, J., & Tyler, T. (2007). Measuring Self-Control Problems. *American Economic Review, 97*(3), 966-972.
- Kim, K. T., Lee, J. M., & Hong, E. O. (2013). Assessing the Effect of Self-Control on Retirement Preparedness of U.S. Households. *Consumer Interests Annual, 59*.
- Laibson, D. (1997). Golden Eggs and Hyperbolic Discounting. *Quarterly Journal of Economics, 112*(2), 443-477.
- Li, J., Montalto, C. P., & Geistfeld, L. V. (1996). Determinants of Financial Adequacy for Retirement. *Association for Financial Counseling and Planning Education, 7*, 39-48.
- Malroux, Y. L., & Xiao, J. J. (1995). Perceived Adequacy of Retirement Income. *Financial Counseling and Planning, 6*, 17-23.
- Rha, J. Y., Montalto, C., & Hanna, S. D. (2006). The Effect of Self-Control Mechanisms on Household Saving Behavior. *Financial Counseling and Planning Education, 17*(2), 3-16.
- Scholz, J. K., Seshadri A, & Khitatrakun S. (2006). Are Americans Saving “Optimally” for Retirement? . *Journal of Political Economy, 114*(4), 607-643.
- Shefrin, H. M., & Thaler, R. H. (1988). The Behavioral Life Cycle Hypothesis. *Economic Inquiry, 26*(4), 609-643.
- Strotz, R. (1955). Myopia and Inconsistency in Dynamic Utility Maximization. *Review of Economic Studies, 23*(3), 165- 180.
- Thaler, R. H., & Shefrin, H. M. (1981). An Economic Theory of Self-Control. *Journal of Political Economy, 89*(2), 392-406.

Warneryd, K. E. (1989). On the Psychology of Saving: An Essay on Economic Behavior. *Journal of Economic Psychology*, 10(4), 515-541.

กนกวรรณ วิเชียร. (2555). พฤติกรรมการออมของข้าราชการและลูกจ้างประจำ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชลธิชา อัครนิรันดร์. (2552). การออมเพื่อความมั่นคงยามสูงวัย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยวุฒิ อัครวิจิตร. (2541). การวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ตีรณ พงศ์มพัฒน์. (2548). เศรษฐศาสตร์มหภาค ทฤษฎี นโยบาย และการวิเคราะห์สมัยใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2556.

Retrieved from

<https://www.1213.or.th/th/aboutfcc/knownfcc/Documents/2013%20ThaiFLSurvey.pdf>.

พรเพ็ญ ภูวิทย์พันธุ์. (2540). ผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อพฤติกรรมการออม ภาคครัวเรือนผ่านสถาบันการเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิศกรณ์ ศิริวรรณ. (2558). การวัดระดับทักษะทางการเงินกับการออมเพื่อการเกษียณ. Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/Segmentation/Student/setthatat/DocLib_Settha_Paper_2558/FI_Doc_Prize1_2558.pdf.

ศิริลักษณ์ เรื่องจิตซิวาลัย. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการฝากเงินออมปลอดภาษีของธนาคารพาณิชย์หนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมถวิล จิตติมงคล. (2544). บทบาทและปัจจัยที่กำหนดการออมและการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมปอง แจ้งสุบิน. (2544). เปรียบเทียบพฤติกรรมการออมของครัวเรือนก่อนและระหว่างเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สันต์ สัมปตตะวนิช, ธนะพงษ์ โปธิปติ, ธานี ชัยวัฒน์, นพพล วิทย์วรพงศ์, & พัชรสุทธิ์ สุจริตตานนท์.

(2559). เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมกับการบริโภคอาหาร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สาวิตรี พบกระโทก. (2554). ศักยภาพในการออมของครัวเรือนเกษตรกรไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2546). เศรษฐศาสตร์น่ารู้. Retrieved from

http://www.fpo.go.th/S-I/ECO_New.php?Language=Thai

อรนุช เขาว์สุวรรณกิจ. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทย. วิทยานิพนธ์

ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรรรรณ ยี่สาร. (2538). พฤติกรรมการออมของครัวเรือน : วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางในปี

2535/2536. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุสาค์ แซ่มสุวรรณ. (2544). ปัจจัยกำหนดการออมของครัวเรือนในประเทศไทย พ.ศ. 2527-2541.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถาม

ผลกระทบของการควบคุมตนเองที่มีต่อการออมของบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(The Effect of Self-Control on Saving Behavior:

A Case Study of Chulalongkorn University's Employees)

หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง และเขียนข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้
อย่างชัดเจน และตรงกับความเป็นจริงในทุกส่วนของแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้
ทางวิชาการต่อไป

หมายเหตุ : ข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อเป็นการศึกษาคำนี้เท่านั้น ขอขอบคุณ
สำหรับการสละเวลากรอกข้อมูลจนครบถ้วน

ส่วนที่ 1 การวางแผนการบริโภคและการออม

1.1) หลังจากหักค่าใช้จ่ายประจำแล้ว **ท่านสามารถเก็บออมเงินได้หรือไม่** (โดยการออมเงินในที่นี้
หมายถึงการเก็บเงินในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินสด เงินฝากในรูปแบบต่าง ๆ การซื้อประกัน
แบบสะสมทรัพย์ หรือการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ และไม่รวมเงินที่จ่ายสมทบในกองทุน
บำเหน็จบำนาญที่ทางหน่วยงานจัดสรรให้)

1. **เก็บออมได้** ระบุความถี่ของการเก็บออม
(เลือกตอบได้เพียง 1 ตัวเลือก เมื่อตอบแล้วทำต่อข้อ 1.2)
1. ออมเงินอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน
2. ออมเงินบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอทุกเดือน
3. ออมเงินก็ต่อเมื่อมีรายได้พิเศษหรือรายได้อื่นเพิ่มเท่านั้น
2. **ไม่ได้เก็บออม** แต่มีความสามารถที่จะออมได้ (เมื่อระบุสาเหตุหลักแล้ว ให้ข้ามไปทำข้อ 1.9)
ระบุสาเหตุหลักที่ท่านไม่ได้ออมเงิน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)
1. มีความต้องการซื้อสินค้าและบริการใหม่ ๆ อยู่เสมอ
2. คิดว่าจะมีรายได้ในอนาคตอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. ครอบครัวมีฐานะที่จะช่วยเหลือได้
4. สาเหตุอื่น ๆ (ระบุ).....
3. **ไม่สามารถเก็บออมได้** ใช้หมดพอดี (เมื่อระบุสาเหตุหลักแล้ว ให้ข้ามไปทำข้อ 1.9)
ระบุสาเหตุหลักที่ท่านไม่สามารถเก็บออมเงินได้ (เลือกตอบได้เพียง 3 ตัวเลือก)
1. รายได้ปัจจุบันน้อยมากจนออมไม่ได้
2. มีภาระต้องผ่อนที่อยู่อาศัยหรือยานพาหนะรายเดือน

3. มีภาระต้องผ่อนหนี้ที่กู้ยืมจากผู้อื่น ๆ (บัตรเครดิต / ยืมจากบุคคลนอกครัวเรือน)
4. ท่านมีค่าใช้จ่ายเรื่องสินค้าอุปโภคบริโภคภายในบ้านมาก
5. ท่านมีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องเลี้ยงดูคนในครัวเรือนมาก
6. สาเหตุอื่น ๆ (ระบุ).....
4. รายได้ไม่พอค่าใช้จ่ายจึงไม่เหลือเก็บออม และยังคงกู้ยืมเงินเพิ่ม (ข้ามไปทำข้อ 1.9)
- 1.2) ท่านเก็บออมเงินไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด เป็นวัตถุประสงค์หลัก (เลือกตอบได้ไม่เกิน 3 ตัวเลือก)
1. เก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน
2. เก็บไว้เป็นมรดกตกทอดให้ลูกหลาน
3. เก็บไว้ใช้ในยามเลิกทำงานประจำ
4. ต้องการดอกเบีย
5. เก็บไว้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับบุตรหลาน
6. เพื่อใช้ลดหย่อนภาษี
7. ไม่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง (ข้ามไปทำข้อ 1.4)
8. วัตถุประสงค์อื่น ๆ (ระบุ).....
- 1.3) ท่านมีการแบ่งเงินออมออกเป็นส่วนๆตามวัตถุประสงค์ที่ท่านต้องการ ดังข้อ 1.2) หรือไม่ เช่น แยกบัญชีจากกัน หรือแยกกระปุกออมสิน เป็นต้น (ไม่รวมการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญที่ทางหน่วยงานจัดสรรให้) มี ไม่มี
- 1.4) จากนิยามการออมตามข้อ 1.1) โดยเฉลี่ยแล้วท่านออมเงินเป็นจำนวนครั้งละเท่าใด (ระบุจำนวนเงิน).....บาทต่อเดือน หรือ.....บาทต่อปี (เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งได้) ซึ่งโดยประมาณแล้ว ผลตอบแทนจากเงินส่วนนี้ อยู่ที่ประมาณ.....%ต่อปี
- 1.5) ท่านมีการสร้างเงื่อนไขหรือตั้งกฎต่าง ๆ เพื่อช่วยในการออมของท่านเหล่านี้บ้างหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. ใช้จ่ายเงินที่ได้จากรายได้ประจำหรือเงินเดือน และเก็บออมรายได้ที่ได้รับจากช่องทางอื่น
2. ออมเงินโดยกันเงินส่วนหนึ่งรายได้เมื่อได้รับทันที เข้าไปไว้ในบัญชีเงินออมเป็นประจำทุกเดือน
3. ออมเงินจากรายได้ของสมาชิกบางคนในครอบครัว และใช้เงินจากสมาชิกคนอื่นๆที่เหลือ
4. อื่น ๆ ระบุ.....
5. ไม่มีการสร้างเงื่อนไขหรือตั้งกฎต่าง ๆ เพื่อช่วยในการออม
- 1.6) จากการออมในข้อ 1.4) ท่านมีการจำกัดสภาพคล่องของเงินออมของท่าน เช่นการฝากประจำ การซื้อกองทุน หรือเข้าร่วม ระบบการฝากเงินระยะยาวอื่น ๆ บ้างหรือไม่
- มี ไม่มี (ข้ามไปทำข้อ 1.8)

1.7) จากการฝากเงินในข้อ 1.6) ท่านให้ความสำคัญกับปัจจัยใดเป็นหลัก

(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- ผลตอบแทน การลดหย่อนภาษี
 การป้องกันการถอนเงินมาใช้ฟุ่มเฟือย อื่น ๆ (ระบุ).....

1.8) โดยปกติแล้วท่านสามารถเพิ่มเงินออมต่อปีของท่านจากปีก่อนหน้าได้ประมาณ.....บาท (ตัวอย่าง เช่น ปีก่อนหน้าท่านออมได้ 10,000 บาท ปีนี้ท่านออมเพิ่มได้อีก 15,000 บาท ดังนั้นตัวเลขที่ต้องกรอกในช่องนี้คือ 5,000 บาท โดยถ้าในแต่ละปี ท่านออมเงินเป็นจำนวนที่เท่าเดิมทุกครั้งให้ทำเครื่องหมาย -)

1.9) **ทุก ๆ เดือน**ท่านมีภาระในการจ่ายเงินสมทบหรือเงินออมแบบผูกพันระยะยาวต่อไปนี้หรือไม่

- ไม่มีภาระ (ข้ามไปทำข้อ1.10)
 มีภาระ ดังนี้ (สามารถเลือกตอบเป็นหน่วยบาท หรือ % ได้)
 1.กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เดือนละ.....บาท หรือ.....%ของเงินเดือน
 2.กองทุนประกันสังคม เดือนละ.....บาท หรือ.....%ของเงินเดือน
 3.กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เดือนละ.....บาท หรือ.....%ของเงินเดือน

1.10) ท่านคาดว่าจะเลิกจากการทำงานประจำเมื่ออายุ.....ปี

1.11) หากพิจารณาตามค่าครองชีพปัจจุบัน ท่านอยากมีเงินเพื่อไว้ใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่าใดเมื่อท่านเลิกจากการทำงานประจำ (ระบุจำนวนเงิน).....บาทต่อเดือน

1.12) หลังจากท่านเลิกจากการทำงานประจำแล้ว ท่านคิดว่าท่านอยากทำอะไร

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1.ทำงานอดิเรก 5.เลี้ยงลูกหลาน
 2.ทำงานพิเศษเพื่อหารายได้ 6.ไม่คิดจะทำอะไร
 3.เข้าร่วมกลุ่มหรือสมาคมต่าง ๆ ที่ท่านสนใจ 7.ไม่แน่ใจว่าจะทำอะไร
 4.ทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม 8.อื่น ๆ ระบุ.....

1.13) ท่านคิดว่าการวางแผนทางการเงินสำหรับการดำเนินชีวิตเมื่อเลิกทำงานประจำแล้วเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่ จำเป็น ไม่จำเป็น

1.14) ท่านมีการวางแผนทางการเงินสำหรับการดำเนินชีวิตเมื่อเลิกทำงานประจำแล้วหรือไม่

- มี ไม่มี

1.15) ท่านคิดว่าท่านมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเงินเพื่อให้มีเพียงพอใช้เมื่อท่านเลิกทำงานประจำแล้วในระดับใด

- มาก ปานกลาง น้อย

1.16) จากข้อมูลของศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน (TSI) ได้เสนอว่าค่าใช้จ่ายในวัยเกษียณ จะอยู่ที่ประมาณ 70 % ของค่าใช้จ่ายปัจจุบัน จากตัวเลขดังกล่าว ท่านคิดว่าท่านจะมีเงินเพียงพอใช้ จ่ายเมื่อท่านเลิกทำงานประจำหรือไม่เมื่อกำหนดถึงการได้รับเงินบำเหน็จบำนาญแล้ว (โดยเลือกตอบ เพียงพอ/ไม่เพียงพอ เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งพร้อมเหตุผล)

ไม่เพียงพอ เพราะ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- 1.มีค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคมาก
- 2.มีภาระต้องผ่อนที่อยู่อาศัย
- 3.มีภาระต้องเลี้ยงดูคนในครอบครัวมาก
- 4.มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายแบบผูกพันต่อเนื่อง
- 5.อื่น ๆ (ระบุ).....

เพียงพอ เพราะ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- 1.คิดว่าเงินบำเหน็จบำนาญเพียงพอ
- 2.คิดว่าเงินบำเหน็จบำนาญเมื่อรวมกับเงินออมของตนเพียงพอ
- 3.คิดว่าตนเองสามารถหาเงินไปได้เรื่อย ๆ
- 4.คิดว่าสามารถพึ่งพาลูกหลานได้ในอนาคต
- 5.อื่น ๆ (ระบุ).....

1.17) ในปัจจุบัน ท่านมี**สินทรัพย์ในการออมเพื่อไว้ใช้เมื่อท่านเลิกทำงานประจำ โดยประมาณแล้ว** เป็นจำนวน.....บาท (โดยสินทรัพย์ดังกล่าวรวมถึง บัญชีเงินฝากในธนาคารและสลากออมสิน/ ธกส. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ/กบข./เบี้ยสะสมประกันชีวิต (เท่าที่ได้จ่ายไปแล้วถึงปัจจุบัน) บัญชีเงิน ฝากออมทรัพย์/ธนาคารหมู่บ้าน/หุ้นสหกรณ์)
 ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ดังกล่าว ท่าน**คาดว่าโดยเฉลี่ยแล้วมีค่า**.....%ต่อปี

1.18) จาก**สินทรัพย์ในการออมเพื่อไว้ใช้เมื่อท่านเลิกทำงานประจำ**ในข้อ1.18)ท่านมีการออมใน สินทรัพย์รูปแบบใด**มากที่สุด** (เลือกตอบได้เพียง 1 ข้อ)

☐ เงินฝากออมทรัพย์	☐ เงินฝากประจำ
☐ ซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์	☐ ซื้อกองทุนต่าง ๆ
☐ ซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต	☐ พันธบัตรรัฐบาล
☐ สลากออมสินหรือสลากธ.ก.ส.	☐ หุ้นสหกรณ์
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	

ซึ่งสินทรัพย์ดังกล่าว **โดยประมาณแล้ว**มีมูลค่า.....บาท

และผลตอบแทนจากสินทรัพย์ดังกล่าว**โดยเฉลี่ยแล้วมีค่า**.....%ต่อปี

1.19) ในปัจจุบัน ท่านใช้จ่ายเพื่อการบริโภคโดยเฉลี่ยแล้วเดือนละ.....บาท

1.20) เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่ท่านได้รับ ท่านมีปัญหาหรือภาระเกี่ยวกับค่าเล่าเรียนของบุตรหลาน หรือค่าเลี้ยงดูสมาชิกในครัวเรือนมากน้อยเพียงใด

- มีมาก
- มีน้อย
- ไม่มี

1.21) ในปัจจุบัน หนี้ที่ท่านก่อส่วนใหญ่อยู่ในรายการใดมากที่สุด (ตอบได้เพียง 1 คำตอบ ถ้าไม่มีข้ามไปทำข้อ 2.1)

- 1.ใช้ซื้อหรือเช่าบ้าน
- 2.การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคแบบเงินผ่อน
- 3.การกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนในการประกอบธุรกิจ
- 4.ค่ายาและค่ารักษาพยาบาล ค่าบริการทางกฎหมาย และค่าบริการอื่น ๆ
- 5.อื่น ๆ (ระบุ).....

1.22) ในปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้ของท่าน (ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับค่าเช่าบ้านหรือค่าผ่อนบ้าน และไม่รวมค่าสาธารณูปโภคกับภาษีต่าง ๆ) เช่นค่าชำระคืนบัตรเครดิต ค่าน้ำมันและค่าเดินทาง เมื่อเทียบกับรายได้ต่อเดือนของท่านแล้วอยู่ในช่วงใด

- น้อยกว่า 10 % ของรายได้
- 10 - 20 % ของรายได้
- มากกว่า 20 % ของรายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางด้านพฤติกรรมการเงิน

2.1) โดยปกติแล้ว ค่าใช้จ่ายจริงของท่านในแต่ละเดือน โดยเปรียบเทียบกับที่ตั้งใจไว้เป็นอย่างไร

- มากกว่าที่ตั้งใจไว้
- น้อยกว่าที่ตั้งใจไว้
- ไม่ต่างจากที่ตั้งใจไว้เท่าใดนัก

2.2) ท่านมีการติดตามเงินของท่านในรูปแบบต่าง ๆ ดังข้อต่อไปนี้หรือไม่ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ถ้าไม่มีข้ามไปทำข้อ 2.3)

- 1.การกำหนดงบล่วงหน้า ในการใช้จ่ายต่าง ๆ ของตนเองอยู่เสมอ
- 2.การเช็คยอดเงินในบัญชีเป็นประจำ
- 3.การติดตามรายรับรายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ
- 4.การทำบัญชีรายรับรายจ่าย

2.3) ถ้าพฤติกรรมดังกล่าวใกล้เคียงกับตัวท่านที่สุดให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” และถ้าพฤติกรรมดังกล่าวไม่ใกล้เคียงกับตัวท่านแต่อย่างใด ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ในช่วงสัปดาห์แรกของการได้รับเงินเดือนท่านมักใช้เงินมากกว่าที่ท่านเคยคิดว่าต้องการจะใช้					
2. ความรู้สึกของท่านในการตัดสินใจว่าสิ่งใดจำเป็น สิ่งใดไม่จำเป็นสำหรับตัวท่าน สามารถหยุดท่านจากการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยแม้ว่าท่านมีเงินพอที่จะซื้อได้					
3. ท่านมักถูกสิ่งต่าง ๆ ล่อใจให้ใช้เงินในทางที่จะทำให้ท่านรู้ว่าท่านจะต้องเสียใจในภายหลัง					

2.4) “ถ้าท่านได้รับรางวัลจากห้างสรรพสินค้าที่ท่านเคยไปใช้บริการอยู่เป็นประจำ เป็นบัตรของขวัญมูลค่า 50,000 บาทโดยบัตรของขวัญดังกล่าวสามารถใช้แทนเงินสดเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ในห้างสรรพสินค้านั้นได้ในทุกร้านค้า และสามารถแบ่งซื้อครั้งละเท่าใดก็ได้ในวงเงินดังกล่าว โดยบัตรดังกล่าวจะหมดอายุลงภายใน 2 ปีหลังจากที่ท่านได้รับบัตรของขวัญดังกล่าวแล้ว”
เมื่อกำหนดให้ท่านเป็นผู้ตัดสินใจในการซื้อสินค้าและบริการแต่ละครั้งด้วยตนเองแล้ว กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้

- (1) จากบัตรของขวัญมูลค่า 50,000 ที่ท่านได้รับท่านคิดว่ามูลค่าการใช้บัตรของขวัญในการซื้อสินค้าและบริการที่เหมาะสมสำหรับตัวท่านในปีแรก ควรเป็นมูลค่า.....บาท(ตอบได้ไม่เกิน 50,000 บาท)
- (2) สำหรับตัวท่านแล้ว ท่านคิดว่าในความเป็นจริงท่านจะซื้อสินค้าและบริการในปีแรก ด้วยบัตรของขวัญรวมแล้วเป็นมูลค่า.....บาท(ตอบได้ไม่เกิน 50,000 บาท)

(3) ถ้าจะให้ท่านแลกการได้รับบัตรของขวัญของท่านกับการได้รับเงินสดแทน **จำนวนเงินน้อยสุดที่จะทำให้ท่านเลือกที่จะรับเงินสดแทนบัตรของขวัญมีค่าเท่ากับ.....บาท(ตอบได้ไม่เกิน 50,000 บาท)**

2.5) การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์สมมติ

1) โปรดระบุการตัดสินใจของท่านในการเลือกระหว่าง การรับเงินใน**วันนี้**กับการรับเงินในอีก **1 เดือนข้างหน้า ลงในแต่ละข้อย่อยต่อไปนี้** เช่น ข้อ 1.1) ถ้าท่านต้องการเลือกรับเงิน 950 บาท ในวันนี้ มากกว่าการได้รับเงิน 1,000 บาท ในอีก 1 เดือนข้างหน้า ท่านจะต้องทำเครื่องหมาย ✓ หน้าช่อง 950 บาท ในวันนี้

1.1)	☐	950 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 1 เดือนข้างหน้า
1.2)	☐	900 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 1 เดือนข้างหน้า
1.3)	☐	850 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 1 เดือนข้างหน้า
1.4)	☐	800 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 1 เดือนข้างหน้า
1.5)	☐	700 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 1 เดือนข้างหน้า
1.6)	☐	550 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 1 เดือนข้างหน้า

2) โปรดระบุการตัดสินใจของท่านในการเลือกระหว่าง การรับเงินในอีก **6 เดือนข้างหน้า**กับการรับเงินในอีก **7 เดือนข้างหน้า ลงในแต่ละข้อย่อยต่อไปนี้** เช่น ข้อ 2.1) ถ้าท่านต้องการเลือกรับเงิน 950 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้ามากกว่าการได้รับเงิน 1,000 บาท ในอีก 7 เดือนข้างหน้า ท่านจะต้องทำเครื่องหมาย ✓ หน้าช่อง 950 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า

2.1)	☐	950 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า	☐	1,000 บาท ในอีก 7 เดือนข้างหน้า
2.2)	☐	900 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า	☐	1,000 บาท ในอีก 7 เดือนข้างหน้า
2.3)	☐	850 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า	☐	1,000 บาท ในอีก 7 เดือนข้างหน้า
2.4)	☐	800 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า	☐	1,000 บาท ในอีก 7 เดือนข้างหน้า
2.5)	☐	700 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า	☐	1,000 บาท ในอีก 7 เดือนข้างหน้า
2.6)	☐	550 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า	☐	1,000 บาท ในอีก 7 เดือนข้างหน้า

3) โปรดระบุการตัดสินใจของท่านในการเลือกระหว่าง การรับเงินใน**วันนี้**กับการรับเงินในอีก **6 เดือนข้างหน้า ลงในแต่ละข้อย่อยต่อไปนี้** เช่น ข้อ 3.1) ถ้าท่านต้องการเลือกรับเงิน 950 บาท ในวันนี้ มากกว่าการได้รับเงิน 1,000 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า ท่านจะต้องทำเครื่องหมาย ✓ หน้าช่อง 950 บาท ในวันนี้

3.1)	☐	950 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า
3.2)	☐	900 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า
3.3)	☐	850 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า
3.4)	☐	800 บาท ในวันนี้	☐	1,000 บาท ในอีก 6 เดือนข้างหน้า

- 3.5) 700 บาท ในวันนี้ 1,000 บาท ในอีก 6เดือนข้างหน้า
 3.6) 550 บาท ในวันนี้ 1,000 บาท ในอีก 6เดือนข้างหน้า

ส่วนที่ 3 ความรู้ทางการเงิน

3.1) สมมติว่า ท่านมีพี่น้อง 5 คน (รวมตัวท่านด้วย) และท่านได้รับเงินมา 1,000 บาท ถ้าท่านต้องแบ่งเงินนี้ให้ท่านและพี่น้องคนละเท่า ๆ กัน แต่ละคนจะได้รับเงินคนละเท่าใด.....

3.2) จากข้อ 3.1) สมมติว่าพี่น้องทุกคนต้องรอ 1 ปีถึงจะได้รับส่วนแบ่งจากเงิน 1,000 บาท อัตราเงินเพื่อเท่ากับ 2% ในอีก 1 ปี เงิน 1,000 บาทนี้ จะใช้ซื้อของได้น้อยหรือมากกว่าซื้อในวันนี้

มากกว่า เท่ากัน น้อยกว่า ขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้าที่จะซื้อ ไม่ทราบ

3.3) สมมติว่าท่านยืมเงินเพื่อน 100 บาทในวันนี้ และเพื่อนให้ท่านนำเงินมาคืน 120 บาทในอีก 1 ปี ข้างหน้าท่านจ่ายดอกเบี้ยให้แก่เพื่อนในการยืมเงินครั้งนี้เท่าใด.....

3.4) สมมติว่าท่านฝากเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ 100 บาทโดยจะได้ดอกเบี้ย 2 % ต่อปี และในระหว่างปีท่านไม่ได้ฝากเงินเพิ่มหรือถอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวเลย เมื่อครบ 1 ปี ท่านคิดว่าจะมีเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยเป็นเท่าใด.....

3.5) จากข้อ3.4) ท่านคิดว่าเมื่อครบ 5 ปี ท่านจะมีเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยเป็นจำนวนเท่าใด (โดยไม่มี การฝากเพิ่มหรือถอนเงินเลย)

มากกว่า 110 บาท น้อยกว่า 110 บาท 110 บาท ข้อมูลไม่เพียงพอที่จะตอบคำถาม ไม่ทราบ

ส่วนที่ 4 รายได้และแหล่งที่มาของรายได้

4.1) หน่วยงานที่ท่านสังกัด (คณะ/วิทยาลัย/สถาบัน/สำนักงาน).....

4.2) ท่านจัดอยู่ในบุคลากรประเภทใด

- ข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย
 พนักงานมหาวิทยาลัยเปลี่ยนสถานภาพ ลูกจ้างประจำเงินงบประมาณแผ่นดิน

4.3) ท่านอยู่ในสายงานประเภทใด วิชาการ ปฏิบัติการ

4.4) ท่านได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้างจากการทำงานประจำ เช่น เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนราชการ ค่าตอบแทนการวิจัย ค่าตอบแทนปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ และค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้จากการทำงานของมหาวิทยาลัย โดยประมาณแล้วเป็นจำนวนเดือนละเท่าใด

- ต่ำกว่า 15,000 บาท 15,001 – 20,000 บาท 20,001 – 25,000 บาท
 25,001 – 30,000 บาท 30,001 – 35,000 บาท 35,001 – 40,000 บาท
 40,001 – 45,000 บาท 45,001 – 50,000 บาท 50,001 บาทขึ้นไป

4.5) ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาท่านได้รับรายได้จากการทำงานเสริม (งานที่ได้รับผลตอบแทนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย) โดยประมาณแล้วเป็นจำนวนเงินปีละเท่าใด (ถ้าไม่ได้ทำงานเสริมข้ามไปข้อ 4.6)

- ต่ำกว่า 15,000 บาท 15,001 – 20,000 บาท 20,001 – 25,000 บาท
 25,001 – 30,000 บาท 30,001 – 35,000 บาท 35,001 – 40,000 บาท
 40,001 – 45,000 บาท 45,001 – 50,000 บาท 50,001 บาทขึ้นไป

4.6) รายได้ทั้งหมดของท่าน โดยเฉลี่ยต่อปีแล้วคิดเป็นจำนวนปีละเท่าใด

- ต่ำกว่า 200,000 บาท 200,001 – 250,000 บาท 250,001 – 300,000 บาท
 300,001 – 350,000 บาท 350,001 – 400,000 บาท 400,001 – 450,000 บาท
 450,001 – 500,000 บาท 500,001 – 550,000 บาท 550,001 – 600,000 บาท
 600,001 – 650,000 บาท 650,001 – 700,000 บาท 700,001 บาทขึ้นไป

4.7) รายได้ของท่าน (ตามข้อ 4.6) เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วประมาณ.....%

ส่วนที่ 5 ข้อมูลทั่วไป

5.1) เพศ ชาย หญิง

5.2) อายุ (ระบุอายุเต็ม)..... ปี (ระบุเดือนและปีที่เกิด เดือน..... พ.ศ.....)

5.3) ระดับการศึกษา (ชั้นสูงสุดที่สำเร็จ)

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

5.4) สถานภาพทางการสมรส

- โสด สมรส (อยู่ด้วยกัน) เป็นหม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่ อื่น ๆ

5.5) สถานะในครัวเรือน

- หัวหน้าครัวเรือน ไม่ได้เป็นหัวหน้าครัวเรือน

5.6) จำนวนคนที่ท่านต้องส่งเสียหรือเลี้ยงดู (ทั้งเด็กและผู้สูงอายุ) รวมทั้งสิ้น.....คน

ผลการทดสอบทางสถิติเพิ่มเติม

1. ผลการทดสอบสหสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรอธิบาย (pair-wise correlation) ตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ในกลุ่มตัวแปรต้นของวัตถุประสงค์ที่ 1

ตัวแปร	sex	age	age2	mar	head	edu2	edu3	edu4	teach	incym	debt	flit	scs	cd
sex	1													
age	0.0644	1												
age2	0.0701	0.9921	1											
mar	0.0845	0.2813	0.2669	1										
head	-0.0288	-0.0054	-0.0235	0.2327	1									
edu2	-0.1663	-0.1552	-0.1455	-0.0389	0.104	1								
edu3	0.0399	-0.0482	-0.0505	-0.1321	-0.1571	-0.4409	1							
edu4	0.0893	0.0869	0.0686	-0.0389	-0.2581	-0.455	-0.2042	1						
teach	0.1659	0.025	0.0195	-0.1052	-0.3275	-0.4283	0.036	0.773	1					
incym	0.0804	0.3352	0.3296	-0.003	-0.3572	-0.3204	0.1195	0.6091	0.5955	1				
debt	0.0143	-0.0664	-0.0812	0.0765	0.2848	0.0365	-0.0301	-0.0983	-0.1416	-0.1761	1			
flit	0.0527	-0.0588	-0.0642	-0.0634	-0.1784	-0.076	0.1218	0.1937	0.1822	0.3056	-0.0571	1		
scs	-0.0384	0.0845	0.0859	-0.0496	-0.3771	-0.1053	0.0376	0.2952	0.297	0.4171	-0.1688	0.2172	1	
cd	0.0209	-0.0413	-0.0338	-0.0696	-0.2611	-0.0873	0.1363	0.1453	0.2137	0.2296	-0.1209	0.1207	0.4322	1

จากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์แล้วพบว่าตัวแปรการศึกษา และสายงานมีค่าสหสัมพันธ์ 0.77 ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มที่จะเกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งอาจนำไปสู่ความผิดพลาดของการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทดสอบผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยมีตัวแปรตามแบบจำลองที่ 8 ซึ่งเป็นแบบจำลองหลักที่เลือกใช้ โดยการปรับตัวแปร การศึกษาระดับปริญญาเอกหรือตัวแปรสายงานออกเพื่อทดสอบดูว่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีความแตกต่างจากแบบจำลองหลักที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ (แบบจำลองที่ 8) หรือไม่ โดยผลการทดสอบเป็นดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์ในแต่ละแบบจำลอง

ตัวแปร	Cluster INC		
	แบบจำลอง 8	แบบจำลอง 8.1	แบบจำลอง 8.2
SEX	2,878.74	2,662.42	2,603.49
AGE	-257.96	-162.2	-360.01
AGE ²	3.00	1.63	4.29
MAR	2,452.56**	2,365.93*	2,226.92*
HEAD	-2,239.42***	-2,337.65***	-2,417.80***
Edu2	1,782.11	344.64	1,366.72
Edu3	475.26	-1,599.83	161.12

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์ในแต่ละแบบจำลอง (ต่อ)

ตัวแปร	Cluster INC		
	แบบจำลอง 8	แบบจำลอง 8.1	แบบจำลอง 8.2
Edu4	4,127.22*		4,660.81**
TEACH	1,060.24	2,502.82*	
INC	0.31***	0.34***	0.31***
RDEBT			
DEBT	-2,764***	-2,830.38**	-2,685.83**
FLIT	1,101.14**	1,161.10**	1,154.30**
SC	4,058.28***	4,051.25***	3,884.78***
SC*SEX			
SC*AGE			
CD	10,363.4***	10,276.56***	10,532.28***
CDU			
CDS			
CDB			
SC*CD			
จำนวนตัวอย่าง	413	413	428
Pseudo R ²	0.0283	0.03	0.0288
Log pseudo likelihood	-3493.04	-3,493.52	-3589.2084

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีปริมาณเงินออมต่อเดือน (บาท) เป็นตัวแปรตาม

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าเมื่อทำการปรับตัวแปรการศึกษาในระดับปริญญาเอกออกในแบบจำลองที่ 8.1 แล้วพบว่าตัวแปรสายงานวิชาการกลับมีนัยสำคัญ ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่น ๆ ในแบบจำลองไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก และในแบบจำลองที่ 8.2 ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ตัดตัวแปรสายงานวิชาการออกพบว่าตัวแปรการศึกษาปริญญาเอกกลับมีนัยสำคัญมากขึ้นและค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่น ๆ ในแบบจำลองไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากแบบจำลองที่ 8 มากเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจะยังคงใช้แบบจำลองที่ 8 ในการวิเคราะห์ส่วนต่าง ๆ ต่อไปเช่นเดิม

2. ผลการทดสอบสหสัมพันธ์ระหว่างคู่ของตัวแปรอธิบาย (pair-wise correlation) ตาม วัตถุประสงค์ที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ในกลุ่มตัวแปรต้นของวัตถุประสงค์ที่ 2

ตัวแปร	sex	age	mar	edu2	edu3	edu4	teach	incy	rdebt	flit	sc	cd
sex	1											
age	0.059	1										
mar	0.053	0.2678	1									
edu2	-0.1761	-0.1233	-0.0392	1								
edu3	0.0473	-0.0374	-0.1297	-0.4375	1							
edu4	0.0876	0.0709	-0.0266	-0.4652	-0.2015	1						
teach	0.163	0.0373	-0.0818	-0.4309	0.029	0.7771	1					
incy	0.0443	0.3495	-0.01	-0.3381	0.1403	0.5859	0.5812	1				
rdebt	0.0362	0.0497	0.0484	0.0459	-0.0164	-0.1075	-0.1401	-0.1166	1			
sflit	0.0643	-0.0523	-0.0604	-0.0825	0.1235	0.2209	0.2004	0.2885	-0.0159	1		
scs	-0.0204	0.1087	-0.0399	-0.1425	-0.0048	0.3104	0.2912	0.3978	-0.2753	0.2036	1	
cd	0.0071	-0.0695	-0.0496	-0.0744	0.111	0.0841	0.1055	0.1508	-0.1254	0.0823	0.33	1

จากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์แล้วพบว่าตัวแปรการศึกษา และสายงานมีค่าสหสัมพันธ์ 0.77 ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มที่จะเกิดปัญหา Multicollinearity เช่นเดียวกับการทดสอบในแบบจำลอง ซึ่งอาจนำไปสู่ความผิดพลาดของการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทดสอบผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยมีตัวแปรตามแบบจำลองที่ 17 ซึ่งเป็นแบบจำลองหลักที่เลือกใช้ โดยการปรับตัวแปร การศึกษาระดับปริญญาเอกหรือตัวแปรสายงานออกเพื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีความแตกต่างจากแบบจำลองหลักที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ (แบบจำลองที่ 17) หรือไม่ โดยผลการทดสอบเป็นดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์ในแต่ละแบบจำลอง

ตัวแปร	Cluster FLIT		
	แบบจำลอง17	แบบจำลอง 17.1	แบบจำลอง17.2
SEX	0.0750	0.0812	0.0982
AGE	-0.0095***	-0.0099***	-0.0101***
MAR	-0.0845*	-0.0918**	-0.0937*
Edu2	-0.0176	-0.0343	-0.0091
Edu3	-0.0939	-0.1202*	-0.0601
Edu4	0.0610		0.1918*
TEACH	0.1585	0.1821*	

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์ในแต่ละแบบจำลอง (ต่อ)

ตัวแปร	Cluster FLIT		
	แบบจำลอง17	แบบจำลอง 17.1	แบบจำลอง17.2
INC	-1.19e-07	-8.34e-08	-5.39e-08
RDEBT	-0.0257	-0.0265	-0.0291
DEBT			
FLIT	0.0483*	0.0453*	0.0419*
SC	0.0597*	0.0608*	0.0593*
SC*SEX			
SC*AGE			
CD	0.1309*	0.1302*	0.1313 *
CDU			
CDS			
CDB			
SC*CD			
จำนวนตัวอย่าง	387	389	389
Pseudo R ²	0.1114	0.1111	0.1073
Log pseudolikelihood	-233.7900	-235.1106	-236.1254

หมายเหตุ *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีความเพียงพอของเงินหลังเลิกทำงานประจำเป็นตัวแปรตาม

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าเมื่อทำการปรับตัวแปรการศึกษาาระดับปริญญาเอกออกในแบบจำลองที่ 17.1 แล้วพบว่าตัวแปรสายงานวิชาการกลับมีนัยสำคัญ ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่น ๆ ในแบบจำลองไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก และในแบบจำลองที่ 17.2 ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ตัดตัวแปรสายงานวิชาการออกพบว่าตัวแปรการศึกษาปริญญาเอกกลับมีนัยสำคัญ และค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่น ๆ ในแบบจำลองไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากแบบจำลองที่ 17 มากเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจะยังคงใช้แบบจำลองที่ 17 ในการวิเคราะห์ส่วนต่าง ๆ ต่อไปเช่นเดิม

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสุภาพงษ์ ตันสุภาพ เกิดวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนวัดสุทธิวราราม และสำเร็จการศึกษาปริญญาเศรษฐศาสตรบัณฑิตจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปีการศึกษา 2556 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2557

